complete HAV

two works in one vol.

1) Paris, 1530

2) Paris, G. Philippe for D. Roce
undated (1500-1505)

See Adams A1159 – edition
in 63ff, printed by Philippe 1510

This edn has 34ff

3500

Compot⁹ magiſtri Aniani familiari cõmẽtario declaratus vna cum figuris ⁊ manibus ſuis in locis auſpicato adiectis in quarū iuncturis quicq̄ digitorum doctrina huius libri explanatur recentiſſimeq̄ emẽdatus.

¶ Prologus in librum magiſtri Aniani qui compotus nūcupat. Incipit feliciter.

LUx orta eſt iuſto. Pſalmiſta. Iſta verba poſſūt — Pſalmiſta.
dupliciter ꝯſiderari Primo poſſunt dici de deo
qꝛ lux eſt vera. ideo dicebat dauid. Lux orta eſt — Joannis
iuſto. Et de iſta luce dicitur Joānis primo. Erat — primo.
lux vera que illuminat omnem hominem venien
tem in hunc mundum. Secūdo exponitur de ſciē — Scie cō-
tia. Et dicitur lux quaſi ſcientē reddens lucidum — mēdatio
qꝛ facit hominē ſcientē eſſe lucidum. In quibus
verbis ad cōmendationē ſcientie duo breuiter tanguntur. Primo
enim tangitur ſcientie altitudo precioſa per hoc quod dicit lux. Se
cundo/largitudo glorioſa: per hoc quod dicit orta eſt. Primū pro — Yſidori
batur auctoritate et ratione. Auctoritate: yſidori ſic dicētis. Sciē- — diffinitio
tia eſt fons indeficiens bonitatis via: ſui ſaluatoris cognitio. Rōne
ſic. Illud eſt validū et precioſum quod de inualido et iperfecto fa-
cit validum et perfectum. ſciētia eſt huiuſmodi: ergo. ꝛc. maior eſt
manifeſta. minor declaratur per philozophum tercio de anima ſic — Phūs.
dicentem. Anima in principio ſue creationis eſt tanꝙ tabula in qua
nichil depictum eſt depingibilis tamen ſciētiis et virtutibus. Pri — Boetius
mum probatur auctoritate boecij. Et rōne in prologo ariſmetice.
Scientia eſt eoꝝ que v̄a ſunt ꝛ ipermutabilis eſſentie noſtraqꝫ cō-
prehētiōe veritatis. Rōne ſic. Illud ē tāꝙ ſummū bonū qđ hꝫ lar-
gitionē glorioſam: ſciētia ē huiuſmodi ergo. ꝛc. maior ē vera. mīor — Diffinitō
ꝓbat per diffinitionē ſciētie/q̄ talis eſt. Scientia eſt quidē habitus — ſcientie.
aīe rationalis non innatus ſed acquiſitus oīm hūanaꝝ rerū indaga
trix. ꝛ totius hūane vite gubernatrix. ꝙ ſcientia ſit habitus patet.
qꝛ ſcientia eſt aliquid exiſtens in aīa ſed omne illud qđ eſt in anima
aut eſt habitus/aut potētia/aut paſſio. Et hoc teſtat Ariſtoteles — Ariſtote
in ſecūdo ethicoꝝ ꝙ ſciētia nō ſit paſſio ptꝫ. qꝛ paſſiones ſunt in vo — les.
luntate. ſciētia nō eſt huiuſmodi: ergo. ꝛc. ꝙ non ſit potentia patet
quia quelibet potentia ſit a natura ſicut iraſcibilis et concupiſcibi-
lis. ꝛ ſic relinquitur ꝙ non ſit potentia. ꝙ ſit habitus anime ratio-
nalis patet per predicta. ꝙ autꝫ ſit habitus non innatus patet. qꝛ
ſi ille habitus qui eſt ſcientia eſſet innatus anime omnia animā ha-
bentia haberent iſtum habitum a natura quod eſt falſum. ꝙ ſit ha-
bitus humanaꝝ rerum indagatrix et gubernatrix patet. quia ſine
ſciētia nichil poteſt gubernari. ꝛ ꝙ ſit habitus totius vite humane — Phūs.
eiuſqꝫ gubernatrix patet per philizophuꝫ ſecūdo metaphiſice: vbi
dicit ꝙ ſapientis eſt alios regere et ordinare nec ab alijs ordinari
et quia omnis ſcientia a deo ad dei cognitionem ordinata eſt: et de
um cognoſcere non poſſumus niſi per domum. teſtante dauid. Deꝰ — Dauid.
in domibus ſuis cognoſcetur. Ideo domum dei cognoſcamus ne- — Auguſti-
ceſſario. Unde dicit beatus Auguſtinꝰ ꝙ quattuor ſunt neceſſaria — nus.
in domum dei ſcꝫ grammatica ad verba dei exponēda. Muſica ad
laudes dei decātandas. Jus canonicū ad iura eccleſiaſtica deferē
da ꝛ diſcernēda. Cōpotꝰ ad feſta mobilia ꝛ immobilia inuenienda.

Peryge neſis.

Septem etates. Adam. Noe. Abrahã. Dauid. Tranſmi gratõ ba babilõis Incarna tio vita. Extremũ iudicium Euum. Seculuz Indictio Luſtrum Annus. Ver. Autũn9. Eſtas. Hyems.

¶ Poſt videndum eſt quid ſit tempus. Tempus eſt quo mundus incipit et mundus finiet. Tempus ſic diuiditur per perygeneſim. Et eſt perigeneſis ſpacium quindecim mille annorum. et hoc maxi me magis a philoſophis denominatum eſt. Dicũt enim ꝙ omnes ſtelle et planete ſe mouentes in celo poſt tantum tempus redibũt in eadem puncta in quibus create fuerunt. Perigineſis diuiditur in etatem que continet tria milia annorum/ vel eo circa. Et ſunt ſe ptem etates ſecundum antiquos. Unde verſus. Incipiens ab adã quam formauit deus etas. Ad noe trãſiuit prima: ſequẽs ad abra ham. Ad dauid extendit ſe tercia: quarta ſubinde. Ad tranſmigrã tes in babylonẽ fuit. Quinta petit curſum chriſti veniẽtis ad ortũ Ad finem mundi currere ſexta parat. Clauditur in requie ſanctorũ ſeptima cuius. Claudere fulgorem veſpera nulla poteſt. Item de bemus notare annos a creatione mundi vſqꝫ ad natiuitatem domi ni. Sunt enim quinqꝫ milia annorum et ducentum minus vno. vnde verſus. Quingentos decies cũ bis centum minus vno. Annos dic ab adam donec verbum caro factum eſt. ¶ Etas diuiditur in euuz Eſt autem euum ſpacium mille annorum. Nulla enim tabula excedit mille annos. Euum diuiditur in ſeculum. Eſt autẽ ſeculum ſpa cium centum annorum. Seculum diuiditur in inditionem. Et ẽ indi tio ſpacium quindecim annorum. Inditio diuiditur in luſtrum. Et eſt luſtrum ſpacium quinqꝫ annorum. Luſtrum diuiditur in annum Annus diuiditur in quattuor tempora. ſcꝫ in ver/ eſtatẽ/ autunnuz/ et hyemem. Et quodlibet iſtorum in tres menſes. et quilibet men ſis in quattuor ebdomadas. et quelibet ebdomada in ſeptem dies et quilibet dies in quattuor quadrantes. et quilibet quadrãs in ſex horas. et quelibet hora in quattuor puncta. et quodlibet punctum in decem momenta. et quodlibet momentum in duodecim vncias. et quelibet vncia in vigitiocto athomas. Athomus eſt illud paruũ ſpacium quod non poteſt plus diuidi propter ſui breuitatem. Dici tur autem athomus ab a quod eſt ſine/ et thomos quod eſt diuiſio quaſi ſine diuiſione.

¶ Liber compotus inſcribitur vna cum figuris et manibus tam in ſuis locis ꝙ in fine libri poſitis. Incipit feliciter.

Compotus eſt talis proprie dictus manualis
Leua manus totū nobis facit hūc fore notū.

Quoniam in magno compoto tradite ſunt multe regule et diuerſe a magiſtro alexandro de villa dei et a quibuſdam aliis adinueniendum hec feſta mobilia. et hoc ſub diſpendio multum longo. Et quia prolixitas eſt mater ignorātie et etiam cecitatis. ideo a diuerſis diuerſe tabule tradite et edite fuerunt: in quibus: per vnam ſolam litterā dicta feſta mobilia poſſunt ſciri. et quia de facili ex ſcriptorum vitio et ignorantia errare poſſumꝰ: ideo ſuperuenerunt alij quorum quidem proſaice: alij vero metrice hanc doctrinam iuncturis manus ſiniſtre deſcribere voluerunt. Inter quos fuit magiſter Anianus qui hanc doctrinaꝫ in iuncturis quinqꝫ digitoruꝫ manus ſiniſtre euidenter edocuit. ideo cauſam quadruplicem inquiramus. ſcilicet cauſam efficientem/ materialem/ formaleꝫ et finalem. Cauſa materialis eſt omne illud qđ in iſto libro cōtinetur. ſcꝫ compotus metricus. Cauſa formalis eſt duplex vt in aliis libris ſcꝫ forma tractandi et forma tractatus. Forma tractandi eſt modus agendi qui eſt metricus. Forma tractatus eſt diuiſio libri per capitula. et capitulorꝫ per partes minꝰ principales. Cauſa efficiens fuit magiſter anianus qui hunc libruꝫ compoſuit/ vt dictum eſt. Cauſa finalis vt perlecto libro et memorie cōmendato poſſumus ad maiorem temporis noticiā peruenire Subiectum huius libri eſt tempus ſecundum curſum ſolis et lune conſideratum. Cauſa ſuſcepti huius operis eſt vt habeamus noticiam temporis in aliqua ſui parte declarare. Utilitas maxima eſt quia vt tangitur in magno compoto. Pudibunduꝫ eſt illud quod laici ſciūt clericos ignorare ſcꝫ quando clerici neſciunt reſpondere de feſtis ſine ꝯpoto. ſcꝫ quinqꝫ feſta mobilia in loco debito ſituare Alia vtilitas qꝛ illud quod habemus in magno compoto per multas regulas in iuncturis manus ſiniſtre et ſub paucis regulis pōt dici. Supponitur autem aſtrologice ſciētie cū ibi de tempore ſiue de curſu ſolis et lune determinetur. Titulus talis eſt. Incipit compotus manualis a magiſtro aniano metrice compilatus ad ignorantiam tp̄is expellendā. Hic titulus bonus eſt. quia hic tangūtur quattuor cauſe. ſcꝫ cauſa materialꝭ ꝑ hoc qđ dicit cōpotꝰ manualis Cauſa formalꝭ ꝑ hoc qđ dicit metricꝰ. Cauſa efficiēs ꝑ hoc qđ dicit a magiſtro Aniano. Cauſa finalis: per hoc quod dicit ad ignorantiam temporis expellendā. Et iſta debēt queri ī principio cuiuſlibꝫ libri. Unde verſus. Forma vel efficiens cū cauſa materiali. Finis et vtilitas cui parti philozophie. Detur quid titulus: operiſqꝫ cauſa ſuſcepti. Principio libri debet hec omnia queri. Et quia diuiſio valet ad plura: ſcꝫ ad memoriā firmiorē habendā. et ad faciliorem acceptionē: et ad euidentiā pleniorē: ideo iſte liber diuidiꝭ. In prima parte proponit ponere denominationem ſui libri. Et in ſecunda parte proſequitur. Prima pars. Compotus eſt talis. Secūda ibi Quattuor in partes. Et iſta in duas. in prima ponit quādā diuiſionem quadruplicē. Scđo proſequiꝭ de mēbris. Scđa. ciclꝰ ſolaris:

Alexāder đ vila dei

Anianus

Et hec eſt diuiſio lectionis.in pꝛima parte dicit auctoꝛ ꝙ compotꝰ
pꝛopꝛie dicitur manualis:qꝛ in leua manu.i.ſiniſtra cōpotus eſt no
bis notus.Circa iſtam partem breuiter ſunt tria notanda.pꝛio qd
ſit cōpotus et vnde dicatur.Secūdo de nominibus digitoꝝ.et ter
tio de iuncturis eoꝛumdē.Compotus ſic diffinitur . Compotus eſt
ſcientia conſiderans tēpoꝛa diſtincta ſecundū curſum ſolis et lune
pꝛout in vſuꝫ eccleſie dinoſcitur pertinere.Scientia ibi ponitur tan
ꝙ genus.i.tanꝙ ſuperius qꝛ illud eſt ſuperius a quo non cōuertitꝛ
conſequētia ſubſiſtendi.vt deſcribitur in poſtpꝛedicamentis. Per
hoc quod dicit tēpoꝛa cōſiderās denotatur materia huius libꝛi ſcꝫ
compoti qm̄ tempus eſt materia circa quam agit compotiſta.nō tn̄
dico tempus conſideratum quolibet modo ſed ſecundū motū ſolis
et lune.Et differt compotus ab aſtrologia ſicut pars a ſuo toto.qꝛ
cōpotus conſiderat ſolum motū ſolis et lune ſed aſtrologia totum
motum planetaꝝ.Et dicitur cōpotus a cōputo cōputas. non qꝛ cō
putare doceat.ſed qꝛ computando docetur.Eſt autem cōpotus du
plex ſcꝫ philoſophicus et vulgaris ſiue eccleſiaſticꝰ. Philoſophi
cus eſt qui nullas diminutiones tempoꝛis dimittit.et eſt infallibi-
lis.Eccleſiaſticus ſiue vulgaris eſt ille qui aliquas diminutiones
tempoꝛis dimittit ⁊ eſt ſepe fallibilis.Et ſciendū eſt ꝙ in anno ſunt
trecenti ſexagitaquinqꝫ dies ⁊ ſex hoꝛe de quibus fit vna dies natu
ralis in quarto anno qui dies biſſextus nuncupatur. Poſtea ad ſe
cundū accedendū eſt ſcꝫ de nominibus digitoꝝ.primꝰ digitus groſ
ſioꝛ vocatur pollex qꝛ pollet in groſſitudine vel foꝛtitudine reſpe
ctu alioꝝ digittoꝝ. Secundus vocatur index:qꝛ mediante ipſo in-
dicamus res quas videmus.Tercius vocatur medius:qꝛ ſtat ī me
dio alioꝝ.Quartus vocatur medicus:qꝛ medicinalis eſt. vel quia
phiſici magis vtuntur illo ꝙ aliis. vel qꝛ eius vngula veneno non
patitur.vł qꝛ in illo ꝯſuetū eſt ponere anulos medicīales . Quintꝰ
vocatur auricularis:qꝛ aures mundat. vel minimus qꝛ ſit minimꝰ
alioꝛum.Poſt hec dicendū eſt de tercio ſcꝫ de nominibus iunctura
rum/pꝛimo incipiendū eſt in loco inferioꝛi in quo eſt pꝛima iūctura
indicis:que radix appellatur.ſecunda iūctura ſupꝛaradix.tertia iū
ctura ſecunda ſupꝛaradix.quarta vocatur ſummitas. quīta pꝛima
ſubungula ſexta.ſecunda ſubungula.ſeptima groſſa radix.ptꝫ er-
go ꝙ in ꝗlibet digito ſunt ſeptē iūcture excepto pollice in quo ſolū
ſunt quinqꝫ.nec plures nec paucioꝛes. ¶Oꝛdo eſt talis.Iſte liber
eſt dictus.i.vocatus pꝛopꝛie.i. conuenienter compotus manualis
a manu et bene dicitur manualis:qꝛ manus leua .i.ſiniſtra facit.i.
reddit totum huuc libꝛū foꝛe.i.futurū eſſe notum.i.cognituꝫ nobis
et hoc dicitur qꝛ iſte liber docetur computādo ⁊ illa computatio fit
in manu ſiniſtra ⁊ non in dextra.

Quattuoꝛ in partes hoc opus diſtinguere debes
Dat ciclum pꝛima ſolis:luneqꝫ ſecunda.
Tercia dat feſta:diſtinguit tempoꝛa quarta.

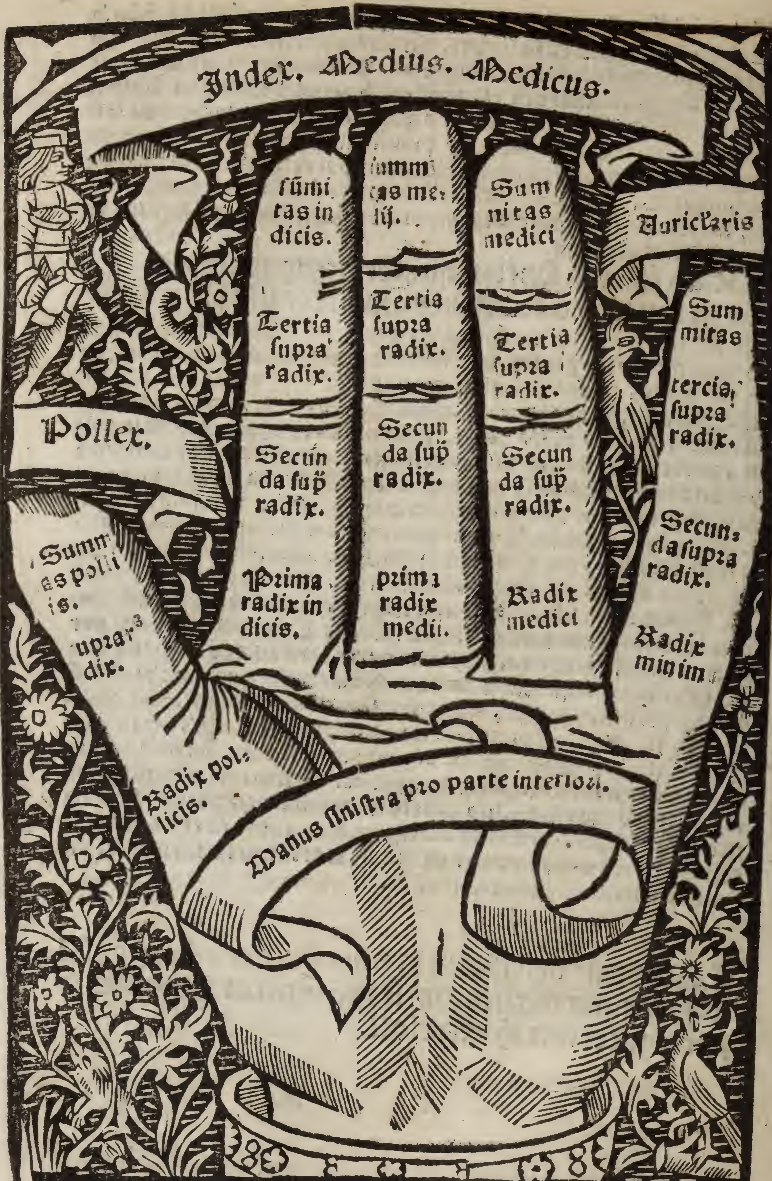
¶In iſta parte auctoꝛ pꝛoſequitur de ſuo intento. Et dicit ꝙ iſte

liber diuiditur ī quattuor partes. In prima determinat de ciclo ſolari. In ſecunda de ciclo lunari. In tertia de feſtis mobilibus. In quarta de quattuor temporibus anni. Partes patebunt. Ordo eſt Tu debes diſtinguere id eſt diuidere hoc opus ideſt hunc librum in quattuor partes. Prima pars huius libri dat ciclum ſolis ideſt in prima parte determinabitur de ciclo ſolari qꝫ pro et et ſecunda pars dat ciclum(inq̄)lune. Tercia pars dat feſta mobilia ideſt determinat de feſtis mobilibus. Quarta pars diſtinguit tempora id eſt determinat de quattuor temporibus anni. ſcilicet de hyeme. vere. eſtate. et autunno.

Ciclus ſolaris ſeptem quater occupat annos
Ac in iuncturis totidem poni decet illos.

In parte precedenti auctor poſuit quandam diſtinctionem de quadrimembrem: hic proſequitur mēbris. et diuiditur in quattuor partes ſecundū ꝙ ſunt quattuor membra. Prima ibi. Ciclus ſolaris Secunda ibi. Ignorans numerum. Tertia ibi. Per clauis numeꝝ Quarta ibi. Ver petro detur. Item prima in duas: quoniā in prima parte docet ſituare in manu ſiniſtra. et ratio eſt qꝛ promptior eſt ad computandum q̄ dextera. Secunda ex illa ſituatione docet inuenire litteram dominicalem in quolibet anno. Secūda ſi forſan neſcis. prima in duas. Primo docet ſituare per vnū verſum in generali. Secundo per quattuor in ſpeciali. prima. Filius eſto. Scđa Fructus alit canos. Item prima in tres. Primo facit quod dictū eſt. Secundo rectificat. Tercio declarat quoddam ſuppoſitū. Secunda. Solaqꝫ iuncturaꝫ depoſcit. Tertia Tunc biſſextus erit per partes quattuor equas. In prima parte dicit auctor ꝙ ciclus ſolaris efficitur ex vigintiocto annis et in iuncturis quattuor digitorū ſcꝫ indicis. medii. medici. et auricularis. poſſunt ſituari. quia quilibet digitus habet ſeptem iuncturas vt viſum eſt ſupra. et ſic cum ſint quattuor digiti habentur vigintiocto iuncture. In iſtis autem iuncturis ſituantur vigintiocto anni cicli ſolaris tam interiori q̄ exteriori. ¶ Ordo eſt. Ciclus ſolaris id eſt ſolis occupat id eſt continet quater ſeptem annos id eſt vigintiocto ac pro et et decet id eſt conuenit illos annos poni ideſt ſituari in totidem iūcturis ideſt vigintiocto iuncturis manus ſiniſtre.

¶ Sequitur deſcriptio manus ſiniſtre ad cognoſcēduꝫ nomina digitorum necnō iuncturarum tam a parte interiori q̄ exteriori.

Index. Medius. Medicus.
Auriclaris
Pollex.
ſūmi tas in dicis.
ſummi tas me dij.
Sum mitas medici
Sum mitas
Tertia ſupra radix.
Tertia ſupra radix.
Tertia ſupra radix.
tercia ſupra radix.
Secun da ſup̈ radix.
Secun da ſup̈ radix.
Secun da ſup̈ radix.
Secun: da ſupra radix.
Prima radix in dicis.
prima radix medii.
Radix medici
Radix minim
Summ as polli is.
upra r dix.
Radix pol: licis.
Manus ſiniſtra pro parte interiori.

Medicus. Medius. Index.
Auricularis
Pria ſubun gula
Secunda ſubũ gula.
Pria ſubun gula.
Pria ſubun gula.
Pria ſubun gula.
Scda ſubũgla
Scda ſubũgla
Scda ſub ungula.
Pollex.
Groſſa radix.
Groſſa radix medici.
Groſſa radix medii
Groſſa radix indicis.
Extremitas pollicis.
Supra radix.
Radix pollicis.
Manus ſiniſtra pro parte exteriori.

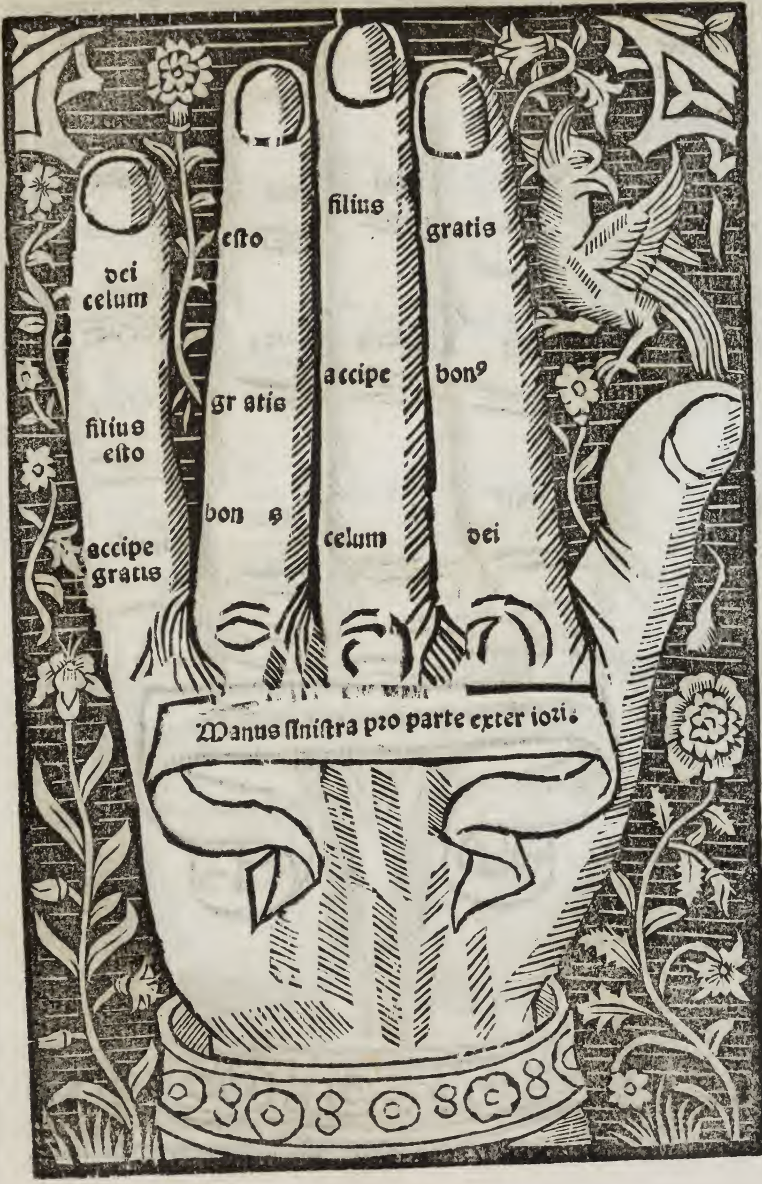
Hic imponatur iuncturis poſtea verſus
Filius. eſto. dei. celum. bonus. accipe gratis
Filius. f. ſignat annum primum manifeſtat
Solis ⁊ indicis hāc radix tenet eſto dat e quam
Uult medii radix anni iunctura ſecundi
Et ſic de reliquis facies vult ordo requirit
Primo ponuntur radices inde ſequuntur
Juncture medie poſtea ſunt relique
Uerſu finito tu ſumas hunc iterato
Dum radix tacta minimi ſit que manet extra
Solaqꝫ iuncturam depoſcit dictio ſolam
Omni iunctura minimi ſit dictio bina
Propter biſſextum minimus denotat illum
Fructus alit canos el gelica bellica danos
El genitrix bona dat finis amara cadat
Dat flores anni color eius gaudia buſti
Lambit edens grifo boabel dicēs fluet augur

¶ Hic docet auctor ſituare p̄dictos ānos ī iūcturī manꝰ ſiniſtre ꝑ illū xͦſuꝫ. Filiꝰ eſto. in q̄ ſūt vij. dictōes. Pria icipit ibi. Filiꝰ ꝑ quā debemꝰ itelligere f. ⁊ ꝑ f. primū ānū ſolarē. Scda icipit ibi. Eſto. ꝑ quā debemꝰ itelligere ſcdꝫ ānū ſolarē. Tertia icipit ibi Dei. ꝑ quā debemꝰ itelligere terciū annū. et ſic cōiter de alijs. Uñ iſta dictio filiꝰ debet ſituari ī radice idicis. Scda dictio ſcꝫ eſto/ debet ſituari in radice medij. Tertia dcō. ſ. dei. dꝫ ſituari in radice medici. Quarta ⁊ q̄nta ī radice auricularis. ⁊ hoc ꝓpt̄ biſſextū. Poſtea debemꝰ redire ad ſupraradicē idicis ⁊ ibi ſituare accipe ⁊ ſic de alijs dupli cādo ſꝑ minimū digitū ꝓpt̄ biſſextū vt dictū ē ibi. Primo ponunt̄ Dicit auctor ꝙ radices digitoꝝ dn̄t prio poni: ita ꝙ prio ponat̄ radix idicis deiñ radix medij poſtea radix medici deiñ radix auricularis. pꝰea dēmꝰ reuerti ad ſup̄radices idicis/ medij/ medici/ ⁊ auricularis ꝑ ordinē. ⁊ deiñ ad ſcdas ſup̄radices ⁊ ad alias iūcturas ꝑ ordinē vſqꝫ ad groſſā radicē auricularis q̄ ē extra ⁊ ibi ſituare/ accipe gratis ꝓpt̄ biſſextū. Poſtea dicit auctor ꝙ xͦſu fito dēmꝰ reīcipere ⁊ ſituare ī iūcturis vt dictū ē ſup̄. ſolaqꝫ iūcturā Dicit auctor ꝙ ī vna iūctura dꝫ ſituari ſola dō hꝰ xͦꝰ. Filiꝰ eſto. tñ ī iūctura auricularis ſeu mimi digiti dn̄t poni due dictiones ꝓpter biſſextū qui denotat̄ ꝑ iſtū digitū ad denotādū ꝙ due lr̄e ꝯcurrūt ī āno biſſextili. Itē nota ꝙ prie lr̄e iſtaꝝ dcōnū dn̄t poni ꝓ lr̄is dn̄icalibꝰ. nō curādo de alijs. Itē nota ꝙ ſol ſic diffinit̄. Sol ē mūdi ocl̄s firmamēti pulchritudo/ celi viator/ fōs totiꝰ caloris planetaꝝ/ rector/ ānoꝝ diuiſor/ tp̄m diſtictor ⁊ orbis diſpēſator. ⁊ dr̄ ꝑ ethimologiā q̄ſi ſolus lucēs vl̄ q̄ſi ſupra oīa lucēs. Fructꝰ alit. In iſta ꝑte docet auctor breuit̄ iuenire lr̄as dn̄icales dicēs: ꝙ ſi tu vis ſcire meliꝰ lr̄as

dñicales cuiuſlibꝫ ãni tu debes iſtos iiij. xᵒ ĩiũcturis.iiij.digitorũ manᵒ ſiniſtre ſituare ita ꝙ ille xᵒ.ſ.fructᵒ.ſeruit prio digito ſ.idicí El genitrix.ſeruit.ij.dat flores ſeruit iij.cãbit.iiij.ita ꝙ de tribᵒ pᵒmis xſibᵒ dẽmᵒ accipe ſolũ priaꝫ lr̃aꝫ cuiuſlibꝫ dcõnis. et de q̃rto dẽmᵒ accipe duas prias lr̃as duaꝝ priaꝝ ſillabaꝝ ꝛ hoc ꝓpꝰ biſſextũ vt ptꝫ de cãbit:c ꝛ b de edẽt e ꝛ d.ꝛ ſic de aliijs dõnibᵒ xᵒ deſeruientibᵒ mimo.Jtẽ notãdũ ẽ ꝙ i anno bixſextili pria lr̃a dñical̾ q̃ icipit i circũſiſiõe dñi finit curſuꝫ i feſto bti mathie ſp ꝛ ſcða icipit i illo feſto ꝛ durat p totũ ãnũ.Jtẽ nota ꝙ ſcðm diuerſos annᵒ hꝫ diuerſa pricipia q̃ꝝ opiones ꝯpotiſte i aliq̃ ſequũtur.Latini xo icipiunt ãnũ.ſ.i ianuario talẽ rõnẽ hñtes ꝙ ſol i illo mẽſe hꝫ oriri ꝛ tendit ab iferiori hemyſperio ad ſupius hemyſperiũ.Hebrei xo icipiunt ãnũ.ſ.i martio talẽ rõnẽ hñtes:ꝙ ver orit̃ in illo mẽſe et i vere oia renouãt̃.Alij aũt hñt aliã rõnẽ.qꝛ.xij.ſigna ſũt i zodiaco ꝛ ordinat̃ ſcðꝫ ordinẽ mẽſiũ.Vñ cũ aries ſit.i.ſignũ qð martio attribuit̃ videt̃ ꝙ ãnᵒ i martio debeat icipere.Alia rõ ẽ qꝛ mũdᵒ factᵒ fuit i martio.Vñ pricipiũ mũdi renouat g.t̃tia martis.Egiptii xo icipiunt ãnũ.ſ.i ſeptẽbri:qm̃ i illo mẽſe recoligũt fructᵒ ſuos ꝛ colligũt oia q̃ dñt ſufficere ad victũ totiᵒ ãni.Cõpotiſte imitant̃ exordiũ latinoꝝ i hoc ꝙ i martio renouãt̃ ꝯcurrẽtes ꝛ regulares feriales.vñ illð.Sũt i marte noui.Egiptios imitant̃ i hoc ꝙ i ſeptẽbri renouãtur regl̾ares lũares.Vñ illð.Lũares nouas.ꝛc. Ciclᵒ ſolaris eſt adeq̃tio curſus ſol̾ p ãnos itegros ſeptianas ꝛ dies . Nũerᵒ iſte ẽ xxviii.p quẽ ſequũtur lr̃e dñicales ꝛ feriales ꝛ biſſextᵒ vocat̃ ciclᵒ ſolaris ꝛ ſituat̃ i iũcturis.iiii.digitoꝝ.q̃.iiii.ſiml̾ ſumpti hñt.xxviii iũcturas.ꝛ.i.iũctura pri digiti ſcꝫ idicis i q̃ poit̃.f.ẽ ps iterior manᵒ ꝛ ps iũcture i q̃.d.ẽ exterior vel groſſa radix qð idẽ ẽ ꝛ ſp i auriculari ponũt̃ due lr̃e ad denotãdũ biſſextũ ꝛ ſituat̃ p iſtũ xſũ.Filiᵒ eſto dei celũ bonᵒ accipe gratis. ¶Ordo ẽ.Hic xſᵒ.ſ.filiᵒ.ꝛc.iponat̃.i.ſituet̃ poſtea.i.deĩn iũcturis manᵒ ſiniſtre ſubaudito filiᵒ. i.iſta dcõ filiᵒ ſignat.f.cẽ ꝓ lr̃a dñicali iõ ipſa dcõ filiᵒ manifeſtat primũ ãnũ ſol̾.i.cicli ſolaris.ꝛ radix.i.ꝑma iũctura idicis.i. illiᵒ digiti tenet hãc dictionẽ filiᵒ.i.ſituat̃ i radice idicis.eſto.i.illa dõ dat e.ꝓ lr̃a dñicali quã lr̃aꝫ ſcꝫ e/radix medũ vult habẽ ſubaudito exiſtẽs iũctura.ii.ãni cicli ſolaris.i.e ſituat̃ i radice medii i q̃ radice ſituat̃.ii.ãnᵒ.cicli ſolaris.ꝛ facies ſic.i.talit̃ de reliq̃s.i.de aliis dcõibus.ſ.dei celũ.ꝛc.velut.i.ſicut ordo req̃rit/ꝛ vt ſciamᵒ ordinẽ illũ iõ dicit radices.i.ille iũcture ponũt̃ i tali ſituatõe prio.i.añ alias iũcturas ꝛ iũcture medie.i.ſupra radices.iiii.digitoꝝ ſequũt̃ iñ radices ſupple:nã ſituãdo prio p oẽs radices ꝓcedimᵒ et poſtmoð ad ſupraradices venimᵒ ꝛ poſt illas ad ſcðas ſupraradices ꝛ poſt ſecũdas ſupraradices ad ſũmitates.et ſic de aliis iuncturis ſp iſequẽdo ordinẽ iõ dixit/reliq̃.i.alie iũcture ſũt poſtea.i. ſituant̃ poſt iſtaſ ſcðas i textu noiatas. Sꝫ poſſꝫ obiici ſic.Jllð metrũ filiᵒ nõ hꝫ tot dictiões quot ſunt iũcture manus igr̃ nõ poterimᵒ mediante illo p omnes iuncturas ꝓcedere iõ dicit textᵒ.Tu ſũas.i.reſumas itera to.i.iterũ hunc verſum et hoc dicto ipſo verſu finito.

¶Deſcriptio manus ſiniſtre tã a parte interiori q̃ exteriori ad cognoſcendum litteram dominicalem/biſſextũ/necnõ ciclũ ſolarem.

eſtꝫ
celum
accipe
Filius
dei
bonꝰ
gratis
eſto
celum
accipe
filius
dei
bonꝰ
accipe
gratis
filius
eſto
dei
celum
bonus
Manus ſiniſtra pro parte interiori.

dei
celum
filius
eſto
accipe
gratis
eſto
gr atis
bon 9
filius
accipe
celum
gratis
bonꝰ
dei
Manus ſiniſtra pro parte exter iori.

Manus ſiniſtra pro parte interiori.

dicens
eius
finis
gellica
bellica
amara
gaudia
fluet
uſti
augur
cadat
dannos
Manus ſiniſtra pro parte exter iori.

Tunc biſſextus erit per partes quattuor equas
Annos partiri cum poteris domini.
Biſſextum ſexte martis tenuere kalende
Poſteriore die celebrantur feſta mathie.
Sabbata ſi teneant ibi: non alibi celebrantur.

¶ In prima parte precedenti auctor fecit mentionē de biſſexto: hic determinat de ipſo. Et diuiditur iſta pars in duas. Primo facit quod dictum eſt. Secundo remouet dubium. q̄m primo docet inuenire biſſextum. ſecundo docet ſituare ipſum. Secūda pars. Biſſextum ſexte. Et diuiditur illa pars in duas. Primo facit quod dictū eſt. Secundo remouet dubium. Secunda poſteriore die. Primo dicit auctor ꝙ biſſextus fit quotienſcunqꝫ anni ab incarnatione dn̄i poſſunt diuidi per quattuor partes equales. vt dum habemꝰ quattuor/ octo/ duodecim/ ſexdecim/ viginti. et ſic de aliis. Circa iſtam partem ſciendum eſt. ꝙ differentia eſt inter ciclum ſolarem ⁊ annū ſolarem: q2 ciclus ſolaris cōtinet vigintiocto annos. Et annus ſolaris cōtinet trecentos et ſexagintaquinqꝫ dies/ cuꝫ ſex horis. Unde ſi aliquis querat quare in ciclo ſolari ſunt vigintiocto anni nec plures nec pauciores? Reſpōdendum eſt ꝙ antiqui aſtronomi de curſu ſolis dubitantes cōgregauerunt ſe et iuerunt in quoſdam montes in arabia. ⁊ quidem inter eos peritiſſimus vidit ſolem facientē curſum ſuum et ordinauit in quodā aſtrolabio. ⁊ ꝙ ſol faciebat curſum ſuum in primo anno in primo puncto inuenit. et ſic diſcurrēdo vſqꝫ ad vigintiocto annos et vigintiocto puncta. ⁊ tunc vidit ꝙ ſol non ibat vltra: ſed regrediebatur in primo pūcto. Jdeo dicit ꝙ curſus ſolis continebat vigintiocto annnos nec plures n ec pauciores/ Secundo nota ꝙ duplex eſt annus ſcꝫ annus ſolaris et annus lunaris. et de illo anno lunari habemus in capitulo de curſu lune. Eſt alius annus ſolaris qui ſic diffinitur. Annꝰ ſolaris eſt aliquod ſpacium temporis in quo ſol peragrat curſum ſuum per zodiacū tranſeundo per equinoctia et ſolſticia redeundo ad illud punctū a quo inceperat moueri. Et dicitur annus ob eo is vel ab an quod eſt circum/ vel circa. q2 cernit et circundat curſum ſolis. Unde zodiacus eſt curſus ſiue celum ſupra quod ſol et planete mouentur. Ad euidentiam predictorum notandum eſt ꝙ duplex eſt ſolſticium: ſcꝫ ſolſticium hyemale et ſolſticiū eſtiuale. Solſticium hyemale eſt quando ſol eſt in vltimo gradu nec amplius deſcendere poteſt. et tūc nobis remouetur calor et generatur frigus. et tunc nox hꝫ ſexdecim horas. dies vero octo. Solſticiū eſtiuale eſt quando ſol eſt in ſuperiori gradu nec poteſt plus aſcendere. et tunc nobis appropinquat et generatur maxima caliditas. ⁊ tunc dies habet ſexdecim horas nox vero octo. Jtem nota ꝙ duplex eſt equinoctium. ſcꝫ vernale et autumnale. Equinoctium vernale eſt quādo ſol eſt in medio ſui curſus in aſcendendo. et tunc dies equatur nocti. et incipit in kalendis aprilis. Equinoctiū autūnale eſt quando ſol eſt in medio ſui curſus in deſcendendo. et tunc dies equatur nocti. Et dicitur equinoctium

Bene ete ni ſermo i ſe redit vt Vgiliꝰ ꝓprobat. Atꝫ in ſe ſua pꝰ veſtigia voluit annꝰ.

ab equo equas quia tunc dies equantur noctibus. Item ſolſticiuꝫ dicitur quaſi ſolis ſtatio. et dicitꝰ a ſol et ſtatiū ſtatii. qꝛ tūc ſol ſtat in ima vel in ſuperiori parte. Itē nota ꝙ diuerſi diuerſimode inceperunt annū ſuuꝫ. Numa pompeius quidē iperator incipit in ſolſticio hyemali. qꝛ tūc ſol incipit aſcendere. Alij vero ſicut romuli iceperunt annū ſuū iuxta equinoctiū vernale: qꝛ tūc oīa ridēt ⁊ virēt Et ſecundū theologos mundus fuit creatus xv. kalēdas aprilis Alij vero inceperūt annū ſuū in equinoctio autunnali. Iuxta illud quod dictū eſt geneſis. Producat terra herbā virentē ⁊ facientē fructū iuxta genus ſuū. Et qꝛ autūnꝰ eſt tēpus fructuoſuꝫ dicebatꝰ mundū eſſe factū in autūno. Nos vero catholici illos pricipaliter dimittamꝰ qm̄ in ianuario incipimꝰ claues nr̄as aureū numerū: et in martio incipimus cōcurrentes et regulares feriales ⁊ in ſeptembri epactas et regulares lunares emboliſmales annos. Itē nota ꝙ annus ſolaris fit. ex ccclxv. diebus cū ſex horis. Sed qꝛ ſecūdū auctorē iſtū ⁊ vulgarē compotū remanent ſex hore ſingulis annis ad confuſionē omniū tollendā. Nā fieret confuſio ſi vnus terminaretur in meridie/ et alter i veſpere vł circa veſperas. ideo ſtatuerūt cōpotiſte ꝙ ſex hore primi anni/ et ſex ſcdi/ et ſex terni/ et ſex quaterni. conſtituerūt vnū diē naturalē et ſuperadditio illius diei vocatur biſſextus. et ille biſſextus ſituatur ſexto kalendas martii et duo dies ſuper vnā litterā cōputantur. Sed ſi queratur quare magis dies biſſextilis attribuitur februario ꝙ alijs mēſibus. Reſpondendū eſt qꝛ februarius eſt minor alijs menſibus: vel qꝛ eſt vltimꝰ ſcd̄m illos qui annū inceperūt in martio: et ideo vltimus dies vltio mēſe collocatꝰ. Et nota ꝙ biſſextus dicitꝰ a bis quod eſt duo/ et hex quod eſt ſex qꝛ in ſexto kalendas martij duo dies cōputantꝰ ſupra vnā litterā. Itē nota ꝙ ſi nō obſeruaretꝰ dies bixſextilis citra multos annos contingeret diē natalis dn̄i celebrari vbi annūciacio dominica celebratꝰ. et etiā peius incōueniēs ſequeretur ꝙ vbi celebratur natiuitas beati ioannis baptiſte ibi contingeret celebrare natalem vel natiuitatē dn̄i. Ideo ad remouēdū illā cōfuſionē ⁊ obſeruādam auctoritatē bti ioannis baptiſte dicētis ſic. Te oportet creſcere me aūt minui: qꝛ ſol incipit aſcendere in natiuitate tua et in mea incipit deſcēdere: ideo de quattuor annis in quattuor annos habemus vnā diē vocātē a qua biſſextus ortus eſt. et ſemper habet tenere feſta fixa in eodē tēpore: ideo fit biſſextus. Verūtamē cōpotiſte nō potuerūt remouere qui feſtū beati ioannis baptiſte celebraretur duodecim diebus poſt deſcenſum ſolis. qꝛ ſol incipit deſcēdere in feſto beati barnabe. et ſimiliter nō potuerūt facere quin feſtū natiuitatis domini celebraretur duodecī diebus poſt aſcenſum ſolis. qꝛ ſol incipit aſcendere in feſto beate lucie. Poſteriore die. Hic remouet auctor dubiū. qꝛ aliqs poſſet querere in qua die feſtuꝫ btī mathie celebraretur an in priori vel poſteriori qꝛ ſunt duo dies ſupra vnā litterā ꝯputandi. Illud dubiū remouet et dicit ꝙ debet celebrari in poſteriori die. et ratio eſt: quia ſi celebraretur in prima die bis in anno celebraretur quod eſt inconueniēs. ideo celebratur in vltima die. Ordo eſt. Biſſextus erit tunc cum. i. quando poteris

Joannes baptiſta.

partiri.id eſt diuidere per quattuor partes equas id eſt equales annos domini id eſt annos ab incarnatiõe domini ſexte kalẽde martis id eſt martij tenuere id eſt tenuerunt biſſextum id eſt biſſextus ſituatur in ſextis kalẽdis martij. que ſunt in februario feſta mathie id eſt feſtũ ſancti mathie celebrantur. pluralis numerus pro ſingulari cauſa metri ponitur. poſteriore die id eſt ſequenti ſiue in ſecundo die illorum dierū qui ſub vna littera continẽtur. ſed ſi ſabbata id eſt dies ſabbati teneant feſtũ mathie ipſa feſta celebrãtur ibi id ẽ poſt die añ dñicã in illo ſabbato et nõ alibi id ẽ nõ alio die.

Si forſan neſcis que littera tu domini ſit
Et quotus eſt ſolis annus cognoſcere queris
Annos a domini: demas annis prius octo
Perque quater ſeptem domini diuiſeris annos
Dat quotus eſt ſolis annus quicquid remanebit
Et ſi nil reſtat tunc ſupremum fore conſtat
Octo bis ex centum remanent ex mille viginti
Mille quadringenti diuiſi nil tibi donant
Juncturas auges quotiẽs numerum ſuperaddes
Sed pro preterito iuncturas tu remoueto
Semper preſentes annos excludere debes.
Quartaque iunctura dat centum milleque quinta
Eiuſdem digiti. iuncturaque ſit tibi finis
Que quartam partem numeri tibi finiet omnem.

Fixa lr̃a futuras i ſinuat.

Superius auctor determinauit de anno biſſexti et de ſituatione illius et de anno ſolari et de ciclo ipſius anni. Hic docet variationem ipſius oſtendens litterã dñicalẽ cuiuſlibet anni. Et diuiditur iſta pars in duas. Primo facit quod dictũ eſt. Secūdo determinat de cõcurrẽtibus. Secũda. tũc concurrentes. Prima in duas. quoniã primo facit quod dictũ eſt. Secũdo rectificat. ſecũda. Sẽp preſentes. In prima parte dicit auctor q ſi neſcis litterã dominicalem et velis ſcire quotus eſt annus ſolaris tu debes remouere octo ãnos ab ãnis icarnatiõis dñi quia iã trãſierũt octo ãni cicli ſolaris qñ xp̃s natus ẽ Et poſtea debes diuidere totã ſũmã p vigitiocto et illud qđ remanebit ex tali diuiſione oſtẽdet tibi quotus ẽ annus ſolaris et ſi nil reſtat a tali diuiſiõe nũc eris i viceſimoocto anno cicli ſolaris ita q prima radix indicis pro primo cõputetur et radix medij pro ſecũdo. et radix medici pro tertio. et ſic de alijs. Itẽ ſi velis ſcire que littera ſit dñicalis alicuius ãni ſcito prius quotus eſt annus ſolaris cuius litterã dñicalẽ vis ſcire nã talis erit littera dñicalis p totũ ãnũ q̃lis erit littera p̃ma alicuius dictiõis huius verſus. Filius eſto etc. vel illa dictio q̃ cadet in iũctura vbi ſituatur annus de quo q̃ris vel q̃ erit prima littera alicuius dictiõis iſtorum verſuum. Fructus alit. elgeni. Dat flo-cãbit. edẽt. etc. verbi gratia. ſit hic tertius annus cicli

ſolaris q2 ille numer⁹ ternari⁹ cadit ī radice medici. prima dictio
ſupradicti v̄ſus ſcilicet Dat flores. cadit ī illa iūctura vel tertia di
ctio hui⁹ v̄ſus Filius eſto. tūc ꝓ illo āno habebis d. ꝓ lr̄a dn̄icali
et ſic de aliis. Seq̄tur illa pars Octo bis ex cētū. Hic ponit quen-
dā v̄ſum ꝓpter illos q̄ neſciūt algoriſmū ⁊ dicit ꝙ ex mille partī-
tis ꝑ xxviii. remanēt vigīti. et ex centū ptitis ꝑ vigintiocto rema-
manent ſexdeci. iuncturas auges. Dicit auctor ꝙ ſi velis ſcire vel
querere de ciclo ſolari ꝓ tp̄e futuro tu debes augere iuncturas iā
nō habitas. i. tu debes cōputare vltra iūcturas iā numeratas non
habitas ꝓ ciclo ſolari futuro. Sed pro ciclo ſolari ꝓ tēpore p̄teri
to tu debes remouere a iūcturis iā habitis tot iuncturas quot an-
nos velles ſcire de preterito cōputando retrograde. Semꝑ p̄ſen-
ſentes. Dicit auctor ꝙ ī tali numero debes excludere preſentē ānū
tā ꝓ preteritoq̄ꝫ ꝓ futuro. i. nō debes cōputare illā iuncturā ī qua
tu es pro anno cicli ſolaris. ſed tu debes incipere et cōputare ī iū-
ctura ſequēti pro futuro. et ī iūctura p̄cedēti ꝓ preterito. ¶ Ordo
eſt. Si tu neſcis. i. ſi ignoras q̄ littera dn̄i. i. dn̄icalis ſit et ſi queris
i. ſi vis cognoſcere quot⁹ ānus ſolis eſt. i. q̄tū annū cicli ſolaris ha
bemus demas. i. remoueas prius. i. p̄mo vel ante octo ānos ab ā-
nis dn̄i. i. incarnatiōis dn̄i ⁊ diuiſeris. i. diuidas ānos ab incarntiōe
dn̄i ꝑ quater ſeptē. i. per vigintiocto annos quicquid remanebit ex
tali diuiſiōe dat oſtēdit quotus ānus ſolis eſt. ⁊ ſi nil reſtat. i. ſi nil
remaneat ex ea diuiſione cōſtat. i. manifeſtū eſt ſuꝑmū. i. vltimū an
nū cicli ſolaris fore. Octo bis. i. ſexdecim remanēt ex centū diuiſis
per vigītiocto ⁊ vigīti remanēt. i. reſtant ex mille ſed mille quadrī
gēti diuiſi. i. ſi mille ⁊ quadrigēti diuidantur nil ꝓ nō aliquid non
dant tibi aliq̄d. i. nihil remanet ex tali diuiſione auges. i. addis ſē-
per iūcturas totiēs ſupple quotiēs ſuꝑaddes numerū. i. quotiens
q̄ris litterā dn̄icalē ꝓ futuro ſed tu remoueto iūcturas cōputādo
ſupple ꝓ preterito. i. cū q̄ris de littera preterita tu debes exclude
re. i. remouere nō cōputare ſēꝑ annos preſentes. i. annū ī quo ſum⁹
nō debemus cōputare ꝗꝫ ꝓꝫ quarta iunctura eiuſdē digiti dat cē-
tū. hoc ē cōputādo ꝓ p̄terito āno vel ꝓ ſeq̄nti vel futuro ī q̄rta iū-
ctura accidit cēteſim⁹ ān⁹ ꝗꝫ ꝓꝫ q̄nta iūctu. eiuſdē digiti dat mille
⁊ illa iūct. ſit finis t̄mii. q̄ finiet. i. t̄miabit oēꝫ q̄rtā ptē numeri.

Tunc concurrentes domini per grāmata noſces.
A ſex. b quinqꝫ. c quattuor: e duo. d tres
Primus concurrens eſt f. littera ſeptimus eſt g.
f primum reddit ſed g ſeptem tibi finit
Concurrens totus f quota martis erit
Concurrens ſeptem non tranſit ſed petit aſſem
Mars cōcurrentes renouat ſeptember epactas.

¶ Dicta īuētiōe lr̄e dn̄ical: dicēdū ē de ꝯcurrētib⁹ ⁊ regularib⁹ fe
rialib⁹. Et diuidit ī duas ptes. Prio det̄miat de ꝯcur. ⁊ regu. feri-
alētib⁹ ad īitiū c⁹l lbꝫ mēſis. ī 2 pte det̄miat de mēſib⁹ Scōa ps

Annus ſolaris ¶Prima in duas. ¶Primo facit quod dictum eſt. Se cundo docet fructum. Secũda. Dant feriã in menſis. ¶Pria ĩ duas ¶Primo determinat de cõcurrentibꝰ. Secũdo de regularibus feri alibus. et qꝛ vnũ nichil facit ſine alio ideo primo determiat de vno ſecundo de alio. Secũda menſis cognoſces. in pria parte dicit au ctor ꝙ nos poſſumus cognoſcere cõcurrẽtes per litteras domini cales: qm̃ ſi a ſit littera dominicalis habemus ſex pro cõcurrẽtibꝰ ſi b/ habemus quinqꝫ. ſi c/ habemus quattuor. ſi d/ habemus tres. ſi e/ habemus duo. ſi f/ habemꝰ vnũ. ſi g/ habemus ſeptẽ. et ſcitis lit teris dominicalibus poſſumus finaliter ſcire de cõcurrẽtibus. De inde docet per illã regulã ſiue rationẽ dicens ꝙ cõcurrẽs eſt totꝰ in anno quota feria denotatur per illã litterã f/ poſitã in tertia die martii qm̃ ſi ſit prima feria habemus vnũ pro cõcurrẽte ſi ſcd͂a ha bemus duo. ⁊c. Unde videamꝰ quid ſit cõcurrẽs. Cõcurrens ẽ nu merus variabilis ſiue ymaginabilis datus anno ad inueniendũ ini tialem feriã cuiuſlibet menſis illius cuius eſt cõcurrens coniunctꝰ cũ regularibus ferialibus. Et dicitur cõcurrens a cõcurro concur ris qꝛ cõcurrit cũ regularibus ferialibus cuiuſlibet mẽſis ad inue niendũ initialem feriã cuiuſlibet menſis. et fuit inuẽtus cõcurrens ad habendũ per quã feriã quilibet menſis incipiat. Uñ nota ꝙ ſecũ dum illos qui ponũt biſſextum in primo digito inuenitur ſic cõcur rens qm̃ antiqui compotiſte diuiſerũt annũ ſuũ in quĩquagitaduas ebdomadas vno die de reſiduo qui dies eſt cauſa inueniendi con currentes in anno et ideo pro illo die dederunt primo diei cicli ſola ris vnũ pro concurrente. ſecundus annus habet duos dies. vnum cauſa ſui: et alium precedẽtis anni. Tertius habet tres. Quartus habet quinqꝫ. vnum cauſa ſui: et alium cauſa biſſexti. Quintus ha bet ſex vnũ ratione ſui. et quinqꝫ ratione precedẽtiũ. Sextus habꝫ ſeptem. ⁊c: Nec obijcias de primo ſcꝫ de pollice qꝛ formatur a pria radice indicis ſecundũ eos ſed ſecundũ nos dicitur formari a groſ ſa radice minimi qꝛ eſt biſſextilis et ibi aduenĩũt octo ex quibus re mouebis ſeptem et ſic remanebit vnus pro concurrente. Et ẽ ſciẽ dum ꝙ ciclus concurrentiũ apparet qui habet quattuor cellulas ĩ latitudine et ſeptẽ in longitudine ſicut manus habet quattuor ĩ la titudine et ſeptem in longitudine. Unde quilibet quartus annus ẽ biſſextilis incipiẽdo a prima linea et durat per vigintiocto annos et hoc per tabulã concurrẽtiũ. quarta denotat biſſextum quemad modũ quartus digitus et ſecũdũ illos qui ponũt biſſextũ in mĩimo ſemper quartus annus eſt biſſextilis: et incipit a prima linea. Dei de dicit ꝙ cõcurrens nõ aſcẽdit pluſꝙ ſeptẽ qꝛ ſi numerus ſuperet ſeptem: debemus remouere ſeptem et capere reſiduũ. Itẽ nota ꝙ cõcurrens et regulares feriales renouãtur in martio ad memoriã romuli qui primus apud latinos cõpotũ inuenit et annũ ſuũ incipit in martio. Ordo eſt. Tu noſces. i. cognoſces concurrentes. i. illum numerũ per grãmata. i. per litteras dñi. i. dominicales a/ dat ſex. i. quando habemus a/ pro littera dominicali habemus ſex pro cõcur rente. ⁊. b/ dat quinqꝫ c/ dat quattuor. e/ dat duo. d/ dat tres. primꝰ concurrens eſt/ f. i. quãdo habemus/ f/ pro littera dñicali habemꝰ

cõcurrẽs

Romulꝰ

tantum vnū pro concurrente ſcʒ g/littera eſt ſeptimus concurrens .i.habemus ſeptē pro cōcurrente quādo g/eſt littera dominicalis et vocatur vltimus concurrens:q: numerus concurrentiū nō excedit ſeptem.vel f/littera reddit primū cōcurrentē ſcʒ vnū qui numerus eſt primus inter concurrentes.ſed g/quādo eſt littera dominicalis finit ſeptē pro concurrente.Concurrens erit totus.i. in tanto numero quota.i.in quanto numero.f.martis.i.que eſt in mēſe martij erit concurrens non tranſit ſeptem.i.non excedit illū numerum ſeptem ſed petit aſſem.i.finem.mars.i.menſis martij renouat concurrentes.i.numerum concurrrentium et ſeptember renouat epactos.i.illum numerum vt videbitur.

Menſis cognoſces regulares ſic feriales
Quinqʒ monos terni ſex vnus et inde quaterni
Septem poſt bini quini ſeptem tria ſeni
Dant feriam menſis concurrens et regularis
Si pluſqʒ ſeptem reliquum cape:reiice ſeptem
Sunt in marte noui concurrens et regularis
Eſt aries clara fulgentibus ara deorum
Grates bonis etas gratiſſima cuiqʒ fideli.

In iſta parte auctor determinat de regularib⁹ ferialibus dicēs ꝙ nos poſſumus ſcire regulares feriales per illos verſus.Quīqʒ monos terni.Pro quo notandū eſt ꝙ regularis ferialis eſt numerus inuariabilis, datus menſi ad inueniendum initialem ferialē cuiuſlibet menſis qui coniunctus cuʒ concurrente oſtendit in qua die quilibet menſis incipiat in quolibet anno.Et nota ꝙ dicitur regularis ferialis hoc eſt dicere regularis ſolaris ad differentiā regularis lunaris. Item nota ꝙ regulares feriales ita ordinantur ſeu oriuntur ex diuiſione anni per duodecim facta inꝙtum poſſumus. Et ſunt in anno tricenti ſexagintaquinqʒ dies cum ſex horis ex quorum diuiſione per.xij.remanent quinqʒ dies qui martio attribuuntur quia primus menſis eſt ꝙ̄tum ad regulares feriales et concurrentes.Et nota ꝙ ſi velimus ſcire vel formare regulares feriales alicuius alterius menſis debemus ſumere dies cū regulari feriali menſis precedētis et totū diuidere per ſeptē:et illud ꝙ remanebit erit pro regulari feriali menſis ſequentis illo mēſe ſic diuiſo. Verbi gratia in martio ſunt xxxi.dies.et quiqʒ pro regulari.et ſic.ſunt xxxvi.tā pro diebus menſis ꝙ̄ pro regulari feriali.diuidamus totum per ſeptē et tota ſumma remanebit vnus.et ſic vnus eſt regularis ferialis ⁊ ſic formes oēs alios menſes ſicut dictuʒ eſt.Unde marti⁹ habet quinqʒ pro regulari feriali. aprilis vnū.may⁹ tres. iunius ſex.iulius vnū.auguſtus quattuor.ſeptember ſeptem.octeber duo.nouember quinqʒ.december ſeptem.ianuari⁹ tres.februarius ſex.vt patet per hos verſus.Quinqʒ monos. Deinde ſequitur iſta pars in qua datur fructum ſcʒ Dant feriā menſis.in qua dicit ꝙ debemus addere concurrentes anni cū regularibus ferialib⁹ in illo menſe de quo querimus ſi volumus ſcire per quam feriam

Epacte lunari ciclo cōducunt.

incipiatur.ita q numerus vnione concurrentis ⁊ regularis ferialis factus dant feriã menſis: tamẽ ſi ſuperet ſeptẽ debemus remouere ſeptem: et reſiduũ retinere et ſi habemus vnũ de reſiduo per primam feriam incipiet ille menſis. ⁊ ſi habemus duo incipiet per ſecũdam et ſic de alijs in loco ſuo. Sunt in marte noui. In iſta pte dicit q cõcurrẽtes ⁊ regulares feriales ſemper renouantur i martio. et hoc ꝓpter memoriam romuli qui primus apud latinos compotum ſcripſit et annum ſuũ i martio incepit: ſed tamẽ falſuz eſt qr regulares feriales renouãtur in martio quod patet per diffinitionem vbi dicitur q regularis ferialis eſt numer⁹ inuariabilis et cũ ergo illud quod eſt variabile renouatur illud videtur inopinabile et cũ plures vel quaſi oẽs cõpotiſte hñt cõtrariũ: qr male ſed a pluribus rephẽdũt: ⁊ hoc bene niſi intelligat q ſit inuariabilis ſecũdũ ſpeciẽ ⁊ renouetur id eſt reiteratur. Itẽ nota q tu debes renouare litterã dominicalẽ et miliariũ et aureũ numerũ et claues terminorũ in principio ianuarij ⁊ ſemꝑ in quolibet anno. vnde verſus. Aureus in iano claues feſtũq3 nouãtur. Littera mutatur iano ſubeunte: manetq3. Cõcurrẽs donec ſit mars quia tunc renouãt. Mars concurrẽtes renouat: ſeptẽber epactas. Principiũ mundi: renouat g/tertia martis. Eſt aſtris clara. iſti duo verſus docẽt inuenire regulam ferialẽ cuiuſlibet menſis ſicut iſti duo Quinq3 monos terni. ſed iſti duo ſunt faciliores ad ſciendũ q̃ alij duo ſcilicet. quinq3 monos terni. Et nota q quota eſt prima littera alicuius dictionis illorum verſuũ. eſt aſtris clara fulgẽtibus. in ordine alphabeti. tot habebit ille menſis pro regulari feriali. ita q iſta dictio / eſt. deſeruit martio. aſtris deſeruit aprili et ſic de alijs menſibus ſequẽtibus ꝑ ordinem. Unde ſi tu vis ſcire quot habet martius pro regulari feriali: reſpice quota ẽ prima littera huius dictionis eſt que deſeruit martio in ordie alphabeti. et tot habebis ꝓ regulari feriali i martio. et qr e eſt quita littera in ordiẽ alphabeti. ideo habemus quiq3 pro regulari feriali i martio. ⁊ ſic faciẽdũ eſt de oib⁹ alijs dictiõib⁹ Ordo eſt. Tu cognoſces. i. ſcies ſic id eſt taliter vt ſequitur. regulares feriales id eſt illuz numerũ. quinq3 monos. ⁊c. concurrẽs ille numer⁹ cõcurrentiũ ⁊ regularis ferialis. i. numerus regulariũ ferialiũ dãt. i. oſtendũt feriã. i. initialẽ feriã ſiue diẽ cuiuſlibet mẽſis. ſi ſit pl⁹ q̃ ſeptẽ reiice. i. remoue ſeptẽ ⁊ cape reliquũ. i. id qđ remanet ⁊ ꝯcurrẽs ⁊ regularis ferialis ſũt noui. i. renouãt i marte. i. in martio. Deiñ cape ꝑmas litteras harũ dictionũ. eſt aſtris. ⁊c.

Annus ſolaris ex menſibus eſt duodenis
Ja/fe/mar/ap/may/iũ/iul/aũ/ſep/oc/no/decẽber
Junius aprilis ſeptember et ipſe nouember
Dant triginta dies: reliquis ſuperadditur vnus
De quorum numero februarius excipiatur
Namq3 quater ſeptem fertur habere dies.
Sed cum biſſextus fuerit ſuperadditur vnus.

In iſta parte precedenti auctor determinauit de concurrentib⁹ regularibus ferialibus valentibus ad cognitionez mensium. hic determinat de mensibus. Et diuiditur iſta pars i duas partes. Quia primo determinat de illis que faciunt ad eſſe menſium oſtēdendo quot dies quilibet menſis habeat. Secundo determinat de nominatione mēſiū. Secūda. Ja. fe. mar. Prima in duas. Primo facit quod dictū eſt. ſecundo oſtendit quot dies quilibet menſis habeat Secunda Junius/aprilis. In prima parte dicit auctor. ꝙ annus ſolaris cōſtat ex duodecim mēſibus. Unde videndū eſt quid ſit menſis. Eſt eni fere duodecima pars anni. Unde bene dicit fere qꝛ ſcḋz ꝙ mēſis habet triginta dies eſt plus ꝙ̄ duodecima pˢ anni. Et dicitur menſis a menſura: ideo ꝙ annus mēſe menſuratur vel ſecūdū phiſicos dicitur a menſa quia ſecundum illos fercula noſtra debemus renouare in quolibet mēſe. vel dicitur a mene quod ē defect⁹ quia i quolibet mēſe luna videtur deficere ſic ꝙ nō capit lumē a ſole. Unde ſciendum ꝙ romulus princeps romanorum primo inuenit menſem/et in anno decem menſes conſtituit tantum: et hoc triplici ratione. Prima ratio eſt quia vidit tātum tempus ſufficere ad ptū mulieris et non pl⁹. Secunda ratio eſt: quia mulieres poſt mortem mariti ſui per tale ſpacium debent vidue remanere. Tertia ratio eſt quia tot digitos ſolemus computare in iuncturis manuum noſtrarum. Primum enim menſem appellauit martium a patre ſuo marte vel a marte deo belli. quia in illo menſe romani ſolebant ire ad expeditionē armorū cōtra hoſtes ſuos. Secūdū mēſem appellauit aprilē q̄ſi afrilē a venere matre ſua. qꝛ ipſe deſcēdit a venere ex parte matris. vel dicit̄ aplis q̄ſi aperilis qꝛ i tali menſe aperiūtur pori et icipiūt herbe creſcere et virere. Tertiū mēſē mayū appellauit a maiorib⁹ dictū qꝛ maior honor maiorib⁹ ⁊ ſeniorib⁹ adhibebatur i illo mēſe ꝙ̄ i alijs mēſib⁹. Quartū mēſē appellauit iuniū a iuniorib⁹ dictū: qꝛ i illo mēſe iuniores honorabāt̄ ⁊ eis maior honor adhibebat̄ ꝙ̄ ſeniorib⁹. Quit⁹ vocat̄ quītilis a ſuo numero. Sextus ſextilis. Septimus ſeptēber q̄ſi ſeptimus ab ymbre a mēſe pluuioſo. i. martio. Octau⁹ october. Non⁹ nouēber. Decim⁹ decēber. Sz poſtea iſti romani volētes adulari ipaiori q̄ vocabat̄ iuli⁹ ceſar ſuo mēſe p̄dictū q̄ vocat̄ q̄ntilis iuliū appellauerūt qꝛ natus fuit ex illo mēſe. Poſtea romani adulātes Auguſto iperatori ſuo/mēſez p̄dictū ſextuē. auguſtū appellauerūt et hec ē cā: qꝛ auguſt⁹ antūnū ⁊ helioperiū illo mēſe deuicit. Deinde numa pōpei⁹ q̄. vidit ꝙ ſol nō poterat facere curſū ſuū per decē mēſes imo oportebat duodeci ſupaddidit duos menſes. ſcz ianuariū et februariū. Et dicitur ianuari⁹ a ianua qꝛ ſicz p ianuā itram⁹ domū: ita per ianuariū intram⁹ annū. vel dr̄ a iano dicipite queadmodū ipe ian⁹ hz duo capita. ita ianuari⁹ ē bifrōs/qꝛ reſpicit ānū p̄cedētē ⁊ ānū ſequētē. Dicit̄ ei februari⁹ a febris vel a febrib⁹ purgationib⁹. ⁊ ſacrificijs: quia antiqui faciebant ſacrificia animalium in illo menſe propter animas anteceſſorum ſuorum ſaluandas. vel dicitur a frigore quia in illo menſe omnia ſunt valde frigida. Et ſic patet denominatio menſium.

Romul⁹ mēſes inuenit.

Mars

Juli⁹ mēſis nomē dat.

Item queritur quare non ſunt niſi duodeci menſes nec plures nec pauciores? Dicendum eſt ꝙ ſunt duodecim ſigna in zodiaco per q̄ cognoſcuntur menſes. Sol autē moratur per quemlibet menſem in vno illoꝝ ſignoꝝ: et qꝛ ſunt tantū duodecim ſigna: ideo ſunt tātū duodecim mēſes nec plures nec pauciores (Junius aprilis) In iſta parte oſtendit auctor quot dies quilibet mēſis habeat dicēs ꝙ iſti quattuor mēſes ſcꝫ iunius/aprilis/ſeptember/et nouember habēt triginta dies. Alij vero menſes habent xxxi. dies. excepto februario qui non habet niſi vigintiocto dies. in anno cōmuni. ſed in anno biſſextili habet xxix. dies: Propter quod ſciendū eſt ꝙ in anno ſolari diuiſo per xij. partes equales ſunt quinqꝫ dies de reſiduo quorum primus attribuitur ianuario. ſecūdus martio. tertius mayo. quartus octobri. quintus decembri.. Poſtea ſucceſſores iulij vidētes illos menſes habere plures q̄ menſis a iulio abſtulerunt vnū diem in februario et eidem iulio dederunt ⁊ ſic iulius habet. xxxi. dies. februario. xxix. Deinde ſucceſſores auguſti vidētes menſem iulij habentē plures dies q̄ menſis ab ipſo denominatus: ſimiliter ab illo menſe februarii abſtulerūt vnū dieꝫ. et ſuo menſi attribuerunt ⁊ ſic augſtus habet. xxxi. dies februarius vero xxviii. ſed i anno biſſexti habet. xxix. qꝛ vna ſibi attribuitur. Et quia menſis diuiditur in ebdomadas videamꝰ quid ſit ebdomada. Unde ebdomada eſt ſpaciū ſeptē dierū et denominaꝶ a latinis ſeptimana qꝛ habet ſeptē tēpora matutina. A grecis vero denomiatur ebdomada et dicitur ab epa quod eſt ſeptem/et domas quod eſt dies quaſi cō tinens ſeptē dies. Etiā a iudeis vocatur ſabbatuꝫ et interpretatur requies. et iō in toto ſabbato debemꝰ quieſcere a peccato ⁊ iō ſabbatū ē equiuocū vt ptꝫ i iſtis verſibꝰ. Sabbata ſunt domini reqes et vita perhennis. Septimana dies ſeptima feſta dies. Itē nota ꝙ ſeptimane nō habent denominationē ꝓpter eorum multitudinem.

Quare februarius habeat paucio res aliis dies.

¶ Ordo eſt. Annus ſolaris eſt. ſiue cōponitur ex duodenis. i. duodecim menſibus. Poſtea declarat dicens ia. i. ianuariꝰ. fe. i. februarius. ⁊c. ſunt ſubaudito illi menſes. iunius ille menſis: aprilis ſeptember et ipſe nouēber dant. i. habēt triginta dies. vnus dies ſuperadditur reliquis menſibus de quoꝝ menſiuꝫ numero februariꝰ excipiatur nāqꝫ pro qꝛ fertur i. dicitur habere quater ſeptem id eſt vigintiocto dies (regulariter loquēdo (ſed cū id eſt qn̄ biſſextus fuerit vnus dies ſuperadditur ipſi februario et ſic in anno biſſextili februarius habet vigintinouem dies.

Sol/ve/mer/luna/ſaturnus/iupiter/⁊ mars.

¶ In parte precedenti auctor oſtendit quot dies qnilibet menſis habeat: modo determinat de denominatione illorum dierū. Et diuiditur in duas partes. Primo determinat de denominatione dierum prout ſituantur in ſeptimana. Secundo prout ſituantur in kalendario. Secūda Sex mayus nonas Prima in duas. Primo facit quod dictum eſt Secundo determinat de feſtis fixis que ſituantur in illis diebus. Scđa. Poſtea de feſtis fixis. Prima in duas. Primo facit ꝙ dictum eſt. Secundo ponit quoddā incidens deter

minando de ſignis que ſituantur in kalēdis. Secūda Eſt aries tau
rus Pria in tres. ſecūdū ꝙ ponit tres denominationes. Tenet id⁹
quilibet octo. Tertia Inde dies Prima in duas Primo oſtendit
de kalendis in generali Scd̄o oſtendit numerum kalendarum cu-
iuſlibet menſis. ibi Verſibus his noſcas. prima in duas. primo fa-
cit quod dictum eſt Secundo oſtendit vbi kalende debent ſituari
Secunda Nomen ſortiri. In prima parte dicit auctor ꝙ ſeptē ſūt
planete i celo ſcʒ Sol/luna. mars/mercurius/iupiter/venus/et ſa-
turnus. Et ab ipſis planetis denominantur ſepem dies quoniam
quilibet dies denominatur a planeta regnante in principio illius
diei Unde notandum eſt ꝙ a diuerſis diuerſa noīa ſortiunť. Phi
loſophi denominant quenlibet diem a planeta qui dominať in pri-
ma hora illius diei Unde ab antiquis reptum eſt ſolem dominari
in prima hora diei dominice Dicunt enim philoſophi ꝙ ſol eſt di-
gnior planeta alijs planetis. quia attribuitur digniori. ſcilicet diei
dominice. Luna enim dominatur in prima hora diei lune. Mars
in prima hora diei martis. Mercurius in prima hora diei mercurij
Iupiter in prima hora diei iouis. Venus, in prima hora diei vene-
ris. Saturnus in prima hora diei ſabbati. Propter ꝙ notandum
eſt ꝙ i die naturali ſunt vigintiquatuor hore. Similiter ſunt ſepteʒ
planete qui denominantur in iſtis horis ⁊ quando finitur dies pla
neta ſequēs dominatur in prima hora diei ſequentis. Unde ſol do
minatur in prima hora diei dominice. venus in ſecunda mercuri⁹
in tertia: luna in quarta: ſaturnus in quinta iupiter in ſexta mars i
ſeptima: ſol in octaua: venus in nona: et ſic de alijs. Silueſter vir
religioſus vocat dies ſeptem ferias a ferio ferias quod idē eſt ꝙ (Silueſter religioſus.)
ceſſo ceſſas: quia in qualibet die debemus ceſſare a vicijs vel a pec
catis. Et vocatur dies dominica prima feria: et dies lune ſecunda
feria. ⁊ ſic de alijs. Et nota ꝙ dies dicitur a dyā quod eſt clarum
vel a dijs. Putabant enim aliqui planetas ſeptem a quibus deno
nominātur dies eſſe deos. vel dicitur a dya quod eſt duo quia dies
naturalis habet duos dies. ſcilicet diem naturalem et diem artifi-
cialem vel habet diem artificialem et nocteʒ. Itē nota ꝙ poſſum⁹
ſituare ſeptem planetas in tribus iuncturis interioribus pollicis
et in quattuor interioribus indicis: ita ꝙ ſol ponitur in ſummitate
pollicis: venus in ſupraradice eiuſdeʒ. mercurius. in radice eiuſdē
luna in radice indicis. ſaturnus in ſupraradice eiuſdem. iupiter in
ſcd̄a ſupraradice eiuſdē. mars in ſūmitate eiuſdē. Itē ſi vis ſcire
planetā regnātem in principio illius diei precedentis debes cōpu
putare quattuor iuncturas: et planeta qui erit in ſequenti iunctura
domiabitur in prima hora diei precedētis. ſcʒ planeta q̄ erit in q̄r
ta iūctura dn̄abiť. in pr̄ia hora diei p̄cedētis. Itē ſi vis ſcire plane
tam regnantem in die ſequēti computa vigintiquattuor iuncturas
incipiendo a planeta regnante in die p̄ſti tunc planeta exiſtens in
iunctura ſequenti regnabit in prima hora die ſequentis ⁊ ſic poſſu
mus habere qualiter quilibet planeta regnat in p̄cipio cuiuſlibʒ

diei. Item nota ꝙ quilibet dies habet diuerſas conceptiones ⁊ ꝺ diuerſis diuerſificatur Unde antiqui incipiunt diez ſuum in mane ſicut greci. et hoc eſt ſatis notum per hoc verſus. Mane diem greca gẽs incipit aſtra ſequens. In medio lucis iudeus veſpere ſancta. Inchoat eccleſia ſub medio tẽpore noctis. Ordo eſt. Sol ẽ planeta ſubaudito ve.i. venus. mc.i. mercurius luna. ſaturnus/iu piter et mars

kalẽdas nonas et idus aſſi gnat

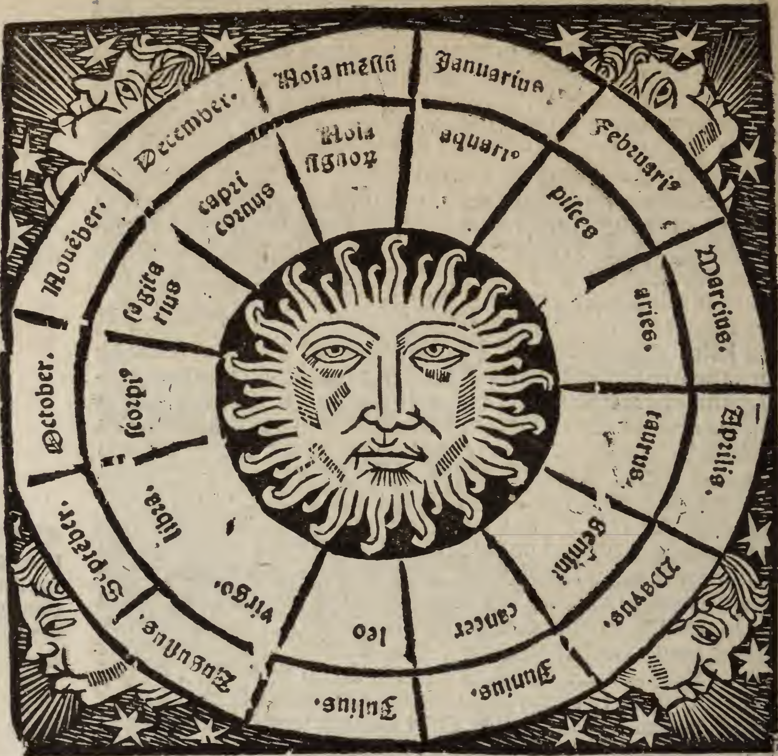
Sex mayus nonas october iulius et mars
Quattuor in reliquis tenet idus quilibet octo
Inde dies reliquos omnes dic eſſe kalendas
Nomen ſortiri debent a menſe ſequenti
Verſibus his noſcas menſis cuiuſqꝫ kalendas
Tantum tendebat ꝙ regni ſumma regebat
Sanctus rex talis ſapiente regna ſubegit

¶ In iſta parte dicit auctor ꝙ maius. iulius. october. et martius habent ſex nonas alij vero menſes non habent niſi quattuor quia quilibet menſis habet octo idus. Deinde dicit ꝙ omnes alij dies qui nõ denominãtur a nonis neqꝫ ab idibus denominantur a kalẽ dis. Deinde dicit ꝙ kalende debent ſumere nomen ſuum a menſe ſequenti quoniam kalende ianuarij ſunt in decembri licet kalende exñtes in fine ianuarij ſint februarij qui ſequitur. Item nota ꝙ ꝗn ta dies menſis habet quattuor nonas et ſeptima habet ſex. et ra tio eſt quia kalende ponuntur in primo die cuiuſlibet menſis. et dicuntur none ab hoc aduerbio non. quia in talibus diebus nullu; erat feſtum. Vel dicuntur none quaſi noue: quia in illis diebus no ua precepta et noue inſtitutiones dabantur populo. Vel dicuntur none quaſi nundine: quia in illis diebus fiebant nundine decima quinta die menſis habentis ſex nonas Et decima tertia dies men ſis vocatur idus. Et dicitur ab edo es/quia in illis diebus ſolebãt celebrare feſta iouis. vel dicitur ab iduo iduas quod eſt diuido di uidis quia diuidit menſem quaſi per medium vel quia tunc diuide bant mercatores a nundinis. Unde ſi aliquis mercator inueniebã tur poſt illum diem ipſe et res ſue capiebantur et amittebantur. Unde nota ꝙ omnes dies exiſtentes inter nonas et idus ab idib9 denominantur ⁊ illi qui ſunt inter nonas et kalendas a nonis de nominantur et illi qui ſunt inter idus et kalendas a kalendis de nominantur. Itm nota ꝙ antiquitus ſolebant fieri nundine rome quolibet menſe publice. et ad illas veniebãt mercatores de locis circumuicinis et remotis ad res emendas et vendendas ⁊ audiẽ da iura a precone data. et tunc nuncius ſacerdos aſcendebat in lo cum altũ ſeu ſupra pulpitũ ⁊ clamabat kalo kalo. quot dies reſta bant vſqꝫ ad nundinas. et tranſactis kalendis iterum aſcendebat

et clamabat tot quot nonas menſis habet: ſcʒ quattuor vel ſepteʒ ſi mēſis ſequens haberet ſed quot nonas mēſis habebat tot dies durabant nūdine. Unde prima dies cuiuſlibet menſis dicta eſt kalende a kalo quod eſt voco et ſunt kalende in plurali numero quia pluries clamabat kalo. Item nota ꝙ ſacerdos clamabat kalēde in plurali numero vel in pluribus menſibus magis ꝙ̄ in aliis. Et ratio eſt quia hi menſes plures habent kalendas ꝙ̄ alii. et ratio eſt: ne latrones haberent certum tempus inſidiandi mercatoribus. Similiter clamabat nonas in aliquibus menſibus pluries ꝙ̄ in aliis. quia aliqui menſes hebebant plures nonas ꝙ̄ alii. Et ratio eſt quia antiquitus erant plura iura danda in aliquibus menſibus ꝙ̄ in aliis. Uel dicuntur kalende a kalo quod eſt bonū quia in principio alicuius menſis aliqui ſolebāt ſuis amicis munera dare vel encenia: vt per totum menſem ſibi omne bonum eueniret vel dicūtur kalende quaſi colende. Item notādum eſt ꝙ in illis tribus appellationibus maior numerus ſemper preponitur et numerando ſequitur minor numerus. Et bene dicitur quarto nonas in quarta die ante nonas. Similiter. xvi. kalendas xvi. die ante kalēdas Similiter ſeptimo idus. i. vii. die ante idus ſed male dicitur ſecundo idus aut ſecundo kalendas vel ſecundo nonas Secundo kalēdas non dicitur hac ratione: quia ſecundus dicitur deſequor ſequeris Unde ſi diceretur ſecundo kalendas oporteret illam diem ſequi kalendas ꝙ falſum eſt immo precedit. id omelius dicitur pridie kalendas ꝙ̄ ſecundo kalendas. Sed queritur quare maior numerus preponitur minori Reſpondendum eſt ꝙ ꝙ̄to eſt maior diſtantia tanto dicitur minor numerus precedēs Verſibus his Dicit auctor ꝙ numerum kalendarum poſſumus ſcire in quolibet menſe per quoſdam verſus in quibus ſunt duodecim dictiones. ita ꝙ prima dictio ſcilicet tantum ſeruit ianuario. ſecunda ſcilicet tendebat ſeruit februario et ſic de aliis Et de illis dictionibus debemus accipere primam litteraʒ cuiuſlibet non curando de aliis dictionibus Et quota erit illa littera in alphabeto. tot kalēdas habet ille mēſis cui ſeruit illa dictio ita ꝙ h/pro littera computetur Ordo eſt Maius ille menſis october. iulius. et mars. i. martius habent ſubaudito ſex nonas quattuor none ſupple ſunt i reliquis. i. aliis mēſibus et quilibet menſis tenet. i. habet octo idus dic inde omnes alios dies eſſe kalendas. kalende dicūtur ſortiri. i. accipere nomē ſuum a menſe ſequenti tu noſcas kalendas cuiuſqȝ menſis his verſibus. Tantum tendebat ⁊ cetera. et debes accipere primam litteram cuiuſlibet dictionis ⁊ quota erit in ordiue alphabeti tot habebit menſis (cui ipſa deſeruit) kalendas.

Priſca laudabilis roma norum cōſuetudo

Pridie nonas ſecundo dicitur pridie kalendas:

Eſt aries taurus gemini cancer leo virgo
Libraqꝫ ſcorpius architenens capricornus et vrna
Qui tenet piſces ſita ſunt hoc ordine ſigna.
Semper quindenis ponuntur ſigna kalendis

In parte precedenti auctor determinauit de denominatione dierum hic ponit quoddam incidens determinādo de ſignis. Et diuiditur iſta pars in duas. Primo determiat de ſignis in quibus ſol debet eſſe per menſem: ſecundo docet ſituationem illorum ſignorū Secunda ſemper quindenis. in prima parte dicit ꝙ aries taurus &c. ſunt ſigna quedam in zodiaco per que ſol facit curſum ſuum. et dicitur zodiacus a zeon quod eſt vita: quia omnis que in terris

zodiaci interp̄tatiō

ſunt mediante illo circulo concurrente habent vitam:et hoc teſtatur ariſtoteles dicēs. Per acceſſū ⁊ receſſū ſolis i circulo obliquo .i. i zodiaco fiūt gñationes et corruptiones i iſtis inferioribus. vel a zeon quod eſt animal: non quia ibi ſint aīalia ſꝫ quia quodlibet ſignum propter aliquam proprietatem in animali repertam nomine illius animalis nuncupatur et ſic patet quid ſit zodiacus Deinde videamus quid ſit ſignum. Signum eſt duodecima pars zodiaci diuiſi i duodecim partes Et eſt zodiacus circulus continēs duodecim ſigna admodum duodecim animalium nominata non quia ſunt animalia: ſed quia ſunt ad ſimilitudinem animaliuꝫ nominata vt dictum eſt. Primuꝫ ſignum eſt aries quia ſecundum ꝙ eccleſia credit in eo factus fuit ſol licet dicant arabes ꝙ factus fuit in leone. Et dicitur aries ab ares quod eſt virtus: quia ſicut aries ē animal virtuoſum a parte anteriori:et in poſteriori parte debebilitatꝰ ita ſol exiſtens in illa parte zodiaci que dicitur aries. in poſteriori: ſcꝫ in hyeme parum habet virtutis et caliditatis:in parte auteꝫ anteriori ſcꝫ in eſtate habet magis virtutis et caliditatis:quia ſol aſcendit. Unde non accipiꝰ pars anterior ꝓ principio mēſis ſed eſt poſterior pars:quia ſecundum aſtrologos ſol intrat per culuꝫ arietis. Tamen quando dicitur ſol eſt in ariete illud quod preteritum eſt de menſe vocatur poſterior pars. Illud autem quod eſt preſens vel futurum vocatur anterior pars Fabuloſe dicitur aries ab ariete ſupra quem ſecundum poetas quidam deorum cum quadaꝫ dearum tranſſierunt mare:qui aries poſt fuit ſacrificatus vel deificatus Allegorice dicitur illud ſignum aries: quia tunc temporis abraham immolauit arietem quem inuenit inter vepres cum filiū ſuum vellet ſacrificare. Secundum ſignum vocatur taurus:quia ſicut taurus eſt fortior ꝙ̄ aries: ita ſol exiſtens in illo menſe vel in in illo ſigno eſt fortior ꝙ̄ in ariete Fabuloſe dicitur taurꝰ quia tūc temporis iupiter rapuit europam ſub ſpecie tauri in illo menſe ad commemroationem illius predicte vocatur illud ſignum taurꝰ Allegorice dicitur quia cum iacob rediret de egypto dormiuit in quodam prato ad eum venit angelus cum quo ſicut taurus luctatus ē. et illud attribuitur aprili Tertium vocatur gemini: quia tunc geminatur virtus ſolis vel dicitur gemini quia ſol moratur plus in illo ſigno per duos dies ꝙ̄ in aliis ſignis. Allegorice dicitur qꝛ in illo ſigno facte fuerunt gemine perſone ſcilicet adam ⁊ eua Fabuloſe dicitur qꝛ caſtor et polux deificati fuerunt in illo menſe et illud ſignū attribuitur maio. Quartum ſignum vocatur cancer: et attribuitur iunio quia ſicut cancer eſt animal retrogradum. ita ſol in illo menſe vel illo ſigno incipit retrogradi de ſuperiori hemyſperio ad inferius. Allegorice dicitur quia tunc iacob fuit cancroſus Quintum ſignum vocatur leo: ⁊ attribuitur iulio: quia ſicut leo eſt animal expugnabile: ita ſol i illo mēſe eſt fortior et calidior more ſolito: et tūc non licet alicui minui ſanguinem nec debemus vti epulis pinguibus: quia tunc ſunt dies caniculares. Allegorice dici

zodiaci deſcriptio.

Arietis interptatio

Quare taurꝰ vocatur.

Quare gemini vocatur.

Cācri rō

Quare leo dicatꝰ

tur ad memoriam reſurrectionis chriſti quia chriſtus reſurrexit

Mathe⁹ ſicut leo: non tamen in illo menſe. Unde deus fuit homo naſcēdo. et quia beatus matheus locutus fuit de deo q̄tum ad humanita-

lucas. tem ideo depingitur vt homo. Fuit etiam vitulus moriendo. Et quia beatus lucas locutus fuit de deo tanq̄ de eius paſſione ideo

Marcus depingit vt vitulus. Similiter fuit leo in reſurgendo et quia beatus marcus locutus fuit de deo tanq̄ de eius reſurrectione: ideo depingitur vt leo. Similiter fuit auis in aſcendendo. et quia bea-

Johannes. tus iohannes locutus fuit de deo tanq̄ de eius aſcenſione: ideo depingitur vt auis. vnde verſus Uirgo iohannes auis: vitulus lucas: leo marcus. Eſt homo matheus. quattuor iſta deus. Eſt ho-

Uirginis interpretatio mo naſcendo deus vitulus moriendo Eſt leo ſurgendo: auis alis ſumma petendo. Sextum vocatur virgo: et attribuitur auguſto: quia ſicut virgo eſt ſterilis et non fructificat q̄tum ad prolem: ita in illo menſe omnia que ſunt in terra ſolis calore deſiccantur et nichil i terra creſcit ſʒ decreſcit et maturatur. Fabuloſe dicit q̄ her

Libra quare dicatur monia quedam virgo deificata fuit in illo menſe Septimum ſignū vocatur libra et attribuitur ſeptembri quia in illo menſe ſol librādo dies et noctes preponderat Allegorice dicitur quia in illo mēſe iudas preponderauit denarios: ex quorum libratione tradidit

Quid ſcorpio chriſtum. Octauum ſignum vocatur ſcorpio et attribuitur octobri: quia ſicut ſcorpio eſt animal vngens lingua/ ⁊ pongens cauda ita ſol in illo menſe vngit in principio vt puta in mane/ et pungit in fine vt in ſero. Allegorice dicitur quia tunc miſſi fuerunt ſcorpiones in egiptum ad conuertendum pharaonem et populum ſuum

Quare ſagittarius. Nonum ſignum vocatur ſagitarius ſiue archi tenens: ⁊ attribuitur nouembri: quia in illo menſe cadunt grandines et pluuie que videntur res humanas ſagittare Allegorice dicitur quia in illo menſe abraham habuit victoriam a philiſtinis cum ſagitis. Deci-

Quare capricornus mum ſignum vocatur capricornus et attribuitur decembri quia ſicut capra erigit ſe in aſcendendo et paſcendo: ita ſol erigit ſe ad ſuperiora. i. ad noſtrum hemyſperium. Allegorice dicitur quia in illo menſe eſau amiſit benedictionem patris ſui propter venatio-

Quare aquari⁹ nem capri. Undecimum ſignum vocatur vrna ſiue aquarius: ⁊ attribuitur ianuario: quia tunc tempus eſt pluuioſum. Allegorice dicitur quia tunc chriſtus in illo menſe baptizatus fuit. Duodeci-

Piſces q̄re dicāt Harū autē rōnum aliq̄ naturales aliq̄ teologice et aliq̄ ſunt poetice mum ſignum vocatur piſces. et attribuitur februario: quia tunc piſces ſequūtur aquam Allegorice dicitur quia iohannes ille propheta in illo menſe fuit in vētre cete et balene per tres dies continuos. Et nota q̄ ſigna incipiunt in martio. Et ratio eſt quia ſicut ſcripſit ſancta eccleſia ſol fuit factus in martio. Deinde nota q̄ ſi velis ſignorum complexiones ſcire tu debes accipere iſta quattuor vocabula. ſcilicet ignis/ aer/ aqua/ et terra. et debes ea ſituare ſupra ſūmitates. iiij. digitoꝝ ita q̄ ignis ſit i ſūmitate idicis. terra i ſūmitate medij. ⁊ ſic de alijs. et quācūq; ꝓprietatē quodlibet elemētū habeat illam habet ſignum ſupra ſe cadēs. verbi gratia.

Sicut ignis eſt calidus et ſiccus. ita alia ſigna ſupra iſtā dictionē ignis cadentia ſicut leo et ſagitarius: Similiter terra eſt ſicca et frigida. ſic ſunt ſigna ſupra ſe cadentia: vt taurus virgo et capricornus. Aerem humidus et calidus ſic ſunt ſigna ſupra ſe cadentia: vt cancer ſcorpio piſces. Item nota ꝙ quodlibet ſignum tenet vnam partem hominis vt patet per hos verſus. Summa tenet veruex/bos/collum: fronſqꝫ gemellos. Cancer habet pectus: leo cor virgo renes. Anchas libra tenet draco terram/ germaqꝫ ſagitta. Tibia dat cappes piſces: vrna capillos Item nota ꝙ ſignum diniditur in tres partes. vt puta i caput ventrem et caudam. ita ꝙ caput continet/ xvi. gradus et quelibet pars ſimiliter vnde ſequitur ꝙ quando ſol eſt in capite maiorem virtutem habet ꝙ̄ in ventre. et ſic de aliꝭs. Item nota ꝙ ex ſignis computatis per ordinē ſeptimum opponitur primo: et ſic ſeptimum ſignum opponitur ſeptimo. Exemplum ſicut aries contrariatur libre. ita taurus ſcorpioni. ꝛc. (Semper quindenis) Hic docet auctor ſituationem illorum ſignorum dicens ꝙ iſta ſigna ſemper ſituantur in quindenis kalendis cuiuſlibet menſis. Unde aries ponitur in quindenis kalendis aprilis que continētur in martio videlicet. xiiij. die martij a fine et attribuitur eidem martio. et ſic de aliꝭs. ponendo ſemper vnum ſignum ſupra quēlibet menſem. Item nota ꝙ duo ſunt ſolſticia ſcilicet hyemale et eſtiuale. hyemale eſt i capricorno eſtiuale vero in cancro. Similiter ſunt duo equinoctia ſcilicet vernale et antunnale Uernale eſt in ariete. et antunnale eſt in libra in ſeptembri. ꝛ ſic de aliꝭs. Ordo eſt. Aries eſt ſignuꝫ zodiaci taurus eſt ſignum. ꝛc. ſigna ponuntur. i. ſituantur ſemper in quindenis kalendis.

Poſtea de feſtis fixis fit regula talis
A b c ſunt extra g ſupra d e f manēt infra
Radices dant d e medie: ſed et f. tibi terne
Menſis cuiuſqꝫ ceptum verſus dabit iſte
A dam de ge bat er go ci fos a dri fos
Pro ſolo menſe deſeruit ſillaba queqꝫ
Iuncturis iſtum ſic debes ponere verſum
A minimus index dā de ge bat. medians ergo: ſi ſequens fos a cetera paruus habet

Docet cuiuſcūqꝫ menſis initium

Poſtꝙ̄ auctor fecit mentionem de denominatione dierum modo determinat de feſtis fixis ſituatis in aliis diebus. Et diuiditur in duas partes: Primo docet ſituare ſeptem litteras dominicales in iuncturis digitorum. Secundo docet per quem quilibet menſis incipit. Secunda pars (Mēſis cuiuſqꝫ) Item prima in duas Primo facit quod dictum eſt Secūdo docet feſta fixa cuiuſlibꝫ mēſis

Secunda pro ſolo menſe. Et adhuc prima in duas. primo facit qd dictum eſt. Secundo docet ſituare iſtum verſum. Adā ꝛc. In prima parte dicit auctor ꝙ talis regula ſit de feſtis fixis quoniam a/b/c/ſunt extra:ita ꝙ a/ſituatur in ſubungulis digitorum.b.autem ſit in ſecundis ſubungulis .c/ ponitur in groſſis radicibus. et d/ponitur in radicibus interioribus.e.in ſupraradicibus eiuſdem: f/in ſecundis ſupraradicibus.ſi in ſummitatibus.ꝛ hec ſituatio fit in iuncturis cuiuſlibet digiti. ſcʒ indicis medij.ꝛc.in manu ſiniſtra Nota ꝙ differentia eſt inter feſta fixa et feſta mobilia.quoniam feſta fixa ſub eadem littera feriali reponuntur inquolibet anno vt circunciſio domini ſupra a. Sed feſta mobilia ſunt illa que in vno anno ſunt ſub vna littera feriali.et in alio anno ſub alia ſicut feſtū penthecoſtes. Menſis cuiuſqꝫ ceptum. In iſta parte dicit auctor per quem feriam quilibet menſis incipit dicens ꝙ per iſtum verſū ſcʒ A/dam/de/nos poſſumus cognoſcere litteraʒ initialem cuiuſlibet menſis Sunt enim in illo verſu duodecim dcōnes vel ſyllabe quarum per primas nos poſſumus ſcire inceptum cuiuſlibet mēſis Et poſtea dicit ꝙ ql̄ibet ſyllaba ſeruit pro ſolo mēſe ꝛ per p̄mā litterā illi⁹ ſyllabe habem⁹ lr̄am initialē illi⁹ mēſis cui ſeruit illa ſillaba.ita ꝙ pria lr̄a.ſ.a/deſeruit ianuario.dā.deſeruit februario de/martio.ge/aprili.et ſic de alijs p ordinē ad denotādū ꝙ a/ eſt pria lr̄a ianuarij.d.februarij ꝛ ſic de aliis et ſic habem⁹ de lr̄is dominicalibus.ꝛ habemus ſic per quam litterā quilibet menſis incipiat. Deinde docet ſituare omnes menſes in iuncturis manus ſiniſtre per ſituationem huius verſus. Adam.dicens ꝙ a.i.ianuarius debet ſituari i ſubungula minimi digiti.i.auricularis.dā.i. februarius.de.i.martius ſituantur in radice indicis ge. pro aprili ſituatur in ſummitate indicis bat.pro mayo in ſecunda ſubungula eiuſdem indicis.er pro iunio ponitur in ſecunda radice medij. go/pro iulio ponitur in ſummitate medij.ci/pro auguſto in groſſa radice eiuſdem medii. fos pro ſeptembri ſituatur in ſecunda ſupraradice medici.a/ pro octobri ſituatur in ſubungula eiuſdem medici. dri/ pro nouembri ſituatur in radice auricularis.fos/pro decembri ſituatur in ſupraradice eiuſdem auricularis.et ſic verſus finitus eſt vt patebit in figura ſequenti. Ordo eſt talis. Regula fit.id eſt datur poſtea que predicta ſunt de feſtis fixis.a.b.c.littere ſunt.i. ſituantur extra manum. g.eſt ſupra.i. in ſummitatibus.d.e.f. manēt infra.i.ſituantur in iuncturis interioribus manus radices dāt d.i.ſituātur in radicibus interioribus et medie iuncture.i.ſupraradices dant.e.ſed terne iuncture.i.ſecunde ſupraradices dāt.f.iſte verſus dabit.i.demonaſtrabit ceptum ideſt principium cuiuſlibet menſis et oſtendit quid ſit ille verſus cum dicit A.dam.ꝛc quequꝫ ſyllaba illius verſus deſeruit pro ſolo menſe ideſt tantum vna ſyllaba ſeruit vni menſi. Poſtea modum ſituandi ipſum verſum dicēdo tu debes ponere ideſt ſituare ſic illum verſum. A.dam.ꝛc.in iuncturis manus.nam minimus .i.ille digitus habet.a. ideſt iſta

prima ſyllaba.a.ſituatur in ſubungula minimi digiti.index habʒ dam.dege.bat.ideſt ille ſyllabe ſituantur in radice nõ tamen ſuper eãdem iuncturam quia iſte ſyllabe.dam.de. ſituantur in radice indicis et.ge.in ſummitate eiuſdem. et bat.in groſſa radice ipſius medians.ideſt medius digitus habet.er.go.ci.ſequens ſcilicet medicus habet fos et.a.paruus digitus .ideſt auricularis habet cete.i.reſiduum ſyllabarum ſcilicet ipſius verſus. di.fos. et ſituatio huius verſus incipit a minimo et finitur in illo.

¶Sequuntur figure manuales ea ꝗ ſuperius inſcripta ſunt aperte declarantes.

Manus ſiniſtra pro parte interiori.

A
A
A
A
B
B
B
B
B
C
C
C
C
Manus ſiniſtra pro parte exteriori

Docet quo pacto verſus artis digitis ciſtēdi ſūt

Pro feſtis anni ſunt verſus bis duodeni
Nam quiuis menſis binos verſus retinebit
Verſus ponantur iūcturis quibus famulant̄
Solaq; iuncturam depoſcit ſyllaba ſolam
Demonſtrat: feſta ſanctorum ſyllaba prima
Feſtum per primam dat feſtum dictio ſignans
Infundas digitis verſus velut ordo requirit

Hic determinat de ſituatione feſtorum cuiuſlibet menſis dicens ꝙ ibi ſunt vigintiquattuor verſus qui deſeruiunt diebus et feſtis duodecim menſium. ita ꝙ quilibet menſis habet duos verſus et ſic ianuarius habet duos verſus primos ſcȝ. Ci ſi. o. ia. et februarius habet duos ſequentes. ſecȝ Bri pur. bla. ſus. et ſic de aliis Et nota ꝙ nos debemus incipere verſus deſeruientes feſtis fixis in eadem iunctura in qua ſituatur principium menſis cui deſeruiunt illi verſus atribuendo cuilibet iuncture vnam ſollam: ſyllabā Poſtea dicit ꝙ feſtum celebratur ſupra illam feriam ſupra quaȝ cadit prima ſyllaba dictionis deſignantis illud feſtum. Et ſciendum eſt ꝙ in iſtis verſibus ponuntur multe ſyllabe que non deſignant aliqua feſta: ſed ponuntur in ſituatione illius ſillabe in iūcturis dieꝝ ve habeatur numerus dierum cuiuſlibet menſis quia in duobus verſib9 ſemper ponuntur tot ſyllabe quot ſūt dies cui deſeruiunt. vnde eſt notandum ꝙ quelibet dyoceſis habet ſuum modum dicendi circa iſtos vigintiquattuor verſus et hoc ſecundum feſta ſanctorum que coluntur in vna dyoceſi et non in alia ſed iſte modus hic inſertus eſt modus generalis. ordo eſt. Bis duodeni. i. quattuor et viginti verſus ſunt ꝑ feſtis anni nāquiuis. mēſis retinebit binos. i. duos verſus ponantur iuncturis quis. i. quibuſlibet famulantur. i. ſeruiunt q; pro et ſola ſyllaba depoſcit ſolam. i. vnam tantum iuncturam prima ſyllaba demonſtrat feſta ſanctorum dictio ſignans feſtum dat e. i. oſtendit feſtuȝ per primā ſyllabam. u. ſumas id eſt ponas ſituando verſus digitis ſicut ordo requirit.

Januarius.

A Ci ſi o ia nus e pi ſi bi guil di cat hil fe mau mar. ant
Pri ſca fab acvin cen ti pau lus iul q; va le rus

Februarius.

Dā Bri pur bla ſus a gath fe bru ap ſco la ſti ca va lent
Ju li con iun gē tu pe trum math ve nit ho nor.

Martius

De Al bi mar of fi ci o de co ra tur gre go ri a no
Ge trud al ba be ne iun cta ma ri a ge ni trice

Aprilis

Ge Ap gyp am bro ſi i fe ſtis o uat atq; ti bur ci
Et va ler ſan cti q; ge or mar ci q; vi ta lis

Mayus

Bat Phi lip crux q̄ for io han acni cho las mayus dat

Ge trud al ba be ne ſun cta ma ri a ge ni tri ce

Aprilis

Ge Ap e gyp am bro ſi i ſe ſtis o uat at ꝗ ti bur ci

Et va ler ſan cti ꝗ ge or mar ci ꝗ vi ta lis

Mayus.

Bat Phi lip crux ꝗ for io han ac ni cho las mayus dat

Ho ꝗ dat y uo ſa cer ſil te ner vr au guſt ge re pi po

Junius

Er Ni mar iu nus ha bet xe le bri a bar nap apo ſtol.

Cir quo ꝗ ger va leu pau li io el ꝗ le pe pol

Julius.

Go Le p ce mar ti tho ma tho ſep ꝗ be ne tu ca ve da ſti

Ar nul mar vir mag da chri ia mar tranſa mar a ger

Auguſtus

Ci Pe tre ſteph au guſt ſir do nat re lau'co tib y pol:

Sũ pti o vir gi nis et thi mo bar lu do uic a io hã nis

September

Fos. Eg'an god ti bi dat na ta ma ri a ma crux ſan

Sep lam ber ti poſt ma the i ſi di ſe dem mi mich his

October.

A Re le o franc au da ſi mar dy o qui ꝗ io ca lix

O cto lu ſa cõ nul me ſe ma lu pus et ſy mo lu quin.

November

Dri. Om me mar et cla le o ꝗ oc mar mart cõ math le ge

Vir gi ni el ſan cte ſe cle ka mar ti us ac an.

December

Fos. Elidat re li ni fa mari mie gen ti lu ci e.

Fe ſta de cem bris tho ꝗ co lit nat ſte ioſin tho me ſil.

Sunt aliꝫ verſus pro feſtis bis duodeni
Nec tamen hoc vſu reliquos inſcribere vidi.
Si mutes vſum verſus mutare licebit
Nãꝗ alios alius verſus ſibi poſtulat vſus
Uſu diuerſo variantur feſta frequẽter
Horum ideo propria mutari metra neceſſe eſt

Ignorans numerũ qui lune denotat ortum
Per denos nonos dñi diuiſeris annos
Adiungens vnum: quid qd ſupereſt nota illum
Et ſi nil reſtat ſupremum tunc fore conſtat
Dant centum quinꝗ. duodenos dant tibi mille
Mille quadriginti diuiſi tred. tibi donant
Aureus hic numerus his verſibꝰ eſt magnifeſtus
Ter: nus: vn: din: nod: oc. to. ſexd. quin.
Oz tred. am. bo. de. cem doc
Sep. tẽ. qui. q̃r. tꝰ. duc. io. ta. no. uẽ. deps. v. i. quat.

Scdã pte pncipalẽ operis exorditur

De ciclo lunari. De numero aureo quõ inueniẽdus ſit

Auri per primā diſſyllaba dictio ſedem
Deſignatq; locū per reliquam vacuum
In digitis quiq; numerus ſituabitur iſte
Hos ita ponamus iuncturis poſtea verſus
Ter minimi bina nus terna dat vn tibi ſumma
Din tibi dat quinta nod ſexta ocq; ſuprema
To dat pol media ſex dra pol quī dabit in ra.
Sic totum comple medium medicum ſuperadde
Ra minimi finit verſus que quat retinebit

¶ In parte precedenti auctor determinauit de parte principali
ſui libri nunc determinat de ſecunda. ſcilicet de ciclo lunari. Et di=
uiditur in duas partes. In prima docet inuenire in quoto anno ci=
cli lunaris nos ſumus in quolibet anno determinando de numero
aureo. In ſecunda docet valorem illius numeri aurei. Secunda
iuncturis primam. Item prima in duas. Primo facit quod di=
ctum eſt. Secundo ponit quendam verſum propter illos qui ne=
ſciunt algoriſmum. Secunda Dant centum. Item prima in duas.
Primo docet inuenire annum lunarem ſecundo determinat de
numero aureo. Secūda aureus hic numerus Et illa pars in tres
partes diuiditur Primo docet inuenire aureum numeruʒ Secun
do docet ſituare illuʒ in iuncturis digitorum Secunda in digitis
quinq;. Tercia. taliter impones. In prima parte dicit auctor ꝙ ſi
ignoramus in quoto anno cicli lunaris ſimus nos debemus ad=
dere vnum cum annis ab incarnatione domini et diuidere totam
ſummam per nouemdecim inq̄tum poſſumus: et illud quod nobis
remanebit ex tali diuiſione erit pro anno lunari iſtiꝰ anni de quo
querimus nil reſtat ex tali diuiſione. nos ſumꝰ in xix. anno. verbi
gratia. In anno. M.cccc.lxxx. addita vnitate cum illis annis ⁊ to
ta ſumma diuiſa per nouemdecim remanebit octodecim. et ſic lu
na per totum annum erit prima ſupra octodecim. Similiter ſi tu
queris ſupra quem numerum erit prima infra centum annos di=
uide illos centum annos per nouemdecim et adde vnum numero
precedenti in quo tu es et tu inuenies ꝙ ſupra illum numerum lu=
na prima videtur infra centum annos. ſiue in centeſimo anno poſt
illum annum in quo tu es Item nota ꝙ tu debes renouare milia=
rium hoc eſt annos ab incarnatione domini in prima die ianuarij
iam pro luna q̄ pro ſole. ita ꝙ tu debes aureum numerum. et an=
nos ab incarnatione domini cum littera dominicali ibi renouare:
alias non habemus intentum in compoto q̄uis non remoues an=
nos ab icarnatione dn̄i donec a paſcha. dant cētū quiq; Hic dicit
auctor ꝙ de cētū diuiſis ꝑ nouēdeci remanēt quiq; ex mille duo=
Diffinitō lune. deci. vt pʒ cuilʒ ꝯſiderāti Aureꝰ hic nūerꝰ. Qm̄ hic fit mētio de
aureo nūero ſiue de ciclo lūari nūc vidēdū q̄d ſit lūa. Lūa ē celi
purpura ſolis/emula maleficij reuelatrix viatoꝝ ſolamē roris lar
ga p̄ſagiū tēpeſtatꝭ. Et dicit lūa quaſi luce nitēs aliena. vn̄ lūa de

ſe ē corp⁹ obſcuꝝ vł tenebroſū totū eī ſplēdorē ſuū recipit a ſole
Aure⁹ hic nūer⁹ Hic docet de aureo nūero dicēs ꝙ ille numer⁹ ſi
tuatꝛ ſicut ſeqꝛ videlꝫ ꝙ tern⁹ pꝛio ponitꝛ deide vndeci. deide nouē
deci. et ſic de aliꝫs Notādū ē tñ ꝙ iſte nūer⁹ dicitꝛ aure⁹ duplici ꝺ
cā. pꝛio qꝛ ſicut auꝝ eſt ꝑcioſiſſimū metallū īter oia metalla. ita nu
mer⁹ iſte eſt pcioſiſſim⁹ iter oēs nūeros ad etatē iueniēdā i quo
lꝫ mēſe. ſecūdo propter reuerentiam Julij ceſaris ꝗ eū iuenit vñ
ꝓpter ſui valorē ſcribebatꝛ aureis litteris in kalēdario retro litte
ras feriales Jtē nota ꝙ renouatꝛ in ianuario et icipit a ꝭnario nūe
ro Sed poteſt queri quare nō incipit ab vnitate ſicut a ternario?
Rñdēdū eſt quia ibi nō bene poneretꝛ alter numer⁹ ꝙ̄ ternari⁹ qꝛ
ſi ibi poneretur vnitas ſequeretur ꝙ lūa pꝛimaretꝛ in pꝛio anno ci
cli ſolaris ſupꝛa pꝛimā diē ianuarij qꝺ eſt falſū. iō ponitꝛ ternari⁹
quia ſic inuenitꝛ Sed qñ ium⁹ in tercio āno cicli decēnouenalis tūc
pꝛimatꝛ i pꝛia die ianuarij et renouatꝛ i decēbꝛi. Jtē ꝓ inuētione ci
cli decēnouenał nota ꝙ Juli⁹ ceſar cogitauit et cōſiderauit vbi in
uenit pꝛimā lunā in quolibꝫ mēſe in pꝛio āno cicli decēnouenał et
ibi ſignauit vnitatē icipiēs a ianuario in quo iuenit pꝛimā lunā et
ſimiliter ſecūdo āno vbi etiā ſic inuenit et ibi ſignauit binariū in ꝗ
libet mēſe. et in tercio āno ternariū: et ſic deīceps vſꝫ ad nouēde-
cim. Sed in viceſimo āno reperit lunā pꝛimā vt in pꝛio ſupꝛa vni-
tatem: et ideo iſte numerus non tranſcendit nouemdecim. Dicitur
autem iſte numerus cicli lunaris continens ſpacium nouemdecim
annoꝛum in ſe reuertentium. Et dicitur ciclus quaſi circulus: quia
in ſe reuertitur vt circulus. Jtem nota ꝙ vnus foꝛmatur ab alio ꝑ
additionem de octo. ⁊ ſi ſuperēt nouemdecim remoueamus nouē
decim et retineamus reſiduum. verbi gratia. ſi vis ſcire quot⁹ nu
merus ſequitur ternarium adde octo et erunt vndecim et ſic dein
ceps (Jn digitis) Hic docet ſituare numeꝝ aureū in quiꝫ digitis
dicēs ꝙ ter ponitur in ſupꝛa radice auricularis. nus in tercia. vn in
ſūmitate. din i ſubūgula. ⁊c. ita ꝙ ꝗlibet iunctura habeat vnā ſilla
bā vt pꝫ intuēti Sed qꝛ lōgua eſſet talis oꝛdinatio: poſuit auctoꝛ
iſtos ꝟſus ꝑcedētes. ¶ Oꝛdo eſt. Tu ignoꝛās. i. neſciēs numeꝝ ꝗ
nūer⁹ denotat. i. manifeſtat oꝛtū. i. pꝛincipiū ſiue pꝛiationē lūe: di
uiſeris ānos dñi. i. ab icarnatione dñi ꝑ denos nonos. i. ꝑ nouēde
ci: tu igꝛ adiūgēs vnū ānū ꝗd ꝗd ſupereſt. i. remanet nota illū nūe
rū: ⁊ ſi nil reſtat. i. maneat ex tali nūero ꝯſtat. i. manifeſtū ē foꝛe ſu
ꝓmū. i. decimūnonū ānū cicli lūariſ cētū diuiſi dāt quiꝫ. i. ex cētū
diuiſis ꝑ nouēdeci remanēt quiꝫ ⁊ mille dāt duodenos. i. duode-
ci mille quadrigēti diuiſi donāt tred. i. tredeci. nūer⁹ aure⁹ ē mani
feſt⁹ hic. i. deide his ꝟſibꝫ tern⁹. i. tertia. vndi. i. vñci. nod. i. nouē-
deci. octo. ſexd. i. ſex deci ꝗnꝫ. tred. i. tredeci ābo. i duo. decē. doc.
i. octodeci ſeptē. qui. i. quideci. quar. i. ꝗttuoꝛ. t⁹ ē loc⁹ vacu⁹ duc.
i. duodeci. iota. i. vnū. nouē deps. ꝺcē ſeptē. vi. i. ſex ⁊ ibi/ v: ē vocał
ꝓ nūero cā metri. ꝗt. i. ꝗttuoꝛdeci dictio diſſillaba deſignat. i. ſi-
gnificat ſedē. i. locū auri. i. nūeri aurei. ꝑ ꝓmā ſyllabā. ꝙ ꝓ ⁊ ⁊ deſi
gnat inꝙ̄ locum vacuum. i. numerū carentem per reliquā ſyllabā
ſicut ternus cuius pꝛima ſyllaba. ſ. ter ſignificat nūeꝝ ternarium.

⁊ ſecunda ſcilicet nus ſignificat locum vacuum et ſic de aliis con‑ſequenter docet ſituare hunc numerum quia iſte numerus aureus ſituabitur in quinqꝫ digitis. Deinde docet modum dicẽs nos po‑namus.i.ſituamus ita in iuncturis manus hos verſus ſcilicet ter‑nus vn:din.poſtea.i. ſubinde iunctura id eſt ſupraradix minimi di‑giti dat ter.et.terna iunctura.i.tercia que eſt ſecunda ſupraradix dat inqꝫ.nus.i.illa ſyllaba nus/ ſituat̃ in ſecunda ſupraradice mini‑mi ſumma.i.ſummitas eiuſdem digiti dat vn tibi quinta iunctura minimi digiti dat din tibi id eſt ſubungula minimi habet din.ſexta iunctura.i.ſecũda ſubungula dat nod. qꝫ.pro ⁊ ſuprema.i. vltima iunctura minimi que eſt groſſa radix dat oc.tri. deinde dicit ꝙ a groſſa radice minimi debemus procedere ad ſupraradicẽ pollicis dicẽs media iũctura.i.ſupraradix:pol.i.pollicis digiti dat.to.i.iſta ſyllaba to ſituatur in ſupraradice pollicis et ra.i. radix:pol.i. pol‑licis dat ſex. Poſtea dicit ꝙ a radice pollicis debemus procedere ad radicem indicis quia ra.id eſt radix:in.i.idicis dabit qui:i.ſitua‑tur in radice indicis. Deinde ab iſta radice ad ſupraradicem.et a ſupraradice ad ſecundam ſupraradicem eiuſdem.et poſt ad ſum‑mitatem.deinde ad ſubungulam eius.poſtea ad ſecundam ſubun‑gulam et ſic de aliis iuncturis digitorum ſemper ſic procedendo quouſqꝫ veniamus ad radicem interiorem minimi in qua finiuntur verſus ideo dicit comple.i perfice ſituando totum indicem.i.per omnes iuncturas indicis et ſuperadde medium digitum ſupple et medicum ra.i.radix minimi digiti finit.i.perficit verſus predictos que radix retinebit quat vltimam ſyllabam verſum et ſic ſituatio numeri aurei incipit a ſupraradice et finit̃ in radice minimi digiti.

Taliter inpones iuncturis poſtea menſes
Bina ia mar fe ap terna may ſummaqꝫ iunius
extra.
Poſt iul aug ſupꝛema ſep oc ra pol in no de
Pꝛimaqꝫ ſit luna: ſi ſedē ſillaba tangat poſt ra
Et quantum diſtat hec; lune tanta ſit etas.

¶ Hic docet auctor ſituationem menſiũ in manu ad inueniẽdum aureum numerum dicens ꝙ nos debemus ſic ſituare menſis ita ꝙ ianuarius et martius ſunt in ſupraradice auricularis Februari us et aprilis in ſecunda ſupraradice eiuſdem Mayus in ſummita te eiuſdẽ. iuni⁹ in ſubũgula eiuſdem. Julius in ſecũda ſubungula eiuſdẽ. Auguſtus in groſſa radice eiuſdẽ September et october in radice pollicis. Nouember et december in ſupraradice indicis et hoc poſſumus habere ꝑ hos verſ⁹ Jan⁹ cũ marte parui digiti capiũt. e. Februarius aprilis capiunt. f. poſt mayus. g Juni⁹a re tro. b. iulius e. capit auguſt. Hic ſeptember et october capiũt quo ꝙ mercu. Altum ge ſol re vt capit inde nouemꝙ december Ordo ẽ. Tu impones. i. ſituabis poſt ea que dicta ſunt menſesanni in iũ cturis taliter vt ſequitur. bina iũctura. i. ſupraradix minimi digiti habet ſnp'ia. i. ianuarium. mar. i. martium terna iunctura eiuſdeꝫ habet. f. i. februariũ ap. i. aprilẽ. ꝙ pro et et ſumma id eſt ſũmitas habet ma. i. mayũ. et iuni⁹ ille mẽſis ſituatur ſubaudito extra id ẽ in ſubungula minimi digiti iul. i. iulius eſt poſt id ẽ in ſcda ſubun hula. ſuprema iunctura minimi habet ſuple aug. i/auguſtũ/ra. i. ra dix. pol. i. pollicis. habet ſep. i. ſeptembrem oc. i. octobrem et poſt ra. id eſt iunctura poſt radicẽ in. i. indicis habet no. id eſt nouem brem et de. id eſt decẽbrem ꝙ pro et et prima luna. i. primatio lu nè ſi ſyllaba tangat ſedem. i. locũ in quo ſituatur numerus aureus que ſyllaba quantum diſtat tanta etas lune ſit.

Juncturis primã ſi vis inquirere lunam
Jnfundas digitis verſus velut ordo requirit

¶ Jn parte precedenti auctor fecit mentionẽ de illis que faciunt ad primationem lune. Jn iſta parte doc et valorem illius. Et diui ditur in duas partes. Jn prima parte docet inuenire primam lunã ſiue etatẽ lune in quolibet menſe per verſus feſtis deſeruientes. ⁊ ſecunda parte docet auctor idem per epactas et regulares luna res. Secunda pars. Per tres iuncturas. Jtem illa in duas. prio facit ꝙ dictum eſt. ſecundo rectificat. Secunda maiori numero. Adhuc prima in duas) primo rectificat. Secundo oponit quandã regulã ſiue exceptionem. Secunda. ſed facienda locis. Jn prima parte dicit auctor ꝙ ſi nos velimus ſcire primaꝫ lunam in aliquo menſe debemus capere verſus deſeruientes feſtis fixis illius mẽ ſis de quo querimus. et ſituare vbi eſt attributio per illos verſus videlicet Bina. ia. mar. verbi gratia. iſti duo verſus. Ci. ſi. o. ia. n⁹ c. pi. deſeruiunt ianuario ergo debemus ſituare primam ſyllabaꝫ primi verſus ſupra ſecundam iuncturam auricularis locando ſem per ſuper quamlibet iuncturam vnam ſyllabam donec veniamus ad illam iũcturam ſupra quam ponitur aureus numerus illius an ni. et ſupra illam iuncturam eſt prima luna. et quot ſiunt iuncture a principio illius menſis vſꝙ ad numerum aureum tot erunt dies a principio illius menſis vſꝙ ad primam lunã. verbi gratia. Quã do habemus ſexdecim pro aureo numero luna primatur octauo die ianuarij. et nota ꝙ in tali numeratione debemus computare

radicem et ſupraradicē pollicis. Unde a principio lune (quod crementum dicitur) vſqȝ ad primam lunam dicuntur eſſe quinqȝ dies incluſiue et vſqȝ ad plenam lunam ſunt fere quindecim dies.

¶ Ordo eſt. ſi vis inquirere. i. cognoſcere iuncturis. i. per iuncturas primam lunam. id eſt primationem lune infundas id eſt ſitues digitis verſus deſeruientes menſi de quo queris (qui enumerati ſunt in illa parte. Ci. ſi. o. ia. nus. ꝛc. velut id eſt ſicut ordo menſium requirit ſituando in loco in quo dictum eſt menſes ſituari in illa parte. Taliter impones. et cetera.

Maiori numero debetur tertius ordo
Cūqȝ minor ſequitur maiori continuatur
Sed facienda locis inſtantia ſit duodenis
Menſibus imparibus ſex ſunt dicit tibi verſus
Sic facies ſaltum bla ſi nus ſtepho re iūge
Eſt ſine din febru. ſic to pri. iulius augu
October ſine qȝ. nec bo december habet
Sex alie reſident in ſex facte pro pe finem
Fe tres ap ſex in qua aug duo oc tri de quat
Un no din ponent tibi iulius atqȝ ſequentes

¶ In parte precedenti auctor determinauit de illis que faciunt ad primationis lune. Ibi rectificat dictam ſituationem vel ſuam regulam ponendo quaſdam regulas et exinde ponit exceptiones dicens qꝫ ſi maior numerus ſequatur minorem debet poni in tertia linea ſiue iunctura poſt minorem. Sed ſi minor ſequatur maiorem ponitur immediate poſt maiorem ſiue in proxima iunctura verbi gratia. Ternarius numerus precedit vndecim ideo vndecimꝰ ponitur in tertia iunctura poſt ternarium ita qꝫ vna linea eſt vacua inter tres ꝛ vndecim et ſic de aliīs vt patet intuenti. ſimiliter poſt nouemdecim ſequitur octo: ideo non eſt locus vacuus immo ſequitur immediate poſt nouēdecim. et ſic de aliīs. Sed facienda locis. Hic ponit auctor exceptiones. Et primo ponit inſtantias ſiue exceptiones in ſex menſibus paribus. ſecundo ponit alias ſex factas in ſex vltimis menſibus. Secunda pars. ſex alie reſident. Prima in duas. primo facit quod dictum eſt. Secundo docet facere ſaltum: Secunda. Sic facies ſaltum. In prima parte dicit qꝫ regule ſupradicte non tenēt in duodecim locis. Et primo ponit ſex inſtantias ſiue exceptiones in ſex menſibus paribus. Sunt autem pares ſicut ſecundus/ quartus/ ſextus/ octauus/ decimus. vndecimus/ duodecimus. ſcilicet februarius aprilis. ꝛc. Prima inſtantia eſt in februario: qm̄ poſt xi. poſitos ſupra ſecundā diem februariī imediate ſex in tertia die ſequitur nouemdecī ſupra terciā diem eiuſdeȝ menſis et deberēt poni ſupra quartam. Secūda inſtantia eſt in aprili: qm̄ poſt octo poſitos ſupra quintam diē ſequūtur ſexdecī ſupra ſextā: q̄uis ſexdecim ſit maior nūerꝰ q̄ octo ꝛ deberet poni ſup̄ ſeptimā.

Tercia iſtātia ē i iunio qm̄:poſt octo poſitos ſupra terciū diē iunij imediate ſequūť ſexdeci ſupra quartā ⁊ deberet poni ſupra quītā Quarta inſtācia eſt i auguſto:qm̄ poſt octo poſitos ſupra p̄mam diē auguſti imediate ſequūtur ſexdeci ſupra ſecūdam diē et deberet poni ſupra terciā Quita iſtācia ē i octobri.qm̄ poſt quiq̧ poſitos ſupra ſecūdā diē octobris imediate ſequūtur trideci ſupra terciā et deberēt poni ſupra quartā.Sexta inſtācia ē in decēbri:qm̄ poſt duos poſitos ſupra terciā dies imediate ſequūtur decē ſupra quartā et deberēt poni ſupra quītā.Et ſic habemus ſex que poſſūt ſciri per iſtas ſyllabas bla.ſi.iu.ſteph.o.bar.Jta ꝙ pria exceptio eſt i tercia die februarij et itelligiť ꝑ primā ſyllabā hui⁹ dictionis ambroſij.Tercia exceptio eſt in quarta die iunij ⁊ deſignatur per primam ſyllabā huius dictionis iunii.Quarta ē in ſecunda die auguſti et intelligitur per hanc dictionē ſteph. Quinta in tercia die octobris et intelligitur per ſecundam ſyllabam huius dictionis leo.Sexta exceptio eſt in quarta die decembris ⁊ intelligitur per primam ſyllabam huius dictionis barba.⁊ ſic habemus exceptiones Unde nota ꝙ ſi nos velimus habere primationem lune in aliquo menſe pari oportet ꝙ ſyllabe predicte tranſeant in iuncturis ſuis et ſituantur in iuncturis ſequentibus nec debet iunctura que dimittitur numerari cum diebus primationis lune quia ſi in luna ſit prima ſupra ſex decimam et queras quot ſunt dies a principio februarij vſq̧ ad primam lunā tu non dices ſeptem ſed ſex dimittendo iuncturam que ſaltatur et debemus facere ſaltū in iūctura: qr niſi fieret ſequereť ꝙ luna q̄ eēt triū diez eēt quattuor ſicut pz quando nos habemus ſexdecim pro aureo numero tunc locatur ſupra radicem pollicis et ſic in ſeptima die februarii lūa eſſet prima quod falſuz eſt immo in ſexta die.Unde ſi luna primaretur ante iſtas incenſiones non eſſet curandum.alie vero ſex inſtantie ſūt in ſex vltimis menſibus vt puta in iulio et ſequentibus quia in fine iſtoruz ſemper poſt vndeci imediate ſequūtur nouēdeci que deberēt poni mediate et nō dimittiť iunctura ſed nos non debemus dicere vn.din.nod.ſed vn.nod.din.quia non eſt curandum quando luna primatur per aliuz numerum q̄ per nouendecim quia tot accipimus iuncturas dicendo.vn.nod.din:ſicut dicēdo vn.di.nod.

Non nulla a p̄fatis excipit.

ſed bn̄ curandū eſt quando luna primatur ſupra nouēdecim : quia tunc lūa eſſet prima ſupra vltimam diem quod falſum eſt immo ſupra penultimam quod fit quando dicitur vn.nod.din. ideo caue/in iulio et in ſequentibus cum fueris in decimonono anno cicli lunaris .Ordo eſt.Tercius ordo:i.ſitus debetur.i.attribuitur maiori numero cūq̧ pro et ⁊ minor nūer⁹ ſequiť maiorē ſubaudito cōtinētur.i.immediate iungiť maiori numero/ſed poſtmodū ponit exceptionē dicens.ſed inſtantia.i.exceptio eſt facienda.i.debet fieri in duodenis .i.duodeci locis. ſex inſtātie ſunt faciende ſubaudito in mēſib⁹ paribus.i.equalibus verſus ſequēs dicit.i.demonſtrat tibi facies ſic ſaltum.i.ſincopā ſuper iſtas ſyllabas ſequētes.bla.i. in tercia die februarii.ſi in ſexta aprilis.nus in quarta iunii.ſteph. in ſecunda auguſti.o.in tercia octobris iungere quarta decēbris.

februarius eſt ſine iſta ſyllaba din.aprilis iunius et auguſtus ſine to.october ſine cꝫ nec december habet bo.ſed alie inſtancie reſi-dent in ſex vltimis menſibus facte prope.i.circa finē.februarius habet tres dies/aprilis ſex/iunius quatuor auguſtꝰ duo.october tri.i.tres.december quartam diem.iulius atꝙ ſequentes menſes ponant vn.nod.din.pro.vn.din nod tibi

Per tres iuncturas pollex formabit epactas
Juncturis tribus his auri numerum ſituabis
Deme vnum poſt adde nouem poſt vnde viginti
Et ſi triginta ſuperent: triginta moueto
Annum lunarem ſolari ſcito minorem
Undenos quippe ſol plus reperitur habere

Docet epactoꝝ ortum

¶ In parte precedenti auctor determinat de inuentione prime lu ne per verſus deſeruientes feſtis fixis. Hic docet etatem lune per epactas et per regulas lunares in principio cuiuſlibet menſis. Et diuiditur in duas. Primo docet inuenire etatem lune per epac-tas et regulares lunares. Secundo determinat de emboliſmali-bꝫ. Secunda emboliſmales annos. Prima in duas. primo deter-minat de epactis et regularibus lūaribus. ſecundo docet valorē earum. Secunda etatem lune. prima in duas. Primo facit ꝙ dic-tum eſt ſcꝫ primo docet epactas. Secundo docet regulares luna-res. ſecunda (menſes lunares) In prima parte auctor dicit ꝙ nos poſſumus formare epactas per tres iuncturas pollicis. Videa-mus igitur quid ſit epacta. Epacta eſt numerus variabilis datus anno ad inueniendum etatem lune in principio cuiuſlibet menſis triginta non excedens proueniēs ex ſuperabundantia anni ſola-ris ſuper annum lunarem. Et dicitur ab epy quod eſt ſupra: et au-cta quod eſt crementum: quaſi ſuper aucta. ſed.u. remouetur cau-ſa euphonie. Pro quo ſciēdum ē ꝙ annus ſolaris conſtat ex duo decim menſibus ⁊ eſt maior anno lunari ex vndecim diebus quod probatur. quia annus ſolaris conſtat et duodecim menſibus quo rum ſeptem ſunt.xxxi.dierum quattuor ex.xxx.et vnus ſcilicet fe bruarius ex.xxviij.excepto quādo biſſextus eſt quia tunc habet. xxix.dies. Et ſimiliter in anno lunari ſunt duodecim lunationes quarum ſex ſunt.xxx. dierum. ⁊ alie ſex ſunt xxix dierum igitur ac cipiamus ſex menſes.xxix.dierum.et ſex lunationes.xxx.dierū ⁊ fiat inter menſes et lunationes comparatio. et tunc remanebunt ſex dies ex ſex menſibus. Item accipiamus quattuor menſes tri ginta dierum et quatuor lunationes.xxix. et fiat comparatio in-ter eos remanebūt quattuor dies. addātur cuꝫ ſex predictis erūt decē ſic ex decē mēſibꝰ remanebūt decē dies Sed adhuc rema-nēt duo mēſes ⁊ due lunatioēs quoꝝ mēſiū vnꝰ ē.xxx.dieꝝ ⁊ aliꝰ e. xxviij. ⁊ q̄libꝫ lūationū ē xxix dieꝝ fiat igiꝉ ꝯpatio iter mēſes ⁊ lu natioēs reſtat vnꝰ dies ponaꝉ cū decē ſupradictis ⁊ erūt vndeci. ⁊ ſic annꝰ ſolaris ſuperat annū lunarē vndeci diebꝰ. Itē nota ꝙ

quod concurrens ad pāferiam id epacta ad lune initium.

Quid ſit epacta

primus annus cicli decēnouenalis nō habet epactas qꝛ epācta ve nit ex cremēto alicuiꝰ anni precedētis ſed nullus fuit ānus ante p̄mū annum. ergo in p̄mo anno nulla fuit nec erit epacta. Sꝫ ſciēdū eſt ꝙ ſi epacta ſuperet. xxx nos dēmꝰ demere. xxx ⁊ reſiduū retinere ꝓ epacta verbi gratia. In. xij. āno addēdo. xix habemꝰ. xxxi. remoueamꝰ. xxx. remanebit vnū ꝓ epacta. Itē ſciēdū ē ꝙ vna epacta formaẜ ab alia p additionē deundeci ſi ſuperēt. xxx. oportet remouere. xxx. Nota iterū ꝙ nos poſſumꝰ formare epactas p tres iūcturas pollicis ꝓq̄libet āno ɔputādo vnū ānū lūarē, ſ. aureū numerū. Primus ponit in ſūmitate pollicis/ ſecūdus i ſupraradice/ tercius in radice eiuſdē quartus in ſummitate eiuſdē: et ſic reuoluēdo numeꝝ decēnouenalē per iūcturas pollicis vſq₃ ad nouēdeci. Sed ſi vis ſcire quota ſit epacta alicuius anni videaẜ ille ānus lunaris et totus numerus computatur reuoluēdo. ⁊ ſic ille numerus terietur in ſummitate pollicis: debemꝰ remouere vnū et reſiduum retinere pro epacta. Si vero terieẜ i media iūctura debemꝰ addere nouem. ſed ſi terminetur i radice debemꝰ addere nouēdecim et tot erit epacta illiꝰ anni. ⁊ ſi talis nūerꝰ ſuperet. xxx. dēmꝰ remouē. xxx. ⁊ reſiduū retinere ꝓ epacta. verbi gratia. in p̄io āno cicli decēnouenalis hēmus vnū pro numero aureo et ſituatur in ſummitate pollicis deme ergo vnum et nichil remanebit ⁊ ſic nullā epactā hēmꝰ in primo anno cicli decēnouenalis. in ſecūdo habemus duo pro numero aureo et ſituantur i ſupraradice adde ergo nouē erunt vndecim pro epacta ſecundi anni lunaris. in tercio anno habemus tres pro aureo numero et ſituantur in radice pollicis adde ergo. xix. et erunt. xxij. pro epacta tercij anni In quarto autem anno habemus quattuor pro aureo numero et ſituantur in ſummitate pollicis deme ergo vnū et erunt tria pro epacta quarti anni. Ordo eſt. Pollex formabit epactas. i. numerum epactarū per tres iūcturas ſuas tu ſituabis aureum numeruꝫ his tribꝫ iūcturis. i. per illas tres iuncturas pollicis. deme. i. remoue vnū adde poſt. i. nouem. et adde iꝙ vnde viginti. i. nouēdecim. et ſi numeri ſuperēt triginta moueto. i. remoueto triginta tu ſcito annum. lunarem eſſe minorem anno ſolari quippe. i. iō ſol reperitur habere plus vndenos. i. vndecim diebus ex hoc augmento dierum epacte lune naſcuntur. i. fiunt.

Pādit regulares lunares

Menſis lunares ſic ſcire potes regulares
Quinq₃ ſep oc dātur no de ſeptē ter tria ia mar
Ap fe decem ſumunt poſt vnum cuilibet adde
Etatem lune regulares dant et epacte
Principio menſis ſed ſi numerus ſuperabit
Horum triginta: triginta demere cura
Oc ma iul vndi mar nod a dat monos auguſt

Regularis lunaris dſcriptio

Hic deteriat de regularibus lunaribus. Unde videndum eſt quid ſit regularis lunaris. Regularis lunaris eſt numerus variabilis datus menſi ad inueniēdum etate lune in principio cuius eſt

regularis lunaris in quolibet anno vl'fic.regularis lunaris eſt nu merus triginta non excedens qui iūctus cū epacta manifeſtat eta tem lune cuiuſlibet mēſis anni. Unde notandū eſt ꝙ ad hūdū ori ginem regulariū lunariū diuidēdus eſt annus ſolaris per.xij ꝙ tum pōt et facta diuiſione remanēt quinꝗ.ita ꝙ quinꝗ ſunt pro re gulari lunari in primo menſe.ſ.in ſeptembri qui eſt primus mēſis apud egyptiacos qui experti fuerunt in illa arte et annum ſuum inceperunt in ſeptembriꝗ illorum auctoritate renouamus regula res lunares et epactas in ſeptembri.Unde ordo regulariū lunari um ē ꝙ qlibꝫ mēſis tot hꝫ regulares lūares quot ſūt ab origine mūdi:et hꝫ ſeptēber quinꝗ ꝓ reglari lūari Nota ꝙ luna dꝛ pma in tercia die. qꝛ legimꝰ in geneſi deū creaſſe duo lūaria in quarta fe ria.ſ.ſolē ꝛ lūaꝫ ꝛ cū i ſexta formaſſꝫ adā ꝛ eidē formato mōſtraſſꝫ ſolē et lunā fixos i celo: cū haberēt iā tres dies:tm̄ in tercia igiṫ die pōt dici pma qꝛ tūc adā vidit eā. Jtē nota ꝙ ad formationē re gulariū lūariū debemꝰ ſumere dies mēſis pcedētis et addere cū ſuo regulari lūari et ex ſūma reōuere tot dies qt lūatio illiꝰ mēſis pcedētis hꝫ.illud qd remanebit daṫ mēſi ſequēti ꝓ reglari lūari verbi gratia. ſeptember haꝫ quinꝗ ꝓ reglari lūari ꝛ xxx dies hiſ piūctis erūt xxxv lūatio vo ſeptēbris hꝫ.xxx dies qm̄ lūatio i mē ſe i pte hꝫ xxx dies et in mēſe pari hꝫ xxix. reōtis trigita remanēt quinꝗ ſic daṫ ſeptēbri.ꝛ otober hꝫ quinꝗ.nouēber ꝛ decēber ſep tē.januariꝰ ꝛ martiꝰ nouē aprilis ꝛ februariꝰ decē mayꝰ vn̄ci juniꝰ duodeci.juliꝰ tredeci.auguſtꝰ tredeci ſicut dictū eſt de reglaribꝰ lunaribꝰ.Jtē nota ꝙ ad inueniēdū etatē lūe in ſeptēbri/octobri/ nouēbri/ꝛ decēbri.dēmꝰ accipe nūeꝝ epactaꝝ currētē cū nūero au reo āni ſequētis ꝛ ſic nūꝗ deficiemꝰ.¦Etatē lūe Hic docet auctor valorē epactarū rlariū lūariū dicēs ꝙ epacte et rlares lūares ſiṫ iūcte docēt etatē lūe i pncipio cuiꝰlꝫ mēſis vn̄ dēmꝰ accipe epactā āni ꝛ iūgere rlari lūari illiꝰ mēſis de q̄ q̄rimꝰ nā tota erit lūa i pria die cuiꝰlꝫ mēſis qtꝰ fuerit nūerꝰ ex illa additiōe ꝓueniēs tn̄ ſi ſu perēt trigita dēmꝰ demere.xxx et reſiduū retiere. Nota ꝙ rlaris lūaris januarij ſeruit eidē mēſi:ꝙuis etas lūe icipiat i decēbri.Jtē nota ꝙ ſi nos velimꝰ ſcire vel q̄rere i ſeptēbri etatē lūe nos debe mꝰ accipe epactā aurei nūeri q icipit i āno ſequēti.i.januario ꝙuis i ſeptēbri ſm illū ānū ſit aliꝰ nūerꝰ Jtē nota ꝙ epacta dꝛ fallere i octauo āno cicli decēnouenaḷi mayo ꝛ i iulio.xi aūt āno i martio etiā i nonodecio āno dicti cicli decēnouenaḷi mayo ꝛ auguſto vbi gra i octauo āno cicli lūaris hēmꝰ.xvii.ꝓ epacta ꝛ i mayo ſūt.xi. ꝓ reglari lūari addātur ſil'erūt.xxviij. ꝛ ſic deberet lūa eē xxviij. dieꝝ kalēdis maij ꝛ ē.xxvij.ꝛ ſic epacte fallūt i octauo āno cicli de cē nouenalis in mayo.ſimiliter juliꝰ eodē anno habet tridecim pro regulari lūari et ſeptēdeci ꝓ epacta addāṫ ſiṫr ꝛ ſic erūt.xxx.ꝛ ſic lūa deberet eē xxx dieꝝ i kalēdis iulij ꝛ eſt xxix ſiṫr in xi.āno cicli decēnouenaḷ ſūt xx.ꝓ epacta. ꝛ martiꝰ hꝫ nouē ꝓ rlari lūari ad dāṫ ſiṫ erūt xxix ꝛ ſic i pricipio martij lūa deberet eē xxix. dieꝝ ꝛ eſt.xxviii.ſed in anno biſſextili eſt.xxix. ſimul in principio augu ſti in decimonono anno deberet eſſe ſecunda et eſt tertia etiam in

decimonono anno cicli decemnouenalis hēmus octo pro epacta.⁊ mayus hȝ xi.pro regulari lunari addanẗ ſiſtr et ſic erūt.xxix. de• deberet eſſe xxix.dierum ſed non eſt imo xxviii.ergo in iſtis fallit epacta In aliis autē per emboliſmales ambos et iſtas exceptio• nes habemus per iſtum verſum.oc ma iul ⁊c. qui docet in quo mē ſe habȝ fieri exceptio.Ordo eſt. Tu poteſt ſcire ſic.i.taliẗ vt ſequi tur regulares lunares.i.numeꝝ regularium lunar iū mēſis quiꝗ dā tur ſep.i.ſeptembri.oc.i.octobri ſepteȝ dantur no.i.nouembri.de. decembri.ter tria.i.nouē.dātur.i.ianuario.ma.i.martio apri.apri lis fe i.februarius ſumunt deceȝ.adde poſt modum vnum cuili• bet menſi ſequenti in exceſſu regulares lunares et epacte dant.i. oſtendunt etatem.i.ortum lune principio menſis ſed ſi numerus ſu perabit.i.ſuperet triginta horuȝ numerorum cura.i.curam hēas demere i.reōuere trigita.ma.mayus dat oc.i.octauū annum cicli lunaris i.numerus fallit in illo octauo anno maū.iul.iuli⁹ dat inꝙ octauuȝ.mar.i.marti⁹ dat vndin.i vndeci.ma.i. mayus etiāȝ dat nod.i.nonū decimū.auguſtus dat monos.i.idē.ſcilicet nonūdeci• mū.vt patet ex dictis.

Emboliſmales.i. ex reſi• duo col• lectos an nos pan• dit/

Emboliſmales annos ſic noſcere debes
Tercius et ſextus octauus et vndecimus poſt
Ac decimus quartus deca ſeptimus et deca non⁹
Ac alios omnes communes dicere debes
Embolimalis lunatio ſemper erit par
Illius eſt menſis cuius lunatio finit
Impare par impar pare fit lunatio menſe

Hic determinat auctor de emboliſmalibus:dicēs ꝙ tercius an⁹ cicli decē nouenalis . ſext⁹ octau⁹ vndecim⁹ decimus quart⁹, deci mus ſeptimus.deci m⁹ nonus ſūt emboliſmales.Unde videndum eſt quid ſit emboliſm⁹ .et quid ſit ann⁹ emboliſmalis. Unde em• boliſm⁹ idē eſt ꝙ cremētū pueniēs ex cremēto āni ſolaris ſupra annū ſolarē.et illud viſū eſt pri⁹ cū dictū eſt ꝙ ann⁹ ſolaris eſt ma ior anno lunari vndeci dieb⁹.qr annus ſolaris hȝ tricētos ſexagi• taquiꝗ dies cū ſex horis.et ānus lunaris nō hȝ niſi tricētos qui• qua gita quattuor dies. Ann⁹ emboliſmalis eſt annus i quo inter ſeriẗ lunatio.Uñ ſciēdū eſt ꝙ ſeptē ſūt lunatioēs exñtes i.xix ānis vltra mēſes quaꝝ ql̄ȝ eſt.xxx.dieꝝ. Nā ex vndeci pmi āni et vnde ci ſcdi et vñci tercū fit lunatio emboliſmalis in tercio āno et adhuc remanēt tres dies.Itē vñci quarti āni⁊vñci quiti ſic⁊vñci ſexti āni fit vna lūatio ēboliſmal.⁊ attribuiẗ ſexto āno ⁊ ſūt tres de reſiduo cū trib⁹ pdictis. Itē ex vndeci ſeptimi āni et vndeci octaui anni cū ſex dieb⁹ pdictis de reſiduo ſimul iūctis erūt vigiti octo mutem⁹ duos dies ex āno ſequēti fit lunatio emboliſmalis.xxx.dieꝝ q̄ lu• atio attribuiẗ octauo āno cicl i decēnouenalis .Ex nono autē āno remanent tm̄ nouē dies duob⁹ diebus mutatis in āno precedēti. Itē a decio vndeci ab vñcimo vndeci nouē dies q̄ ſūt de reſiduo ſimł iūcti ſit vna lunatio trigita dieꝝ vno die de reſiduo ⁊ attribuiẗ

Annus ēboliſm⁹

vndecimo anno. Item ex vndecim.xii.et vndecim.xiii.et vndecim xiiii.ſit vna lunatio.xxx. dierum q̃ attribuitur decimoquarto anno. et ſic reſtant quattuor dies ex quibus quattuor diebus.cū.xi.quindecim anni.et xi.ſexdecim anni et.xi.decimiſeptimi anni ſit vna lunatio que attribuitur decimoſeptimo anno. vii.diebus de reſiduo qui coniuncti cū.xi.xviii.anni ⁊ ix.xix.anni.et vno accepto in Julio precedenti faciunt vnam lunationem emboliſmalem.xxx.dierum. que attribuitur.xix.anno cicli decemnouenalis. Item nota ꝙ illa dies accepta in iulio vocatur ſaltus lune. Unde illa dies magis accipitur a iulio q̃ ab auguſto quoniam luna auguſti eſt.xxix.diex et non eſſet niſi.xxviii.quod eſſet inconueniens lunatio iulij cum eſt xxx.dierū bene poteſt fieri ꝙ ſit.xxix.ideo citius ſubtrahitur a iulio q̃ ab auguſto. Item nota ꝙ emboliſmi inuenti fuerūt: qꝛ aſtronomi conſtituerunt curſum lune et ſolis in cōcordiam in.xix.annis ſolaribus et.xix.lunaribus et propter hoc inuenerunt lunationes emboliſmales. Ceteri vero anni dicuntur communes: quia cōmunem etatem habent cum annis ſolaribus ſicut ſecundus annus ſolaris eſt ex.xij.menſibus ſic lunaris ex.xij.lunationibus. Item nota ꝙ in āno emboliſmali eſt duplex error. Primus eſt terminalis lune quia dicitur inferius ꝙ lunatio eſt illius menſis in quo finitur ſcilicet in anno emboliſmali fiunt due lunatiões in vno menſe. Secundus error eſt variabilis quoniam menſis in numero pari poſit⁹ habet lunationem imparem: ſed in numero impari poſitus habet lunationem parem. Sed in anno emboliſmali inueniuntur due vel tres lunationes immediate pares quia oportet lunationem emboliſmalem ſemper eſſe parem. Item in āno emboliſmali oportet duas lunationes in eodem menſe fieri. Nam vt dicitur in compoto lunatio emboliſmalis nullius eſt mēſis determinati. Deinde dicitur ꝙ lunatio eſt illius menſis in quo finitur. et ratio eſt quia a fine denominatur res. Impare par. Dicit auctor ꝙ ſi menſis de quo queritur ſit par habet lunationem imparem. et non dicitur par vel impar quo ad numerum dierum: ſed quo ad ſituationē ſui. et ſi impar habet lunationem parem et ſic intelligiꝰ de alijs. niſi fiat exceptio propter emboliſmum vel biſſextum. Ordo eſt. Tu debes noſcere annos emboliſmales quia tercius annus et ſextus octauus et vndecimus poſt.i.deinde ac pro et et decimusquartus. deca ſeptim⁹ id eſt decimus ſeptimus et decanonus i.decimus nonus ſunt emboliſmales. ac pro ſed debes dicere omnes alios ānos communes lunatio emboliſmalis ſemper erit par.i.equalis ſecundū ſitum lunatione illius menſis cuius finit.i.finis eius eſt lunatio ſit par menſe impare et impar menſe pare.

Quot loco ſituenꝰ emboliſmales.

Nobilis ibo cifos acer iber habeto cocnos
Quali menſe dieꝗ quota verſus dabit iſte
Prima dabit menſe. monſtrabit et altera ſedem

¶ Hic oſtendit auctor in quo menſe lunatio emboliſmalis ſit interſerenda et in quo die menſis incipit et debuiſſet diuidi circa iſtam partem emboliſmales. Unde ponit quendam vſum in quo ſunt le

ptem dictiones ſeptem annis emboliſmalib⁹ deſeruientes. prima deſeruit primo anno emboliſmali ſecunda ſecundo et ſic de aliis Item nota ꝙ quota eſt prima littera prime ſyllabe in alphabeto in aliquo mēſe incipiendo i ianuario tota ē interſerēda lunatio em bolimalis ⁊ quota fuerit pria littera ſecūde ſyllabe eiuſdē dōnis tota die mēſis eſt lūatio ēboliſmalis. ita ꝙ h ꝓ littera cōputetur. Unde p̄mus annus ēboliſmalis incipit in decembri in ſecunda die et tūc duo que deberēt poni poſt tredeci oportet poni in eadē ta bula i illis tredeci Secūdus annus incipit i ſeptembri i ſecūda die Tercius in martio in ſexta die. Quartus ānus i ianuario in tercia die. Quintus in ſeptembri in ſecunda die Sextus in auguſto in ſe cunda die Septimus et vltimus in martio in quita die. Ordo eſt. Mobilis pro primo ibo pro ſecunda et ſic de aliis. iſte verſus da bit. i. ſignabit in quali menſe ꝗ pro et ⁊ quota die menſis illius fi at annus emboliſmalis prima littera monſtrabit mēſem. et alte ra moſtrabit inquam ſedem id eſt ſituationom talis menſis.

claues panditur

Per clauis numcrum cognoſces mobile feſtum
Noſcere tu claues per metra ſequentia debes
Tunc auri numerum numerāt ſumme digitorum
Vicenos quinos tridecim plus eſſe tridenos
Unde vigent epta digitis pro clauibus apta
Pol preit. in ſequitur. medius medic⁹ mim⁹ poſt
Si quadraginta ſuperent triginta moueto
Eſt numcrus clauis illud quod remanebit
Anno biſexti ſi ſept vel quadra requiris
Circa biſextum iungas cum clauibus vnum
Dat tibi poſt numcrum domini lux mobile feſtum
Si cadat in lucem domini ſuppone ſequentem
Terminus et feſtum nunꝗ celebrantur eodem
Clauis ab vndenis ad quadraginta refertur
Incipiunt ꝗ dies claues numerare ſequentes

eiuſdem oſtendit feſta mobilia

Superius auctor determinauit de duab⁹ partib⁹ principalib⁹ ſui libri hic determinat de tercia. ſ. de feſtis mobilib⁹ et diditur in du as. prio docet iuenire feſta mobilia i quolibꝫ anno. ſecūdo ponit q̄ dā notabilia. ſecūda ebdomadas a nat. pria in duas. primo docet iuenire feſta mobilia per clauis: numeꝝ: ſecūdo ꝓ verſus feſtis fixis deſeruieñ ſecunda. poſtea mo. pria in ii prio docet inuenire claues cuiuſliber. āni ſecūdo docet valorem illaꝝ. ſcdā. dat tibi Pria i du as primo facit quod dictū ē. ſecundo ponit vnū notabile. ſecūda. ſi trigita Prima in. ii. Primo docet inuenire claues cuiuſlibet anni Secundo docet ſituare ſupra regulas feriales menſium ſecunda. primula. g. iani. ⁊ illa pars. ſi ſuperent. diuiditur in duas ita ꝙ po nit duo notabilia. Secūda Clauis ab vndenisad quadraginta. ⁊c.

In prima parte dicit auctor ꝙ feſta mobilia cognoſcūtur per nu-
merum clauium et quia loquitur de clauibus. ideo videndum eſt
quid ſit clauis. ¶ Unde clauis eſt numerus non deſcendens vn-
decim quadraginta non excedens: datus anno ad inueniendum
quinq; feſta mobilia ſcꝫ ſeptuageſimā quadrageſimā ⁊c. quia ſi-
cut per clauem intramus domum. ita per talem numerum clauiū
cognoſcuntur feſta mobilia ſiue manifeſtantur quare igitur ſic fe-
ſta mobilia vocamus videamus vnde ſeptuageſima dicitur de ſe-
ptuaginta annis vel diebus quibus filii iſrael in babilone capti-
ui fuerunt et illos recolit ſancta eccleſia noſtra Unde monachi ie
iunāt per illud tēpus et claudiꝫ alleluya vſq; ad paſcha i memo
riā iſtius captiuitatis. ſꝫ poſſet queri quare diciꝫ ſeptuageſima cū
nō ſit niſi. lxiiii. dies diciꝫ ꝙ ātiquit⁹ erat moris qñ aliqs nūer⁹ erat
īter duas decades. i. decē non a p̄cedenti ſed a ſubſequēti denomi
nabatur .vnde cum iſte numerus ſit exñs inter ſexaginta et ſep-
tuagita nō denomiatur a ſexagita ſed a ſeptuagita more ātiquo-
rum. alii vero dicūt ꝙ illud tempus a quo clauditur alleluya vſq;
ad quaſimodo vocatur ſeptuageſima et ſunt ſeptuagita dies ſem
per ⁊ aliqs vxorari non poteſt in illis diebus in quib⁹ ſeptuageſi-
ma habet celebrari. Et ſi queratur quare ſeptuageſima in ſācta ec
cleſia celebratur. Dicendum eſt ꝙ ad modum populi dei in babilo
ne qui propter peccata noſtra celeſtem hieruſalem alienamus in
die reſurrectionis debemus reſurgere a peccatis noſtris ſiue a vi
ciis vt corpus chriſti ſumere valeamus et a morte ad celeſtem pa
triam reuertamur et dimittamus omnia peccata noſtra. et nota ꝙ
iſta videlicet. gloria in excelſis. te deum laudamus et ite miſſa eſt:
non cantantur in illo tempore. quia ſunt cantatus leticie et gaudiꝫ
tractatus verō dicitur a trahendo quia debemus nos trahere a vi
ciis et vacationibus in opportunis. et nuptie non celebrātur ad de
ſinandum dolorem filiorꝫ iſrael. quadrageſima dicitur a quadra
ginta diebus quia ſunt quadraginta dies et per tot dies ieiunare
debemus quia chriſtus moyſes et helias ieiunauerunt. item nota
ꝙ triginta ſex dies cum dimidio decima pars anni et decimam par
tem noſtrorum dierum reddere deo debemus et ita vitam noſtraꝫ
decimare debem⁹ vnde quattuor dies ſuperadduntur ad faciendū
numerum quadrageſime nec computantur dies dominice pro ieiu
nio quia nō ieiunātur. Paſcha dicitur a phaſe ꝙ eſt tranſitus quia
iudei id eſt exiſtentes in egipto mare tranſierunt ſicco veſtigio illo
die i quo egipti ſubmerſi ſunt cum pharaone. Sed nulla eſt melior
ratio niſi quia xp̄s in illa die tranſiuit de morte ad vitā Iteꝫ queriꝫ
quare rogatōes ſic appellamus: ratio eſt qꝛ tūc ſolem⁹ rogare deū
pro aeris ſerenitate ad anni fertilitatē qnquagita dies ſunt a feſto
paſche vſq; ad penthecoſtē. ideo pēthecoſtes diciꝫ a pētha. quod
ē quiq; et coſtes quod eſt decē quaſi quides decē. ſed aliqs poſſet
q̄rere quare iſta feſta mobilia nō habēt certū locū in kalēdario Di
cēdū ē ꝙ iſta feſta mobilia ſituātur ſupra litteras dñicales ⁊ qꝛ lr̄e
dñicales in qlꝫ āno vario mō mutāꝫ iō non habēt certū locum et
nota ꝙ in die iouis poſt dominicā rogationum eſt aſcentio domini

Deca-
des decē
cōtinet

paſcha

Item in die dominica poſt penthecoſtem eſt feſtum trinitatis. Et in die iouis ſequenti eſt feſtū eucharistie. ſatis ſunt nota iſta feſta mobilia per alia quinq̧ ideo de ipſis non fit mētio quia per alia intelliguntur. Item nota q quinq̧ feſta mobilia inueniuntur per claues et ſic formatur. prima clauis per additionem regularium ferialium cum nouemdecim annis cicli decemnouenalis. et pro prima habemus viginti ſex. et ita ſecunda clauis a prima formatur per additionem de nouemdecim cum viginti ſex et ſic erunt quadraginta quinq̧ remoue. xxx. et ſic ſecunda clauis erit ex quindecim. et ſic facies ex omnibus aliis. prima clauis poteſt formari ab vltia vnitate remota propter ſaltum lune et durant claues per nouemdecim annos vltima clauis trigintaocto additis nouemdecim et vno remoueto propter ſaltum lune prima clauis erit vigintiſex et quelibet alia ſequens formatur a prima per additionem de nouemdecim et ſi ſuperent quadraginta remouere debemus triginta et reſiduum retinere pro claue. Nota iterum q claues per quinq̧ feſta mobilia inuenire poſſumus: et poſſumus ſcire per ſummitates quinq̧ digitorum. Debemus enim ponere primum annum cicli decem nouenalis in ſummitate policis vigintiquinq̧ cū aureo numero currente in anno de quo queris in ſummitate indicis tridecim in ſummitate medii triginta vnū in ſummitate medici nouemdecim in ſummitare auricularis ſeptem. et ſi ſuperent quadraginta debemus remouere triginta et ſic remanet vndecim vt patet ī anno decimoquinto cicli decem nouenalis cum illo numero aureo adduntur ſeptem et ſic ſūt vigintiduo que pro claue habem' in illo anno et ſic de aliis. Poſtea ſciendum eſt q tot dies debemus cōputare in diebus clauium quot ſunt claues in illo anno et numero finito debemus accipere domini eam proxime ſequentem. et in illa dominica celebratur feſtum mobile de quo queris Si vero numerus clauium de quo queris finitur in die dominica tū nō debes accipere illam diem dominicā pro feſto mobili ſed in ſequenti die dominica celebratur feſtum mobile. et ī hoc differim' a iudeis qr ipſi terminum et feſtum mobile celebrant eodem die. Item ſciēdū eſt q claues non deſcēdunt vndecim nec ſuperant quadraginta. Item queritur quare primo agitur de nnmero aureo q̄ de clauibus: cū ita ſit q claues ſunt digniores quia valēt ad cognitionē feſtorum mobilium. Dicendum eſt q claues per numerum aureū habent cognoſci: ſed pri' eſt ponere illud per quod aliquid cognoſcitur q̄ illud per quod illud cognoſcitur quare primo agit de numero aureo q̄ de clauibus. ad idem Omne notificans debet precedere notificatum ſ; ſi eſt q aureus nūerus eſt notificās claues vero notificate. igitur. maior eſt vera. minor patet qr oportet q illū qd preſupponit aliqd ſit prius q̄ preſuppoſitū. ordo ē Tu cognoſces feſtum mobile per numerum clauis i clauium. tu debes inq̄ noſcere claues per metra ſequentia. ſummen: i. ſummitates digitorū tūc numerant numerum auri apta i attribue ſiue adde digitis pro clauibus. i. pro cognitione clauium: vicenos quinos i. xxv. ſi numerus aureus ſituetur in ſummitate policis apta inq̄ tridecim ſi nume-

rus aureus ſituetur in ſummitate indicis et apta tridenos.i.trigin ta plus a ſe.i.cō hoc vnum.et ſic erunt vnum et triginta ſi numerus aureus ſituetur in ſummitate medij et apta vn viginti i vno demto a viginti.xix.ſi numerus aureus ſituetur in medico et adde ep ta id eſt ſeptem et hoc ſi numerus ſituetur in ſummitate minimi. pol.id eſt polex preit id eſt precedit.in.i.index ſequitur.medius ſequitur inq medicus et minimus poſt id eſt deinde.ſi claues ſuperant id eſt excedunt quadraginta/moueto triginta.illud quod remanebit eſt numerus clauis tibi.i.tot habetis pro numero clauium quot remanebunt ſi requiris.i.ſi vis ſcire ſep. ſeptuageſimã vel quadra.i.quadrageſimã in anno biſſexti tu iungas.i.addas vnum cum clauibus.i.cum numero clauium circa.i.ſecundum biſſextum lux domini.i.dies dominicus poſt numerum clauium dat feſtum mobile tibi ſi numerus clauium ca dat.i.finiatur in lucem domini.i.diem dominicalem.ſuppone.i.cape diem dominicalẽ ſequentem.et ratio eſt quia terminus.i.finis clauium et feſtum mobile nunq celebrantur eodem die clauis.i.numerus clauium inſipiens ſupple ab vndenis.i.ab vndecim refertur ad quadraginta q pro et claues inſipiunt nſiare dies ſequentes.

Primula.g.ianu poſt vltima.g.q ſecunda
Martis et aprilis g tertia g q ſuprema

Carmine artis idẽ oſtendit.

¶Hic docet auctor ſituationem clauium in menſibus dicens q ſupra primam g/ianuarij incipiunt numerari claues ſeptuageſime et in vltima g/ianuari incipiunt claues quadrageſime et in ſecunda g martij claues paſche et in tertia g aprilis incipiunt claues rogationum et in vltima.g.aprilis incipiunt claues penthecoſtes.Et nota q dominica poſt claues ſitas eſt ſedes feſtorum mobiliũ tñ ſi ille numerus cadat in dominica non debẽt ibi celebrari feſta mobilia ſed in ſequenti dominica ne videamur iudeos imitari quoniam apud eos terminus et feſtum eodem die celebrantur Ordo ẽ Primula.i.prima g ianu.i.ianuarij dat ſupple cognoſcere ſeptuageſimam/vltima.g.einſdem poſt.i.deinde quadrageſimam q p et ſecunda g/martis paſcha.et tertia.g/aprilis rogationes.q p et ſuprema.id eſt.vltima.g.eius aprilis feſ ti penthecoſtes.

Poſt ea mobilia ſi vis cognoſcere feſta
Sed qua pa ro pẽ pri ſ bru ne ſi col dato ſedem
Sedem feſtorum radix tenet indicis horum
Aureus hinc numerus iuncturis inueniatur
Dat tibi poſt numerum domini lux mobile feſtum
Paſca nec vndenas aprilis et ante kalendas
Nec poſt ſeptenas maii valent eſſe kalendas

Eliaarte mobilia feſta inſinuat

¶Hic docet auctor inuenire feſta mobilia breuius et perfectius q verſ⁹ feſtis fixis deſeruientes dicẽs q per iſtas di q ſillabas.ſciꝫ pri ſ.bru.ne.ci.col.habemus ſituationem quinq feſtorum mobilium.ita q per iſtam ſillabam pris que ſituatur in verſibus deſer

pientibus ianuario per quam deſinatur decimaoctaua dies ianua rũ habemus ſituationem ſeptuageſime. per bru. octauam diem fe bruarij habemus ſituationẽ quadrageſime. p ne. i. p iſtã ſillabã ne q̃ ſituatur in. xxii. die martii hẽm⁹ ſituationẽ paſche. et per iſtam ſillabã. xi. q̃ ſituatur in. xxvi. die aprilis hẽm⁹ ſituationẽ rogationũ. et per iſtã ſillabã col. q̃ ſituatur in x. die maii habem⁹ ſituationẽ pẽthecoſtes. Sed feſtorũ. Poſtea dicit q nos debem⁹ iſtas qn qꝫ ſillabas in radice indicis ponere et in iſtis debem⁹ inuenire aureum numerum in die dominica ſequenti illum numerum aureum ſituantur feſta mobilia de qbus q̃rere volum⁹ et ſi verſus menſis deficiat debem⁹ accipe verſ⁹ mẽſis ſequẽtis cõputãdo donec veniam⁹ ad iũcturã diei dñice ſeq̃ntis aureũ nũex ꝛ ĩ tali die ſituatur feſtũ mobile de quo q̃ris verbi gratia. Si vis ſcire quot ſũt ſeptiãne a natiuitate dñi vſqꝫ ad brãdones accipe iſtã ſillabã bru. ꝛ ſitua iſtã ĩ radice indicis cõputa donec inuenias aureũ nũerũ ꝛ ſi nũer⁹ ſit ĩ eadẽ iũctura ita q currat qnqꝫ p aureo nũero nõ accipe ibidẽ: ſed q̃re diẽ dñicã poſt nũerũ aureũ ꝛ in iſta ẽ dies quadrageſime. ꝛ p⁹ ea cõputabis ſeptimanas a natiuitate dñi vſqꝫ ad illã diẽ dñicam ꝛ ſic inuenies feſtum et nũq̃ deficies. ſi ita ſit q p littera dominicali habemus d. ꝛ ſexdeci p aureo nũero tũc iſta feſta mobilia. p illo ãno ſituantur in radice indicis. Ordo ẽ. Si vis cognoſcere poſt ea q̃ dica ſunt feſta mobilia dato iſtis feſtis. ſ. ſep. i. ſeptuageſime. priſ. qua. i. quadrageſime. bru. pa. i. paſche. ne. ro. i. rogationibus ci. pẽ. i. pẽthecoſte. poſt ea docet ſituationẽ illorum feſtorum p ipſas qnqꝫ ſillabas dicens radix indicis tenet ſedẽ horũ feſtorum numerus aureus ĩueniatur hinc in iuncturis lux domini: i. dies dominicalis p⁹ nũerũ aureũ dat: i. oñdit feſtum mobile tibi nec paſcha valet eſſe et ante vndenas kalendas aprilis nec poſt ſeptenas kalendas maii:

diſtiguit ebdomadas ſolẽniuꝫ feſtoruꝫ ꝛ mobiliuum.

Ebdomadas a. nat. pro feſtis indicis a dat
Quattuor hinc ſeptem tride octodecim vigiti.
Unum queqꝫ diem dat littera poſtea tacta
A dabit ebdomadam. tamen indicis a niſi tangã
Citra queqꝫ vacans iunctura diem mouet vnam

¶ Hic docet auctor ĩuenire terminũ a natiuitate domini vſqꝫ ad feſta mobilia/ et diuiditur in tres partes. Primo oſtẽdit ebdomadas a natiuitate domini vſqꝫ ad feſta mobilia. Secũdo a feſto penthecoſtes vſqꝫ ad feſtũ beati iohis baptiſte. Tercio a pẽthecoſte: vſqꝫ ad aduentũ dñi. Prima in principio: Secũda a pentheceſtis. tertia a pẽthe diſtat: Itẽ pria in duas: Prio facit quod dictum ẽ Secũdo ponit quoddã notabile Secũda a dabit: In pria parte dicit auctor q ſi velim⁹ ſcire terim a natiuitate dñi vſqꝫ ad feſta mobilia debem⁹ ſituare iſtas ebdomadas in ſubungula indicis. ita q quattuor ſeruiunt ſeptuageſime. et ſeptẽ quadrageſime. tridecim paſche et octodecim rogationibus ꝛ. xx. penthecoſtis Poſtea debem⁹ iuenire dñicã poſt primationẽ lune in qua dominica ſituãtur

feſtmobilia illius anni de quo queris. et quod erunt iuncture ab a indicis vſq ad illam diē dominicā in qua ſituantur feſta mobilia tot erūt dies cū ebdomadis predictis: tū ſi feſtū mobile ē retro a indicis: quod iūcture erūt retro tot dies deficient ab ebdomadis ſicut qn habemꝰ xvi. ꝓ aureo nūero et e ꝓ littera dominicali tunc feſta mobilia ſituantur ſup. e indicis et ideo ab ebdomadis predictis debemus remouere tres dies et ſic de alijs. Poſtea pōit vnū notabile dicens ꝙ q̄libet a. dat vnam ebdomadam et cōuertendo dies non debemus computare. a. iudicis quia eſt ebdomada. Citra queq. Hic dicit auctor ꝙ q̄libet innctura non tacta retro a indicis niſi tangamꝰ a indicis mouet. i. remouet vnam diē. et nota ꝙ iuncture pollicis nō ↄputant hic. ordo eſt Iſta littera a idicis ſub ungula eius ebdomadas ſeptianas ꝓ feſtis mobilibus a nat. i. natiuitate domini. i. oſdit nobis diſtātiā a natiuitate domini vſq ad feſta mobilia q2 quattuor ꝓ ſeptuageſima hic. i. deinde ſeptē ꝓ quadrageſima tride. i. tridecim ꝓ paſcha. q ꝓ et octodecim pro rogationibus. et viginti ꝓ penthecoſte q̄q littera tacta p ſituationem poſt ea. i. poſt illas ebdomadas dat vnum diem. i. tot dies debemus addere cum predictis ebdomadis quot ſunt iuncture ab ī dicis vſq ad dominicā ſequentem numerum aureuz. tūa. dabit ebdomadam, niſi tangam a indicis. quoq iunctura vacans/ citra id aſt retro mouet vnam diem.

Apenthe feſtis ſic diſtant feſta iohannis
In dicis ebdomadas g. ſex dat. et altera tollit
Ultra vel citra dic vt ſupra viſceuerſa
Apenthe diſtat aduentus. et vnde triginta
Ebdo dat indicis a. b. tollit quelz vnam
Andree feſto vicinior ordine quouis
Auentum domini prima tolit feria
Si cadat in lucem domiīū celebratur ibidem.
Diſtat ab a duentu domini ſic vera dies
Feſtum iunctura dat mobilis ebdomadas ttres
Donec b tacta dat lucem littera queq

Diſtātiā tāgit a feſto pēthecoſte vſq ad feſtuz ioannis

Hic docet inuenire terminum a penthecoſte vſq ad feſtum beati iohānis baptiſte dicens ꝙ ſi nos velimus ſcire quot ebdomade ſunt a penthecoſte vſqz ad feſtum beati iohannis baptiſte debemꝰ ponere ſex ebdomadas ſupra g indicis. poſt ea debemus inuenire feſtum mobile poſt aureum numerum de quo querimus et quod erunt iuncture vſqz ad feſtum mobile tot dies habemus remouere ab alijs ſex ebdomadis ſi vero feſtū ſit circa g/ indicis tot debemꝰ addere dies cū illis ſex ebdomadis quot ſūt iūcture circa g/ idicis et ſic iſta rēa ↄtraria ē rēe p̄cedēti. A pēthe diſtat. hic docet auctor inenire terminū a pēthecoſte vſqz ad aduentū dn̄i. Et diuiditur in

duas primo facit quod dictum eſt ſecundo oſtendit vbi debemꝰ
incipere aduentum. ſecunda andree feſto. Unde nota ꝙ. xxix. eb-
domade poſſunt eſſe a penthecoſte vſqꝫ ad aduentum domini ꝛ nō
plures ſed bene pauciores et non eſt curandum de diebus quia
nulli ſunt dies imo ebdomada ſemper perficitur eo ꝙ ambo feſta
ſunt ſemper in die dominica vnde ſi penthecoſtes ſit prope feſtū
beati ioannis baptiſte tunc ſunt pauciores ſeptiāe a penthecoſte
vſqꝫ ad aduentum domini vnde ſemper a natiuitate beati iohis
baptiſte ſunt viginti. ii. ſeptiāne cum quinqꝫ diebꝫ et ideo cum nu-
merauer is de tempore a penthecoſte ad natiuitatem beati ioan-
nis baptiſte leuiter poteris ſcire ebdomadas a penthecoſte vſqꝫ
ad aduentum domini vnde viginti noūē ebdomade volunt poni ſu-
pra a indicis īꝫ quelibet b ab illa a vſqꝫ ad feſtum mobile remouet
vnam ſeptimanam non curando de diebus vt dictum eſt (andree
feſto) hic docet auctor inuenire diem aduentus domini dicens ꝙ
in dominica propinquiori feſto beati andree ſituatur aduentus do-
mini ſiue illa dies dominica precedat ſiue ſequatur et ſi in die dñi-
ca celebratur feſtum beati andree in illa die propria ſituatur aduē-
tus dñi. Ordo eſt. Feſta ſancti ioannis diſtant ſic a feſto penthec.
(ibi pluralis pro ſingulari nūero eſt g indicis dat ſex ebdomadas
et altera g. tollit. i. remouet dic vltra vel citra vel viceuerſa. i. ecō-
uerſo vt ſupra et poſtmodum docet diſtantiam que eſt inter pēthe-
coſtē et aduētum dñi dicens. et aduentꝰ diſtat triginta ebdoma-
dis vnde. i. vna dempta a penthe. i. a feſto penthecoſtes. quia a in-
dicis dat viginti nouem ebdomadas et quelibet b littera tollit. i.
remouet vnam prima feria dominica vicinior. i. propinquior feſto
andree quouis ordine. i. ſiue a parte ante ſiue a parte poſt colit ad
uentum dñi. ſi feſtum andree cadat. i. eueniat in lucem domini id ē
dominicā aduentus domini celebratur ibidem. i. in illo die. vera di-
es nat. id eſt natiuitatis ſupple ſic diſtat ab aduentu domini. iūctu-
ra feſti mobilis dat tres ebdomadas ꝗꝫ littera dat lucem. i. diem
donec. d. ſit tacta. i. quod ſunt iuncture ab aduentū vſqꝫ ad. b. tot di-
es cum tribus ebdomadibus dicūtur eſſe

Annum diſcerne per partes ſuntqꝫ quaterne
Partes anni aſſignat
Uer petro detur eſtas exinde ſequetur
Hanc dabit vrbanus autūnum ſimphorianus
Feſtum clementis hyemis caput eſt orientis
Uadit hyems retro cathedrato ſimone petro
Dāt crux lucia cineres cariſmata dya
Quod fit in āgaria quarta ſequenta feria.
Poſt pen. cru. lu. ci. ſunt quattuor tempora āni

¶ In parte precedente auctor determinauit de tribus partibꝰ prin-
cipalibꝫ ſui libri. hic determinat de quarta et vltima Et diuiditur ī
duas partes. Primo facit qnod dictum eſt. ſecūdo determinat de
ieiuniis. Secūda ibi dāt crux lucia. ꝛ qr facit mentionem de tempore
videamus ꝗd ſit tempꝰ. Un̄ dicit beatꝰ auguſtinus. In tpē ſumꝰ et

in tempoꝛe loquimur et quid ſit tempus ignoꝛamus. Tempus eſt quo mundus incipit et mūdus finit vel ſic. Tempus eſt pars eternitatiset cum hoc menſium et ebdomadarum. vel ſic ſpaciuꝫ diurni et nocturni circa diminutionem vel ſic. Tempus eſt mēſura motus rerum mutabilium quo mundus incipit ⁊ quo mūdus finit ſecundum prius et poſterius. Tempus eſt materia compoti. De diuiſione tempoꝛis viſum eſt ſupꝛa. Unde antiqui compotiſte annū diuiſerunt in quattuoꝛ partes. ſcilicet in ver/eſtatem/antumnum/et hyemem. Quare ver ſic vocatur? Ratio eſt quia ver dicitur a vireo vires quia tunc omnia incipiunt virere. eſtas dicitur ab eſtu quia calidus eſt. Antūnus grece dicitur vel interpꝛetatur moꝛbidum latine quia tunc multi moꝛbi aperiuntur vl̄ naſcuntur. Hyēs dicitur ab em quod eſt dimidium quia vulgus annum diuidit in hyemem et eſtatem. In pꝛima parte dicit auctoꝛ ꝙ ver incipit in cathedꝛa ſancti petri/et pꝛotēditur vſꝙ ad feſtū ſancti vꝛbani Eſtas incipit in feſto ſancti vꝛbani et pꝛotenditur vſꝙ ad feſtum ſancti ſymphoꝛiani. Autunnus īcipit a feſto ſancti ſymphoꝛiani ⁊ pꝛotenditur vſꝙ ad feſtum ſancti clementis in quo feſto incipit hyems et durat vſꝙ ad feſtum cathedꝛe ſancti petri vbi ver incipit. Dant crux lucis. Hic determinat de ieiunījs: et diuiditur in duas partes Pꝛimo determinat de ieiunījs quattuoꝛ tpm̄. ſecundo de ieiunījs alioꝛum feſtoꝛum. Secunda. Nat domini penthe. In pꝛima parte dicit auctoꝛ ꝙ poſt feſtum beate lucie virginis in hyeme et poſt feſtum ſancte crucis in ſeptembꝛi. et poſt cineres et poſt pēthecoſtem fiunt ieiunia. ſcꝫ quarta/et ſexta feria et ſabbato quia in quolibet iſtoꝛum tempoꝛum aſſignātur hec ieiunia. et ratio eſt quia q̄admodum in vere omnia vireſcunt ita in nobis debent virere virtutes Alia ratio eſt quia per ieiunium caro noſtra temperatur et quia in vere abūdat ſanguis qui eſt humoꝛ calidus et humidus qui in nobis non poteſt temperari niſi per ieiunium ideo ſunt ieiunia ibidem cōſtituta In etate ſunt ieiunia quia illud tempus eſt feruidum ita debemus eſſe feruidi in bonis operibus. Alia ratio eſt quia illo tempoꝛe regnat colera ſed humoꝛ qui eſt calidus et ſicc⁹. et ſpecialiter in illo tempoꝛe abūdat: ideo in illo tempoꝛe ſunt ieiunia vt temperētur iſti humoꝛes ſcꝫ colere In autunno fiunt quia illud tempus eſt fructuoſum et ideo in bonis operibus debemus fructificare Alia ratio eſt quia melēcolia regnat tunc que eſt frigida et ſicca et in illo tempoꝛe ſemper abundat. ideo ad temperendam illam melencoliam ieiunium fit in autunno In hyeme autem ſunt ieiunia: quia ſicut herbe et folia ſunt moꝛtue: ita in nobis vicia noſtra annichilari debent. Alia ratio eſt quia illud tempus eſt aquoſum et frigidum. et ne in nobis ſuperabūdet fleuma qđ eſt humoꝛ humidus et frigid⁹. ideo per ieiunium illo tempoꝛe carnem noſtram macerare debemus Sed queritur quare ieiunia celebꝛantur tribus diebus? Dicendum eſt ꝙ hoc eſt pꝛopter tria peccata moꝛtalia euitanda que ſunt pꝛincipalia. ſ. q̄ fiūt cogitatione verbo et ope. Item nota ꝙ quidam dicunt ꝙ ſi natale domini celebꝛatur i die lune: vigilia debet ieiuna

Tempoꝛꝫ diffinitio.

ri in ebdomada precedenti ſcʒ in ſabbato. Ratio eſt qꝛ vigilia dñi non cadit in ſeptimana illorum quattuor tempoꝝ hyemalium quia tempus quattuor temporum hyemaliū eſt ſignum triſticie vigilia autem eſt ſignū leticie et propter hanc repugnantiam ieiunia hyemalia et vigilia natiuitatis dñi non ceciderunt in eodem die. Sed hoc tempore preſenti non eſt in vſu noſtro. qꝛ quādo natiuitas domini eſt in die lune in ſabbato predenti eſt duplex ieiunium: ſcilicʒ quattuor temporum et natalis domini. et iſta ieiunia aſſignantur per hunc verſum. Poſt pen. cru. ꝛc. Et nota ꝙ angaria dicitur ab ango angis et vigeo viges. Feria dicitur a ferio ferias. quod eſt ceſſo ceſſas quia in illis diebus debemus ceſſare ab omni peccato et malo opere. Ordo eſt. Tu diſcerne. i. diuide annum per partes ſuas. ꝙ pro et et partes ſunt quaterne. i. quattuor ver. i. illa pars anni dek petro. i. cathedre ſancti petri in februario. eſtas. i. illa pꝭ anni ſequetur exinde. vrbanus. i. feſtū ſancti vrbani dabit hāc eſtatem et ſimphorianus id eſt feſtum ſancti ſimphoriani dabit autunnum. i. illam partem anni. feſtum beati ſuple clemētis eſt caput. i. principium hyemis. i. illius partis anni orientis. i. incipiētis hyēs vadit retro. i. finitur et hoc dicto ſymone petro cathedrato. i. cathedra ſancti petri terminatur hyems. poſtea dicit ꝙ ſecundū iſta quattuor tempora ſunt quattuor ieiunia inſtituta tribus dieb⁹. nā crux id eſt feſtum ſancte crucis/ ꝛ lucia id eſt feſtum ſancte lucie/ cineres. i. dies cinerum/ ꝛ cariſmata dia. id eſt feſtum penthecoſtes. dant illud. ſcilicet ieiunium quattuor temporum quod fit in angaria id eſt afflictione corporis quarta feria ſequente quattuor tempora anni ſunt poſt pen. id eſt penthecoſtem poſt cru id eſt feſtum ſancte crucis in ſeptembri poſt lu id eſt feſtum ſancte lucie. poſt ci. id eſt diem cinerum.

Nat domini penthecꝫ io han lau ſump tio ſancte ꝛ
Iſtis vigilis ieiunemus luceqꝫ marci
Petrus. et andreas: paulus. cū ſimone iudas
Ut ieiunemus nos admonet atqꝫ matheus

¶ Iſta pars diuiditur in quattuor partes ſecundum ꝙ ponit quattuor notabilia. Secunda. Jude dies egros. Tertia. Si per quinde nos. Quita. Noſcere ſi queris. In prima parte dicit auctor ꝙ nos debemus ieiunare in vigilijs iſtoꝝ feſtorum. ſcilicet in vigilia natalis domini/ in vigilia penthecoſtes/ in vigilia beati ioannis baptiſte beati laurentij/ aſſumptionis beate marie/ et ſimiliter in luce. ꝛ in die beati marci euangeliſte/ in vigilia apoſtolorum petri et pauli/ et andree/ in vigilia apoſtolorum ſymonis et iude/ in vigilia beati mathei apoſtoli et euangeliſte. Sed queritur quare ieiunamus in die ſancti marci et non in vigilia.. Ratio eſt quia in illa die portantur cruces et fiunt proceſſiones. ideo propter eleuationeʒ crucis preualet ieiunare in die marci ꝙ̄ in vigilia cum cruces portantur circum circa eccleſiam. Et nota ꝙ beatus mathias non habet ieiunium quia non fuit de numero duodecim apoſtolorum. Jacobus

maior infra paſca occiſus fuit:et eius feſtum celebratur octauo ka lendas auguſti propter eccleſie dedicationem.etiam in feſto beati bartholomei non ieiunamus:quia fuit excoriatus et non eſt nobis certum qua die mortuus eſt. In vigilia beati thome non ieiunam⁹ quia eſt in aduentu domini. Etiam non eſt conſuetum ieiunare de beato mathia apoſtolo et euangeliſta:quia eſt poſt natiuitatē do mini.igitur.rc. ¶ Ordo eſt. Tu ieiunes in iſtis vigiliis. nat.id eſt natiuitatis domini/ꝙ pro et et penthe.id eſt penthecoſtes.iohan id eſt.ioannis.lau, id eſt ſancti laurentii.ſumptio id eſt aſſumptio nis ſancte marie.ꝙ pro et et luce id eſt die marci. Petr⁹/et andre as/paulus / iudas/cum ſymone admonet nos vt ieiunemus atꝙ matheus.

Inde dies egros per verſus noueris iſtos
Augurio decies audito lumine clangor
Linquit olens abies colit colus eſcula galus
Omnibus in reliquis ſed non hic.h.numerabis

¶ Hic docet auctor inuenire dies egros per duodecim dictiones quarum prima deſeruit ianuario.ſecunda februario.et ſic de aliis. iſa ꝙ pro ſolo menſe debemus accipere primas ſyllabas cuiuſlibet dictionis:et ex illis duabus ſyllabis capere duas primas litteras et ſi ſint plures ſyllabe ꝙ̄ due hoc ē cauſa metri.nec debes de his curare.quia non ſunt de propoſito. Unde dico ꝙ nos debemus ca pere primam litteram cuiuſlibet duarum primarum ſyllabarum ⁊ quota eſt prima littera prime ſyllabe in alphabeto tota eſt dies e giptiaca in illo menſe computando a capite eiuſdem. Item quota eſt prima littera ſecūde ſyllabe in alphabeto tota eſt dies egiptia ca in illo menſe computando retrograde vel retrocedendo. Et no ta ꝙ/h/pro littera hic non eſt computanda. Itē nota ꝙ prima lit tera prime ſyllabe computatur ad talem notificatiōem in pricipio menſis.ſed prima littera ſecunde ſyllabe ſeruit eidem mēſi ꝙ̄tum ad finem eius. Si autem fuerint plures ſyllabe ꝙ̄ due nihil faciūt niſi ꝙ̄tum ad perfectionem verſus. Sꝫ videtur ꝙ non ſint niſi decē dies egiptiaci:quoniā iſti dies dicuntur a plagis quas in illis die bus deus miſit in egiptum propter maliciam pharaonis et gētis ſue.ſed ſolum fuerunt decem plage.ergo ſolum erunt decem dies egyptiaci. Dicendum eſt ꝙ non ſunt niſi decem principales.ſed ta men ſunt vigintiquattuor tam principales ꝙ̄ minus principales. Item nota ꝙ ſecundum quoſdam iſti dies vocantur egri:quia in il lis diebus ſi quis inciperet egrotari:ſecundum illos oportet eum mori. Tamen illud eſt falſum ⁊ contra fidem catholicam:ſed dicū tur egri qꝛ in illis diebus miſit deus egritudinem in egiptiacos. Nota ꝙ in illis diebus non licet alicui minui ſanguinem eius: ſed hoc non eſt propter hoc quin in illis diebus ſit bonum fleubotho mium:ſed propter ſuſpicionem remouendam quoniā aliqui antiꝗ faciebant minui ſanguinem in illis diebus ad ſacrificandum pluto ni,i,deo īfernali,ideo ꝓhibitū fuit ne aliꝗs in illis dieb⁹ ſanguinē

F.ii.

Videtur omiſſa ... ⁊ vocā ... omiſſa feſtum ... viz ſanctorum

ſuum faceret minui ne plutoni videretur ſacrificare et hoc prohibet qui dicit kalendas mēſium nec dies egiptiacos obſeruare debetis. Et nota ꝙ antiqui dicūt horas eſſe in illis diebus in quibꝰ horis ſi aliquis minueret ſanguinem ſuum: cito morte caderet. ſꝫ hoc eſt falſum. Ordo eſt. Tu noueris inde dies egros in quibus punitio in miſſa eſt ſuper egipitos per iſtos verſus. Augurio. ꝛc. tu numerabis/h/in reliquis id eſt in omnibus aliis horis. ſed non numerabis hic id eſt in iſto numero dierum.

Menſalus illud habet armatus filia fidus
Minus agit ſede karos teſibus aufert.

¶ In iſtis duobus verſibus ſunt duodecim dictiones menſibꝰ deſeruientes. prima primo/ ſecunda ſecundo. ꝛc. Unde per primā litteram prime ſyllabe cuiuſlibet dictiōis habemus in qua hora deus miſit plagam ſuper egiptiacos a capite menſis. et per primaꝫ ſecunde ſyllabe habemus in qua hora deus miſit plagam ſuper egiptiacos in fine mēſis. verbi gratia. Menſalus eſt prima dictio que deſeruit ianuario. accipiamus. m. que computando eſt duodecima littera in alphabeto. ergo in duodecima hora miſit deus plagam in egiptiacos in prima die egiptiaco ianuarii. Similiter ī prima littera ſecunde ſyllabe eiuſdem dictionis que eſt. f. et eſt ſexta in alphabeto. ergo in ſexta miſit deus plagam ſuper egiptiacos in ſeptima die ianuarii in fine computādo retrograde. ita ꝙ/h/ꝓ littera computatur. et ſic de aliis. ꝙ autem ſint decē plage principales patet per hos verſus. Prima rubens vnda: ranarum plaga ſecunda. Inde culex triſtis: puniſca notantur in iſtis. Quinta pecus ſternit ſed viſcera ſexta crepauit. Inde ſubit grando: poſt brutus dente nephando. Nona tegit ſolem paruam tegit vltima prolem. Ordo eſt. Menfalus eſt pro primo menſe ſcilicet pro ianuario et ſic de aliis.

Si per quindenos domini diuiſeris annos
His tres adiungens tibi indictio ſit tibi preſens
Dant cētum gētos tibi. mille decē quoꝫ reddunt.
Dum reddit october indictio fit noua ſemper
Quattuor atꝫ tribus ipſi prelata diebus

¶ Hic determinat auctor de indicione. Et diuiditur in duas. Primo docet inuenire indicionē. Secundo docet eius renouationem. Secunda dum redit october. Sed quia fecit mentionem de inditione: videamus quid ſit inditio. Unde inditio eſt ſpacium quindecī annorum ad habendum conſuetudinem romanorum. Temporis inditio cepit initium a romanis. quia cum ipſi totum mundum ſub iugauerunt. edictum fecerunt vt omnes homines de quacunꝫ ꝓuincia in quindecim annis tria perſoluerent tributa. ſub tali conditione ꝙ in fine primi luſtri perſoluerent ea ad arma fabricanda et in fine ſecundi luſtri argentum ad ſtipendia militū perſoluenda et in fine tertii luſtri aurum ad ponendum in erario communi. vel

Inditionis diffō.

in gazophilatio. Et dicitur gazophilacium a gaza gaze. et philax quod eſt ſeruare. quia ibi ponuntur ⁊ ſeruantur gaze congregate. aut poteſt dici inditio totus numerus quindecim ānorum: et reuertitur in quindecimo anno ad primum. et erat tante memorie apud romanos. ꝙ nullum pactum nullumqꝫ firmum eſſet priuilegiū vel ſtabile: niſi attribueretur annus inditionalis: et fecerūt vt facta inditione memoria haberetur eorum. Et dicitur inditio ab indico indicas. itaqꝫ viſum eſt quid ſit inditio. Unde nota ꝙ annus domini diuiſus per quindecim tribus additis qui iam tranſierant quando natiuitas manifeſta fuit in hoc ſeculo: poſſumus habere inditionē cuiuſlibet anni ex reſiduo talis diuiſionis: et ſi nihil reſtat ex tali diuiſione: tūc ſumus in quintodecimo anno inditionis. Poſtea dicit ꝙ in octobri ſemper renouatur inditio in octaua kalenda octobris que ſituatur in ſeptembri in ſeptima die ante octobrem: et ita conſueuerunt romani. Poſtea dicit ꝙ de mille diuiſis per quindecim remanent decem. et excentum decem. Item nota ꝙ propter iuuenes inditio ſemper habetur in diuidendo annos domini per quidecim et illud quod nequit partiri per quindecim tribus annis additis erit inditio quia ſemper cum hoc quod remanet debemus addere tres annos vel aliter non haberemus compotum. Ordo eſt Si diuiſeris annos ab incarnatione domini per quindenos id eſt quindecim adiunges tres annos his predictis. inditio id eſt illud ſpacium temporis ſit preſens/centum diuiſi per quidecim dant gētos: id eſt decem quoqꝫ id eſt etiam et mille reddunt decē tibi. inditio. ſemper ſit noua id eſt renouetur dū pro quando october reddit prelata quattuor atqꝫ pro et et tribus ſeptem diebus ipſi octobri. id eſt inditio renouatur ſingulis annis ſeptem diebus ante octobrem.

Noſcere ſi queris que littera ſit tabularis
Alphabeta duo debes cognoſcere primo.
G poſt pūct primum: ſed a pre pūct eſto ſecundum
Uel prime nigre fiant. rubeeqꝫ ſecunde
Primum finit in. u. reliquum ſe terminat in. q.
Indicis incipiet ra primum ſexta ſecundum
Incipiet medici poſt aurum tāgere lucem
Que domini poterit hec littera ſit tabularis

Litera tabulari cō pendioſe pdictorū doctrinā cōſtrigit.

¶ Nunc ſequitur vltimum capitulum iſtius libri in quo auctor docet inuenire litteram tabularem cuiuſlibet anni et quia regule ſūt tradite et confuſe in compoto ad inueniendum feſta mobilia et noticiam temporis ideo ſubiungit auctor de tabulis. Primo dās regulam generalem ad omnes terminos in quibus per vnam ſolam litteram feſta mobilia et multa alia poſſumus ſcire vel inuenire. Nota ꝙ eadem materia compoti precedens et eadem intentio eſt hic ſed melior eſt vtilitas huius notabilis. quia ſub breuitate multa hic ponuntur que prolixe in predictis narrant. Et poteſt diuidi

in duas. Prio docet inuenire duo alphabeta. Scdo docet illorum va-
lorē. Scda.b. sex ebdomadas. Prio docet alphabeta Scdo docet
ſituare illa in manu ſiniſtra. Secūda. Indicis icipiet. Item in duas
Primo facit q̄ dictū eſt. Secundo ponit differētiam inter duo al
phabeta ſiue inter litteras illorum. Secūda. Primum finit. Et il
la diuiditur in duas ſecundum q̄ ponit duas differentias. Secūda
vel prime nigre. In prima pte dicit auctor q̄ ſi velis ſcire que litte
ra ſit tabularis debes cognoſcere duo alphabeta. Deinde dicit q̄
littere primi alphabeti debent habere vnum punctum poſt ſe/ſed
littere ſecundi alphabeti debent habere ante ſe et hoc modo diffe
runt iſta duo alphabeta. Deinde ponit aliam differentiam dicens
q̄ littere primi debent eſſe nigre. et littere ſecundi debent eſſe ru-
bee. Poſtea dicit q̄ primum incipitur per.b. et finitur in.u. et ſcdz
incipitur per.a. et finitur in.q. ita q̄.h. pro littera computatur. In
dicis incipiet. Hic docet ſituationem illorum alphabetorum dicēs
q̄ primum incipit in radice indicis et ibi.b. ponitur pro prima litte
ra primi alphabeti et ſituantur littere ſequentes in radice indicis
medū/et medici vſq3 ad ſextam iuncturam eiuſdē medici in quo ſi-
tuatur prima littera ſecundi alphabeti ſcz.a. et ſituātur iſta duo al
phabeta in iuncturis interioribus et exterioribus quattuor digi-
torum computando primo iuncturas interiores indicis. et poſtea
exteriores. et ſimiliter in aliis digitis. ita q̄ ſecundum alphabetuz
finitur in groſſa radice indicis. ibi. Poſt aurum. Dicit auctor q̄ lit
tera tabularis ſiue ſit primi alphabeti ſiue ſecundi cadens ſupra
litteram dominicalem poſt aureum numerum. id eſt poſt iuncturā
in qua ſituatur numerus aureus eſt littera tabularis āni in quo ſu
mus. Nam poſt iūcturam in qua eſt nnmerus aureus anni de quo
querimus tunc debemus inuenire litteram dominicalem et poſtea
ſituare litteras primi alphabeti et ſecundi vſq3 ad diem dominica
lem et tunc littera cadens ſupra dominicalem eſt tabularis anni.
Ordo eſt. Si queris id eſt ſi vis noſcere que littera ſit tabularis.
tu debes cognoſcere primo id eſt in primiſ ante omnia duo alpha-
beta eſſe. primū alphab. eſto. id eſt ſit poſt pūct. id eſt punctiū hui9
littere.b. ſed ſecundum eſto p̄.i. ante punct. id eſt punctū.a. vel pri
me littere tabulares fiant nigre. q3 pro et ſecunde rubee fiant pri-
mum alphabetum finit in.u. reliquū id eſt ſecundum alphabetum
terminatur in.q. Cōſequenter hic docet ſituare iſta duo alphabe-
ta dicens ra. id eſt radix indicis incipiet primū alphabetum. vi. iū-
ctura id eſt ſecunda ſubungula medici incipiet ſecūdum alphabetū
hec littera ſit tabularis que poterit tangere lucem domini. i. diem
dominicam poſt aurum id eſt numerum aureum.

Pandit littere tabularis vtilitatem

B ſex ebdomadas. f. ſeptenas dat. n. octo
V q3 nouē. g. ſecunda decem quibus. o. dabit vnā
Addidit ebdomadis. b. dies tres initiales
Littera queq3 ſequens premiſſis addidit vnam.
Anno biſexti vult vna dies ſuperaddi.

¶ Hic docet auctor valorem alphabetorum dicens ꝙ quando.b.
primi alphabeti eſt littera tabularis habemus in illo anno ſex eb
domadas et tres dies inter natiuitatem domini et brandones quā
f.ſeptem quando.n.octo.quādo.u.nouem et iſte littere ſunt primi
alphabeti quando.g ſecundi alphabeti eſt littera tabularis habe-
mus decem.quando.o.vndecim.Et ſic habemus litteras pricipa-
les tabulares quarum quattuor ſunt primi alphabeti.ſcꝫ.b.f.n.u.
et due ſecundi vſdelicet.c.et o.alie autem litere ſequentes iſtas lit
teras principales addunt tot dies quot ſunt littere poſt litteram
principalem quando aliqua littera non principalis eſt tabularis
tūc ſunt tot ſeptimane a natiuitate domini vſqꝫ ad quadrageſimā
quot erunt ſi littera principalis precedens illam minus principa-
lem eſſet tabularis cum tot diebus quot ſunt ab illa littera princi
pali precedente vſqꝫ ap litteram tabularem.tamen in anno biſſex-
tili debet ſuperaddi vna dies propter biſſextuꝫ.Ordo eſt. Iſta lit
tera.b.primi alphabeti dat ſex ebdomadas.f.dat ſeptenas.n.dat
octo.qꝫ pro et.u.dat.nouem.g.ſecunda.i.que eſt in ſecundo alpha
beto dat decem quibus predictis.o.dabit.i.addet vnam ebdoma
dam.b.addidit tres dies initiales ebdomadis.i.cum ipſis ebdo-
madis.queqꝫ littera ſequens addidit vnam diem premiſſis.id eſt
cum predictis vna dies vult ſuperaddi anno biſſexti id eſt āno biſ-
ſextili.

Lre tabulares	Aureus nūer^s.	Lre dñicales.	Septuagesime.	Quadragesime	Festa pasche.	Rogationes.	Penthecostes.
			Febru	Febr	Apri	Maii	
a	vi	b	vi	xxvii	x	xv	xxix
b		c	vii	xxviii	xi	xvi	xxx
c	xiii	d	viii	mar.i	xii	xvii	xxxi
d	iii	e	ix	ii	xiii	xviii	Junii.i
e		f	x	iii	xiiii	xix	ii
f	xi	g	xi	iiii	xv	xx	iii
g		a	xii	v	xvi	xxi	iiii
h	xix	b	xiii	vi	xvii	xxii	v
i	viii	c	xiiii	vii	xviii	xxiii	vi
k		d	xv	viii	xix	xxiiii	vii
l		e	xvi	ix	xx	xxv	viii
m		f	xvii	x	xxi	xxvi	ix
n		g	xviii	xi	xxii	xxvii	x
o		a	xix	xii	xxiii	xxviii	xi
p		b	xx	xiii	xxiiii	xxix	xii
q		c	xxi	xiiii	xxv	xxx	xiii

b	v	d	xviij	viij	xxij	xxvj	x
c		e	ix	xi	xxiij	xxvij	xj
d	xiij	f	x	x	xxiiij	xxviij	xij
e	ij	g	xi	xj	xxv	xxix	xiij
f		a	xxij	xij	xxvj	xxx	xiiij
g	x	b	xxiij	xiij	xxvij	maij	xv
h		c	xxiiij	xiiij	xxviij	ij	xvj
i	xviij	d	xxv	xv	xxix	iij	xvij
k	vij	e	xxvj	xvj	xxx	iiij	xviij
l		f	xxvij	xvij	xxxi	v	xix
m	xv	g	xxviij	xviij	Apri.i	vj	xx
n	iiij	a	xxix	xix	ij	vij	xxj
o		b	xxx	xx	iij	viij	xxij
p	xij	c	xxxj	xxj	iiij	ix	xxiij
q	i	d	Febru	xxij	v	x	xxiiij
r		e	ij	xxiij	vj	xj	xxv
ſ	ix	f	iij	xxiiij	vij	xij	xxvj
t		g	iiij	xxv	viij	xiij	xxvij
u	xvij	a	v	xxvj	ix	xiiij	xxviij

¶ Hec preſens tabula valet ad ſciendum que littera ſit tabulatis in primo ordine. In ſecundo quis numerus aureus. In tertio que littera dominicalis. In quarto in quo menſe et quota menſis erit ſeptuageſima. In quinto in quo menſe et quota menſis erũt rogationes. In vltimo in quo menſe et quota mẽſis erunt penthecoſtes. Unde aduertendum eſt ꝙ pro intelligẽda eiuſdem tabule preſupponitur per tabulam precedentẽ poſitam in ſuo loco in preſenti opere in quoto anno cicli ſolaris ſumus id eſt quot habemꝰ pro aureo numero. et quam litteram dominicalem habemus/ deide oportet reſpicere vbi eſt ille numerus aureus in ſecunda linea et ire ad litteram dominicalem ſequentem predictum numerum aureum et directe procedere per ordinem ſecundũ predicta feſta

Sed tamen aduertendum eſt ꝙ nos non debemus accipere litteram dominicalem ſi directe ponatur poſt predictū numerū aureū iu anno biſſextili. Et in anno biſſextili non debemus accipere litteram dominicalem ſi immediate ſequatur predictum numerum aureum: ſed debemus recurrere ad litterā dominicalem poſitam in ſecundo poſt predictum numerum aureum. Similiter eſt aduertēdum ꝙ in vnoquoqꝫ anno biſſextili ꝑ ſeptuaſima ⁊ quadrageſima ſi ipſa requirat debemus manere ſuper priori littera pro aliis feſtis ſcꝫ paſche ⁊ penthe. et rogacionibus debemus aſcēdere ad ſuperiorem litteram predicte prioris. que littera erit dominicalis ꝑ predictis vltimis feſtis mobilibus.

¶ Breue compendium.

Que vix antiqui potuerunt ſcribere libris
Decurrendo polum conſtanti mente rotundum
Aerias qꝫ domos tentando et ſydera cuncta
Queqꝫ fluunt ex his et quomodo ſol moueat
Intus habes collecta breui compendio ⁊ arte

Diuiſio libri

Quattuor in libro partes non latet eſſe
Quarū prima notat quis ſol circulus extat
Altera demonſtrat quo ciclo luna mouetur
Tertia feſta docet que continuo variantur
Quartaqꝫ tēpibus partitur quattuor annum

Diffinitio cicli ſolaris.

Eſt ſpacium ciclus ſolaris quo peragrando
Celum ſigniferum cōplet ſeptē quater annos
Sol et ad idem punctū curſuꝫ petit vñ receſſit
Hos annos domini clare tibi littera monſtrat
Quos in iuncturis debes mutare ſiniſtre.

¶ Diffinitio lunaris.

Ciclus lunaris denos nonos habet annos
Et ſic eſt ſpacium annoꝝ quo luna mouendo
Denos et nonos redeundo perficit annos
Orbis lunaris minor eſt ꝙ ſolis ⁊ ex hoc
Tempore tranſit curſum ſibi luna minori

¶ Diffinitio feſti mobilis ⁊ feſti fixi.

Qd certū nec habet nec habere locū valet illd
Abſqꝫ aliquo dubio tu feſtū mobile dicas
Queqꝫ locū retinēt certū tibi fixa locabis
Inter mobilia dicas ſemper fore quinqꝫ
Fixa: ſꝫ in nūero nō ſunt facili ad numerandū.

¶ De quattuor tēpibus anni/ et prio de vere

¶ Verqꝫ nouum ſtabit cinctū florente corona;
Pingens purpureo vernantia prata colore
Ver placidum vario nectit de flore coronas
Vere nouo letis decorantur floribus arua
Veris honos tepidum floret ver omnia ridēt

¶ De eſtate:

¶ Stabat nuda eſtas ⁊ ſpicea ſerta gerebat
Horrida ⁊ ethiops ſignis imitata figuram
Scindit egros eſtas phebis ignibus ardens
Frugiferas aruis fert eſtas torrida meſſes
Flamina ceres eſtatis habet ſua tp̄a regna

¶ De autunno.

¶ Stabat ⁊ autunnus calcatis ſordibus vuis
Labra per autunnum muſto ſpumātia ferueͭt
Pomifer autūnus tenero dat palmite fructū
Uite coronatas autunnus degrauat vlmos
Fecundos autunne lacus de vitibus imples

¶ De hyeme.

¶ Stabat hyēs galice canos hirſuta capillos
Cuius nix humeros circundat flumina mōtem
Precipitat⁹: ſpq; riget glacie horrida barba
Albentes hec durat aquas: et flumina nectit
Triſtis hyems niueo mōtes velamine veſtit.

¶ De duodecim ſignis.

Signorum princeps aries et taurus et vrna
Tindaride iuuenes et feruida brachia cancri
Herculeuſq; leo nemee pauor almaq; virgo
Libra iugo equali pendens et ſcorpius acer
Centauruſq; ſenes chiron et cornua capri
Dilectuſq; ioui puer: et duo ſydera piſces.

¶ De eiſdem ſignis.

Corniger in primis aries: et corniger alter
Taurus. itē gemini: ſequit̄ quos cācer aduſt⁹
Terribiliſq; fere ſpecies / ⁊ iuſta puella
Libra ſimul: nigrumq; ferens in acumine vir⁹
Centauruſq; biformis adeſt pelagiq; puella
Et qui portat aquā puer vniger ⁊ duo piſces.

¶ Explicit liber cōpoti explanatus familiari
cōmentario cum manuum figuris necnon ta
bule q̄ vtiliſſime ad feſta mobilia cogno-
ſcenda ſumma cura et diligentia caſtiga
tus in quo ab omni menda expiando fi-
delis compoſitor non pepercit labori
bus. Impreſſus Pariſijs. Impen-
ſis vero probi atq; honeſti viri
Dyoniſi roce. commorātis in
vico ſancti Jacobi ad inter
ſignium diui Martini.

1406-532 with 1406-557

801014
ERSI